

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

UPPSALA LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Uppsala län, beläget emellan 59°25' och 60°40' nordlig bredd samt mellan 34°29' och 35°55' östlig längd, omfattar en areal af 49,298 svenska kvadratmil eller 6,389,053 kvadratref, hvaraf 2,062,973 qv.-ref eller omkring en tredjedel utgöras af trägårdar, åker och äng, 3,226,713 kvadratref eller något mera än hälften bestå af skogbärande mark, samt 500,971 kvadratref eller omkring en tolfedel af annan duglig mark. Af återstoden utgöras 4,151 kvadratmil af sjöar och vattendrag och det öfriga af kala berg, vägar m. m. Skogsmarken är mycket olika fördelad i länet, så att densamma utgör i förhållande till arealen af Löfsta tingslag 62 procent, af Vesslands tingslag 61 procent, af Olands tingslag 60 procent, af Rasbo härad 58 procent, af Norunda härad 57 procent, af Dannemora tingslag 56 procent, af Ulleråkers härad 55 procent, af Vendels tingslag 54 procent, af Bälinge härad 50 procent, af Tierps tingslag 50 procent, af Bro härad 39 procent, af Håbo härad 35 procent, af Vaksala härad 34 procent, af Lagunda härad 32 procent, af Trögds härad 28 procent och af Åsunda härad 27 procent.

Uti länets *indelning i judicielt och administrativt hänseende* har under femårsperioden icke någon förändring skett, utan är länet fortfarande indeladt i tre domsagor med 17 tingslag samt i fem fögderin med nitton länsmandistrikt.

Uti senaste femårsberättelsen omnämndes, att Håbo, Bro, Trögds och Åsunda härad blifvit till ett fögderi sammanslagna; och har under femårsperioden kronofogdetjensten i det sammanslagna fögderiet blifvit ledig, hvadan kronofogde för hela fögderiet kommer att förordnas, men genomförandet af regleringen

i sin helhet är beroende på afgang af häradsskrifvaren i det gamla andra fögderiet.

Uti *Uppsala stads styrelse* har under perioden den förändring skett, att ytterligare en lagfaren ledamot deruti inträdt, så att stadens magistrat numera utgöres af borgmästaren och tvenne lagfarne ledamöter. Genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 9 Februari 1872 är föreskrifvet, att den ene af desse ledamöter skall, under benämning af polismästare, utöfva chefskapet för stadens poliskorps och hafva närmaste tillsynen öfver den allmänna ordningen inom staden, hvilka funktioner förut utöfvats af borgmästaren. Genom denna anordning har vunnits förmånen, att denne magistratsledamot, utan hinder af de mångfaldiga bestyr, som åligga borgmästaren i dennes egenskap af ordförande i magistraten och rådstufvurätten, kan mera jemnt och oafbrutet egna sin uppmärksamhet åt polisförhållandena. Sjelfva poliskorpsen har också från och med 1875 års början erhållit en fastare och mera tidsenlig organisation, på samma gång personalen förstärkts och lönevilkoren förbättrats. Polispersonalen har sålunda ökats med tre öfverkonstaplar och två ordinarie konstaplar, så att hela antalet nu utgör 3 öfverkonstaplar samt 10 ordinarie och 16 extra konstaplar. Anslaget till polisen är i följd häraf förhöjdt med 5,850 kronor och utgår numera med 14,450 kronor årligen.

I *ecklesiastikt hänseende* är länet deladt i elfva kontrakt eller prosterin med 61 pastorat samt 86 lands- och 2 stadsförsamlingar.

Oregellbundenheterna i länets administrativa indelning kvarstå vid periodens slut, sådana de uti länsstyrelsens berättelse

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-32.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånarne.....	2.
Tab. Litt. A. Folkmängdens tillväxt i Uppsala län.....	2.
Tab. Litt. B. Folkmängdstätheten inom länets särskilda fögderin samt antalet af de från mantalspenningar befriade.....	3.
Tab. Litt. C. Afgjorda mål angående gröfre brott.....	5.
Tab. Litt. D. Antalet för gröfre brott inom Uppsala län sakfällde med uppgift om de varit utom eller inom länet födde eller bosatte.....	5.
Tab. Litt. E. Brottmålens förhållande till folkmängden i Uppsala län, i hela riket och under Svea hofrätt.....	5.
3. Näringar.....	6.
Tab. Litt. F. Å länsfängelset förvarade fångar.....	6.
Tab. Litt. G. Skuldfördringsmål.....	6.
Tab. Litt. H. Egoviddens fördelning.....	7.
Tab. Litt. I. Den odlade egoviddens användning.....	8.
Tab. Litt. K. Utsädesbeloppet.....	9.
Tab. Litt. L. Skördebeloppet.....	10.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	21.
Tab. Litt. M. Försäljning af spritdrycker och afgifter derför.....	25.
5. Kameralförhållanden.....	26.
6. Politi.....	27.
Tab. Litt. N. Hemmansklyfningar.....	27.
Tab. Litt. O. Fideikommissegendomar.....	28.
Tab. Litt. P. Bankrörelsen i Uppsala under perioden.....	29.
Tab. Litt. Q. Patienter å länets lasarett och kurhus samt det Akademiska sjukhuset.....	30.
Tabellbilagor	33-44.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	33.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	34.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	35.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	35.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	36.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	36.
Tab. N:o 7 a. Grufvor, bergverk och bruk samt fabriker och manufakturinrättningar, år 1875.....	37.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerin, år 1875.....	38.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	38.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart, år 1875.....	39.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1875.....	39.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m. m. å landsbygden, år 1875.....	40.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna.....	41.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1871-1875.....	41.
Tab. N:o 12. Stats- och riksgäldsmedel, åren 1871-1875.....	42.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	43.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	44.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

UPPSALA LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Uppsala län, beläget emellan 59°25' och 60°40' nordlig bredd samt mellan 34°29' och 35°55' östlig längd, omfattar en areal af 49,298 svenska kvadratmil eller 6,389,053 kvadratref, hvaraf 2,062,973 qv.-ref eller omkring en tredjedel utgöras af trägårdar, åker och äng, 3,226,713 kvadratref eller något mera än hälften bestå af skogbärande mark, samt 500,971 kvadratref eller omkring en tolfedel af annan duglig mark. Af återstoden utgöras 4,151 kvadratmil af sjöar och vattendrag och det öfriga af kala berg, vägar m. m. Skogsmarken är mycket olika fördelad i länet, så att densamma utgör i förhållande till arealen af Löfsta tingslag 62 procent, af Vesslands tingslag 61 procent, af Olands tingslag 60 procent, af Rasbo härad 58 procent, af Norunda härad 57 procent, af Dannemora tingslag 56 procent, af Ulleråkers härad 55 procent, af Vendels tingslag 54 procent, af Bälinge härad 50 procent, af Tierps tingslag 50 procent, af Bro härad 39 procent, af Håbo härad 35 procent, af Vaksala härad 34 procent, af Lagunda härad 32 procent, af Trögds härad 28 procent och af Åsunda härad 27 procent.

Uti länets *indelning i judicielt och administrativt hänseende* har under femårsperioden icke någon förändring skett, utan är länet fortfarande indeladt i tre domsagor med 17 tingslag samt i fem fögderin med nitton länsmandistrikt.

Uti senaste femårsberättelsen omnämndes, att Håbo, Bro, Trögds och Åsunda härad blifvit till ett fögderi sammanslagna; och har under femårsperioden kronofogdetjensten i det sammanslagna fögderiet blifvit ledig, hvadan kronofogde för hela fögderiet kommer att förordnas, men genomförandet af regleringen

i sin helhet är beroende på afgang af häradskrifvaren i det gamla andra fögderiet.

Uti *Uppsala stads styrelse* har under perioden den förändring skett, att ytterligare en lagfaren ledamot deruti inträdt, så att stadens magistrat numera utgöres af borgmästaren och tvenne lagfarne ledamöter. Genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 9 Februari 1872 är föreskrifvet, att den ene af desse ledamöter skall, under benämning af polismästare, utöfva chefskapet för stadens poliskorps och hafva närmaste tillsynen öfver den allmänna ordningen inom staden, hvilka funktioner förut utöfvats af borgmästaren. Genom denna anordning har vunnits förmånen, att denne magistratsledamot, utan hinder af de mångfaldiga bestyr, som åligga borgmästaren i dennes egenskap af ordförande i magistraten och rådstufvurätten, kan mera jemnt och oafbrutet egna sin uppmärksamhet åt polisförhållandena. Sjelfva poliskorpsen har också från och med 1875 års början erhållit en fastare och mera tidsenlig organisation, på samma gång personalen förstärkts och lönevilkoren förbättrats. Polispersonalen har sålunda ökats med tre öfverkonstaplar och två ordinarie konstaplar, så att hela antalet nu utgör 3 öfverkonstaplar samt 10 ordinarie och 16 extra konstaplar. Anslaget till polisen är i följd häraf förhöjdt med 5,850 kronor och utgår numera med 14,450 kronor årligen.

I *ecklesiastikt hänseende* är länet deladt i elfva kontrakt eller prosterin med 61 pastorat samt 86 lands- och 2 stadsförsamlingar.

Oregellbundenheterna i länets administrativa indelning kvarstå vid periodens slut, sådana de uti länsstyrelsens berättelse

för perioden 1860—1865 och Statistiska Central-Byråns underdåniga berättelse för år 1870 finnas återgifna.

Utaf *Geologiska kartverket* har under perioden utlemnats bladet *Salsta*, så att enligt den för kartverket utstakade planen rörande länet återstå utgifna endast bladen Hyttö, Söderfors, Forsmark och Alunda.

De uti senaste femårsberättelse anmärkta undersökningar, som på enskilde jordegares anmodan blifvit företagna af läraren i agrikulturkemi vid Ultuna landbruksinstitut professoren m. m. H. A. von Post, hafva äfven under denna femårsperiod blifvit fortsatta.

Af *topografiska* och *statistiska arbeten* rörande länet hafva under denna period, förutom de af hushållningssällskapet årligen utgifna handlingar, utkommit följande, nemligen: Upland, afdelningen 2 af Geografisk och Statistisk Atlas öfver Sverige af D:r J. M. Larson; Karta öfver Mälaren och dess omgifningar

af Dahlman; Uplands Fornminnesförenings tidskrift, utgifven på föreningens bekostnad af Carl Arvid Klingspor, fyra häften; ett arbete af Bernhard Schlegel under titel "Svenska Medeltids Slott, 1. Vijk", innehållande beskrifning på Vjiks slott i Balingsta socken. Sistnämnda arbete, hvaraf största delen gick förlorad vid Centraltryckeriets i Stockholm brand, har dock icke blifvit i bokhandeln tillgängligt.

De uti förra femårsberättelsen omtalade arbeten för uppgörande af *en allmän afdikningsplan för länet* hafva på landstingets och hushållningssällskapets bekostnad blifvit fortsatta; och uppgår den under femårsperioden undersökta areal till 173,089 kvadratref, så att snart fullständiga afdikningsplaner finnas för alla betydligare vattenskadade marker inom länet.

I sammanhang med framställningen om länets jordbruksnäring kommer närmare redogörelse att lemnas för de företag, som af omförmälda undersökningar blifvit en följd.

2. Invånarne.

Tab. N:o 1. Länets *folkmängd*, som vid slutet af år 1870 enligt mantalslängderna utgjorde 100,567 personer, uppgick, på sätt tabellen N:o 1 utvisar, vid 1875 års utgång jemlikt samma längder till 103,446, hvaremot husförhörslängderna angifva folkmängden år 1870 till 100,519 och år 1875 till 104,371, eller för det förra året till 48 personer *under* och för det senare året 925 personer *öfver* hvad mantalslängderna upptaga.

Den uti förra femårsberättelsen anmärkta öfverensstämmelsen mellan dessa uppgifter rörande folkmängden synes således nu åter hafva upphört. Bristen på öfverensstämmelse beror dock nästan helt och hållet på det sätt, hvarpå dessa längder varit förda i Uppsala stad; ty under det olikheten mellan uppgifterna på landsbygden inskränker sig till att landsbygdens befolkning enligt husförhörslängderna med 259 personer understiger folketal enligt mantalslängderna, visa husförhörslängderna i Uppsala stad icke mindre än 1,161 personer större folktal än mantalslängderna.

Folkökningen under den femårsperiod, denna berättelse omfattar, har sålunda enligt mantalslängderna utgjort 2,879 eller 2,9 procent och jemlikt husförhörslängderna 3,852 eller 3,8 procent, då under perioden 1866—1870 tillväxten var enligt mantalslängderna 5,3 och enligt husförhörslängderna 3,7 procent. Fördelad på länets ytvidd utgjorde tillväxten enligt husförhörslängderna under åren 1866—1870 75 personer på kvadratmilen

och under åren 1871—1875 78 på kvadratmilen. Länets befolkning har således under denna femårsperiod enligt husförhörslängderna vunnit en något större tillväxt än under förra femårsperioden.

Tillväxten har å landet utgjort 2,8 procent och i städerna 10,4 procent. Städernas tillväxt i folkmängden var under förra femårsperioden 6,5 procent, och har således under denna period varit betydligt större. Denna stora tillväxt af folkmängden i städerna beror hufvudsakligen på inflyttning till Uppsala, ty under det folkmängden i Uppsala ökats med 1,211 personer eller från 11,433 år 1870 till 12,644 år 1875, har antalet födda icke öfverstigit antalet döda med mera än 127, under det antalet inflyttade öfverstigit antalet utflyttade med 1,084. Uppsala stads verkliga folkmängd är dock betydligt större än ofvan uppgifvits, enär antalet studerande, skolungdom och öfriga personer, som utan att vara i Uppsala mantals- eller skattskrifna största delen af året sig der uppehålla, enligt magistratens uppgift uppgår till 2,260 personer, hvarigenom stadens folkmängd i sjelfva verket utgör 14,904 personer.

Beträffande den årliga tillväxten i folkmängden inom länet, äfvensom förhållandet mellan länet och riket, såväl i afseende å folkmängdstillväxten som dödlighetsprocenten, utvisar Tab. Litt. A, att folkökningen varit störst under året 1875 och dernäst under år 1872, samt minst under år 1873.

Tab. Litt. A.

Folkmängdens tillväxt i Uppsala län.

År	Folkmängd vid årets början enligt husförhörslängderna.	Vigda par.	Lefvande födde		Döde.	Dödlighetsprocenten inom länet.	Dödlighetsprocenten inom riket i medeltal.	Flere födde än döde.	Flere inflyttade än utflyttade. ¹⁾	Flere utflyttade än inflyttade. ¹⁾	Folkmängd vid årets slut enligt husförhörslängderna.	Tillväxt i antal.	Tillväxt i procent af länets befolkning.	Tillväxt inom riket i procent af folkmängden.
			äkta.	oäkta.										
År 1871.....	100,519	652	2,499	345	1,806	1,79	1,72	1,038	—	321	101,236	717	0,71	0,87
» 1872.....	101,236	654	2,472	348	1,738	1,71	1,63	1,082	—	336	101,980	744	0,73	1,09
» 1873.....	101,980	710	2,515	364	1,883	1,84	1,72	996	—	347	102,629	649	0,63	1,11
» 1874.....	102,629	779	2,605	384	2,443	2,37	2,03	546	107	—	103,282	653	0,63	1,00
» 1875.....	103,282	809	2,677	414	2,480	2,39	2,03	611	478	—	104,371	1,089	1,05	0,95
Summa och medeltal	101,929	3,604	12,765	1,855	10,350	2,02	1,82	4,273	—	419	—	3,852	0,75	1,00

¹⁾ Dessa siffror äro endast beräknade af skillnaden mellan folkmängdstillväxten och nativitetsofverskottet och grunda sig således ej på direkta uppgifter

Folkmängdens tillväxt i procent af länets folk mängd har under de fyra första åren af perioden varit mindre, men under det sista året större än tillväxten i hela riket i procent af rikets folk mängd.

Dödlighetsprocenten, som ställer sig för alla åren något högre i länet än inom riket, har under femårsperioden varit i medeltal 2,02 och således något mindre än under förra perioden, då den var 2,05.

Till närmare belysning af *dödligheten* inom länet i farsoter har följande tabell blifvit uppställd, hvaraf synes, att dödligheten

	I farsoter af lidne.					
	Antal å länets landsbygd.	I procent af de inom länets landsbygd aflidne.	Medelprocent å landsbygden inom riket.	Antal i länets städer.	I procent af de i länets städer aflidne.	Medelprocent i rikets städer.
År 1871.....	1) 96	6,24	8,54	2) 39	14,60	10,47
» 1872.....	3) 101	6,90	7,80	4) 49	17,31	22,69
» 1873.....	5) 205	13,12	10,69	6) 69	21,56	26,41
» 1874.....	7) 353	17,61	14,18	8) 135	30,75	31,13
» 1875.....	9) 262	12,84	12,66	10) 112	20,55	25,63

1) Deraf i skarlakansfeber 15, elakartad halssjuka 15, strypsjuke 20. 2) Deraf i diarrhé 31. 3) Deraf i elakartad halssjuka 25, nervfeber 23. 4) Deraf i diarrhé 38. 5) Deraf i skarlakansfeber 34, kikhosta 64, nervfeber 28. 6) Deraf i diarrhé 27. 7) Deraf i smittkoppor 107, skarlakansfeber 39, kikhosta 43. 8) Deraf i smittkoppor 31, diarrhé 38. 9) Deraf i mässling 58, strypsjuke 49, difteri 34, nervfeber 37. 10) Deraf i diarrhé 57, strypsjuke 22, mässling 11.

i farsoter under år 1874 varit vida större än under något af de öfriga åren, hvilket är att tillskrifva den då temligen allmänt gängse smittkoppepidemien, hvilken ock är den enda mera allmänt utbredda farsot, som under femårsperioden förtjenar att omnämnas.

Af våldsamma orsaker utan egen handaverkan hafva aflidit under denna femårsperiod: 1871 45, 1872 44, 1873 56, 1874 80, 1875 46; och själfmordens antal har utgjort: 1871 13, 1872 14, 1873 12, 1874 15, 1875 16.

Antalet döde af våldsamma orsaker utom själfmord inom denna femårsperiod har således varit 271, då deras antal under förra femårsperioden var 233, och antalet själfmord i länet under denna period 70, då deras antal under förra femårsperioden var 67.

Folkmängdstättheten inom länets särskilda fögderin framgår af Tab. Litt. B, hvilken jemväl utvisar antalet inom fögderien af de från mantalspenningar befriade.

Någon synnerlig förändring uti hvad rörande folk mängdens tätthet och procenten af de från mantalspenningar befriade uti förra femårsberättelsen anmärktes, förekommer icke. Olikheten fögderien emellan är icke stor. Befolkningen är tätare uti första, andra och tredje fögderien än uti fjärde och femte fögderien, som mera utgöras af skogsbygd. Procenten af de från mantalspenningar befriade är äfven något större uti de senare än uti de förra, såsom äfven af tabellen synes.

Anmärkningsvärdt är, att befolkningstillväxten i fjärde fögderiet varit öfver nio procent, under det den i hela länet icke uppgått till fullt tre procent. Detta förhållande torde hafva sin hufvudsakliga grund deruti, att en myckenhet folk funnit sysselsättning vid Skutskärs inom fögderiet belägna sågverk.

Utflytningen ur riket från länet, som under de sista åren af förra femårsperioden i medeltal uppgick till omkring 90 personer årligen och år 1871 till 148 personer, af hvilka 102 till Amerika, har år från år minskats; och utgjorde 1873 40, 1874 27 och 1875 57 personer, af hvilka år 1875 46 personer uppgifvit Ryssland och Finland såsom mål för resan, hvaremot endast sex begifvit sig till Amerika.

De till länet från utländsk ort inflyttades antal utgjorde år 1875 10.

Några *skismatiska rörelser* hafva icke förekommit af synnerligt större omfattning än under förra femårsperioden. Baptisterna, som då uppgäfvos utgöra ett antal af 279 personer, hafva sedermera stigit till 289, nemligen i Dannemora socken 11, i Morkarla socken 13, i Alunda socken 56, i Vendels socken 32, i Kulla socken 31, i Biskopskulla socken 13, i Uppsala stad 97 och i Enköpings stad 36. Baptismens trosbekännare hafva i Uppsala och i Alunda socken uppfört egna bönehus, och hålla såväl der som i Enköping och på flere andra ställen gudstjenst.

Metodismen uppgifves hafva i Uppsala 170 anhängare, och dessa hafva åt sig derstädes uppfört ett kapell af sten, som rymmer omkring 900 personer.

I religiöst hänseende råder för öfrigt mycken verksamhet. Så har i Uppsala bildat sig en så kallad missionsförening, som, enligt dess egen för år 1875 meddelade årsberättelse, har till uppgift och ändamål att i öfverensstämmelse med Guds ord och

Tab. Litt. B. Folkmängdstättheten inom länets särskilda fögderin samt antalet af de från mantalspenningar befriade.

	Egoviddens enligt ekonomiska karteverket i kvadratref.		Folk mängden enligt mantalslängderna.							Befriade från mantalspenningar.	
	All mark.	Duglig mark.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	I procent af länets folk mängd å landsbygden.	Antal personer på kvadratmiln af all mark.	Antal personer på kvadratmiln af duglig mark.	Antal tunnland duglig mark på hvarje person.	Befriade från mantalspenningar.	
										Antal.	I procent af folk mängden inom fögderiet.
Första fögderiet.....	1,443,806	1,106,959	10,542	11,473	22,015	24,46	1,976	2,578	8,98	9,839	44,69
Andra »	911,866	871,404	6,666	7,153	13,819	15,37	1,964	2,055	11,26	6,429	46,54
Tredje »	767,019	757,660	5,349	5,920	11,269	12,54	1,903	1,928	12,00	5,278	46,83
Fjärde »	1,746,149	1,633,091	11,390	12,034	23,424	26,05	1,738	1,859	10,70	11,054	47,19
Femte »	1,489,285	1,404,074	9,404	9,996	19,400	21,58	1,688	1,790	12,92	9,434	48,63
Summa för landsbygden	6,358,125	5,773,188	43,351	46,576	89,927	100,00	1,854	2,042	11,17	42,034	46,77

den Evangeliskt Lutherska kyrkans bekännelse verka för den inre och yttre missionen.» Föreningen har uppfört ett bönehus af tegel, hvarest söndagligen hållas offentliga, andliga föredrag. Bönehuset uppgifves rymma 2,600 personer. I Bälunge församling är äfven ett bönehus uppfördt, och öfver allt i länet hållas hvarje söndag och äfven deremellan mycket besökta sammankomster för gemensam andaktsöfning, för det mesta under ledning af kolportörer, som blifvit utskickade af Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.

På sätt tab. Litt. A utvisar, hafva under femårsperioden 14,623 barn blifvit födda, af hvilka 12,768 äkta och 1,855 oäkta. Under samma tid hafva 3,604 äktenskap blifvit ingångna, och äro således, i procent uttryckt, 51,44 oäkta barn födda mot 100 ingångna äktenskap. Under förra femårsperioden var procentförhållandet något större. De utom äktenskapet födda barnens förhållande till de inom äktenskapet födda utgjorde under femårsperioden i medeltal 14,52 procent. Under förra femårsperioden var förhållandet 12,93 procent; och har således denna period i detta hänseende visat ett sämre förhållande än den närmast föregående.

Enligt de till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ingångna uppgifter från såväl landsbygden som städerna, anses missbruket af starka drycker icke hafva tilltagit. Så yttrar här om magistraten i Uppsala: »Omsättningen af sprithaltiga drycker har å stadens minuthandels- och utskänkningsstäl en, öfver »hvilka fortfarande likasom hittills ett för stadens räkning bildadt bolag förfogar, utgjort under försäljningsåren:

1870—1871	140,941	kannor,
1871—1872	136,556	»
1872—1873	115,944	»
1873—1874	122,982	»
1874—1875	195,751	»

»Ehuru således det försålda kanntalet, som under perioden 1866—1870 ökats från 120,640 kannor till 137,137 kannor, under sista året af innevarande period än ytterligare betydligt stegrats, synes man likväl här af ej vara berättigad antaga, att sjelfva förbrukningen inom staden och omgifvande landsbygdsbefolkningen skulle uti någon nämnvärd grad vara i tilltagande, enär under försäljningsåret 1874—1875 dels en ganska stor mängd främmande arbetsfolk inom staden och dess närmaste omnejd funnit sysselsättning vid flere der då pågående allmänna arbeten af större omfattning, dels ock den mindre partihandeln, i följd af en förändrad lagstiftning, från och med 1875 års början öfvergått från enskildes händer till ofvan bemälda bolag, hvilken sistnämnda omständighet utan tvifvel förnämligast bidragit till det förhöjda siffertalet för bolagets försäljning under nu ifrågakvarande år.»

Magistraten i Enköping anför: »Missbruket af starka drycker torde icke, att döma af de för fylleri och dryckenskap till ansvar fälldes antal, hafva tilltagit.»

Kronofogden i första fögderiet yttrar: »Användandet af rusgifvande drycker är bland ortens befolkning i aftagande.» Kronofogden i andra fögderiet förmäler: »Missbruket af starka drycker kan icke sägas hafva tilltagit, fast heldre aftagit.» Kronofogden i tredje fögderiet yttrar: »Missbruket af starka drycker har betydligt förminskats;» och kronofogden i fjärde fögderiet anför: »Förtäringen af brännvin och dermed jemförliga spritdrycker har i betydlig mån minskats.» Endast kronofogden i femte

Sedlighet. Missbruket af starka drycker. Brott mål.

fögderiet har en härifrån afvikande åsigt och yttrar: »Missbruket af starka drycker synes snarare till- än aftagit.»

Hvad landsbygden angår, är det sannolikt, att missbruket af starka drycker icke tilltagit, hvilket antagande vinner stöd deraf, att då kanntalet, hvarefter afgiften för försäljning af starka drycker blifvit beräknad å landsbygden i Uppsala län, år 1870—1871 uppgick för utskänkning till 7,000 kannor och för minuthandel till 4,150 kannor, hade det beskattade kanntalet 1874—1875 nedgått till 5,863 kannor för utskänkning och 1,200 kannor för minuthandel, hvarjemte de ständiga utskänkingsstälernas antal å landsbygden minskats från 8 till 5. Betraktar man deremot länet i sin helhet eller städer och landsbygd tillsammans, så finner man, att det kanntal af spritvaror, hvarefter afgift blifvit beräknad och som år 1870 utgjorde 105,861²/₃ kannor, år 1875 stigit till 170,562¹/₂ kannor och således ökats icke mindre än 61 procent.

Äfvenledes har antalet af de personer, som blifvit för fylleri sakfällde, hvilket, enligt Justitie-Statsministerns underdåniga embetsberättelse för de senaste fem år, för hvilka dessa berättelser varit tillgängliga, då förra femårsberättelsen afgafs, i medeltal uppgick till 1 person på 1,054 invånare i Uppsala län, under motsvarande period af senaste qvinvennum i medeltal uppgått till en person på 535 invånare, under det medeltalet i hela riket för samma tid utgjort en för fylleri sakfälld på 401 personer. Antalet för fylleri sakfällde, som år 1869 var i Uppsala län 41 och i hela riket 8,215, har för hvarje år ökats, så att antalet år 1873 i Uppsala län uppgick till 358 och i riket till 13,619. Detta antal har således under denna tid i Upsala län nära niodubblats, under det detsamma i hela riket blott ökats med fem åttondelar af dess förra belopp. Om detta sammanställs med omförmälda, ofantligt ökade försäljning af spritdrycker i Uppsala stad, är det svårt att tro, att, om än missbruket af starka drycker på landet icke tilltagit, detta äfven kan vara förhållandet i Uppsala, der äfven ojemförligt största antalet fylleriförseelser blifvit beifrade.

Antalet för fylleri sakfällde i Uppsala län, jemfördt med antalet för fylleri sakfällde i hela riket under de sista fem år, för hvilka Justitie-Statsministerns embetsberättelse är tillgänglig.

	Sakfällde för fylleri i Uppsala län.	Sakfällde för fylleri i hela riket.	Antal invånare för hvarje sakfälld i Uppsala län.	Antal invånare för hvarje sakfälld i hela riket.
År 1869	41	8,215	2,429	506
» 1870	61	8,667	1,647	481
» 1871	196	10,290	516	409
» 1872	287	11,748	355	362
» 1873	358	13,619	287	315
Summa	943	—	5,234	—
Medeltal	189	—	1,047	—

Då länet befolkning i medeltal för ofvanstående fem åren uppgått till 101,192 personer och rikets befolkning under samma tid i medeltal utgjort 4,215,969, utgör således antalet af de för fylleri sakfällde i medeltal för Uppsala län 1 på 535 och i riket 1 på 401.

I afseende på brott, som inom länet blifvit begångna, visas des genom en uti förra femårsberättelsen uppställd jemförelse

mellan antalet personer, som blifvit sakfällde för gröfre brott inom Uppsala län och inom riket i sin helhet, ett för länet gynnsamt förhållande, hvilket tyvärr icke fortfarit; ty nedanstående efter Justitie-Statsministerns berättelser för åren 1869—1873 uppställda tab. Litt. C utvisar, att under de sista fyra åren af denna period Uppsala län, i afseende å gröfre brott, haft en sämre ställning än såväl riket i sin helhet, som den del deraf, som lyder under Svea hofrätts jurisdiktion. Att detta beklagliga förhållande har sin egentliga orsak deruti, att en mängd löst arbetsfolk under denna tid uppehållit sig uti länet för de stora allmänna arbeten, som här utförts, synes sannolikt, och vinner bekräftelse deraf att, på sätt nedanstående, äfven enligt Justitie-Statsministerns underdåniga embetsberättelser uppställda tab. Litt. D utvisar, endast omkring hvar sjetta af de personer, som inom länet blifvit för gröfre brott sakfällde, varit inom länet född eller bosatt.

Betraktar man icke endast de gröfre brotten, utan brottmålen i sin helhet, så visar sig förhållandet i Uppsala län i afseende derå något bättre vid jmförelse, vare sig med hela riket, eller den del deraf, som lyder under Svea hofrätt. Nedanstående tab. Litt. E utvisar ock, att under åren 1870—1874 i medeltal ett brottmål förekommit i Uppsala län på en bland 102 invånare; i hela riket på en bland 92 och i den under Svea hofrätt lydande delen af riket en på 80 af invånarne.

Uti tab. Litt. F lemnas redogörelse rörande antalet fångar, som under femårsperioden varit å länsfängelset förvarade, hvaraf synes, att hela antalet fångar, som under förra femårsperioden uppgick till 2,515 eller i medeltal för hvarje år 503 personer,

Tab. Litt. C. Afgjorda mål angående gröfre brott.

	I på nedanstående antal innevånare.		
	I Uppsala län.	Under Svea hofrätt.	I hela riket.
År 1869	1,486	1,382	1,430
» 1870	1,358	1,634	1 825
» 1871	1,368	1,657	1,876
» 1872	1,888	1,984	2,322
» 1873	1,509	2,085	2,546

Tab. Litt. D. Antalet för gröfre brott inom Uppsala län sakfällde med uppgift om de varit utom eller inom länet födde eller bosatte.

	Sakfällde.	Utom länet		Sammanlagda antalet af utom länet födde eller bosatte.	Inom länet födde och bosatte.
		födde.	bosatte.		
År 1869	54	28	17	45	9
» 1870	60	27	18	45	15
» 1871	63	29	22	51	12
» 1872	43	29	11	40	3
» 1873	66	34	21	55	11
Medeltal	57	29	18	47	10

under denna period utgjort 2,042 eller i medeltal för år 408; och har fångantalet under periodens sista år nedgått till 290.

Hvad beträffar *tvistemålen*, har under åren 1870—1874 ett tvistemål i medeltal kommit på hvar 183 person inom länet, under det inom riket ett tvistemål under samma tid i medeltal fallit på hvar 152 person; och innehade Uppsala län under berörda år bland rikets öfriga län det 16 ordningsnumret i fråga om tvistemålens talrikhet. Då under förra femårsperioden ett tvistemål fallit på hvar 113 och länets ordningsnummer då var 17, har tvistemålens antal betydligt minskats, ehuru länets ställning i detta hänseende i förhållande till hela riket något försämrats.

Jemlikt nedanstående tab. Litt. G, angående hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under femårsperioden afgjorda *skuldfordringsmål*, hafva i medeltal för dessa fem år blifvit afgjorda 872 utsökningsmål, samt till betalning ådömda 139,316 kronor eller ett utsökningsmål på omkring 118 af länets invånare.

Då under förra femårsperioden i medeltal för hvarje år de afgjorda utsökningsmålen utgjorde 2,352 och det till betalning ådömda beloppet 339,549 kronor, har såväl antalet af utsökningsmål under senaste perioden, som det utsökta beloppet uppgått till föga mera än en tredjedel af hvad det uppgick till under förra femårsperioden.

Den efter utmätning eller konkurs försölda fasta egendomens inom länet värde, som under åren 1864—1869 i medeltal uppgick till 20,3 procent af värdet å den frivilligt sålda egendomen, har under åren 1870—1874 endast uppgått till 2,9 procent eller en sjundedel af hvad det utgjorde under förra femårsperioden. Vid betraktande af den för en stor del af länets befolkning ganska tryckande ekonomiska ställningen under förra femårsperioden, yttrade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande uti sin förra femårsberättelse, att »med tanken på den företagsamhet och det allvarliga uthållande sträfvande, som under de senare åren flerstädes inom länet lagts i dagen för jordbrukets höjande och utvidgande af länets öfriga näringskällor, denna period syntes, oakadt sitt trångmål, visa spår af en börjad ytterligare utveckling af länets krafter.» Denna förutsägelse synes, såsom ofvanstående redogörelse för utsökningsmål och tvångsförsäljning utvisar, under denna femårsperiod hafva vunnit bekräftelse, ehuru man ingalunda kan våga att hoppas ett oafbrutet fortfarande af de goda sädesskördar, hvilka under denna femårsperiod, såsom uti redogörelsen för länets jordbruk visas, i

Tab. Litt. E. Brottmålens förhållande till folkmängden i Uppsala län, i hela riket och under Svea hofrätt.

	Ett brottmål på nedanstående antal innevånare.		
	I Uppsala län.	I hela riket.	Under Svea hofrätt.
År 1870	145	107	86
» 1871	97	103	82
» 1872	96	99	78
» 1873	90	92	72
» 1874	84	61	82
Medeltal	102	92	80

medeltal för år lemnat 678,248 kubikfot högre afkastning än under förra femårsperioden, och således väsentligen bidragit till den förbättrade ekonomiska ställningen.

I afseende å byggnadssätt och klädedrägt äro förhållandena oförändrade sådane, som de uti förra femårsberättelsen angåfvos. Vid nybyggnad fästes allt mera afseende på prydlighet och bekvämlighet, och skilnaden i klädedrägt mellan allmoge och ståndspersoner försvinner allt mera.

Någon betydligare förändring i sedligt afseende inom befolkningen finnes icke att anmärka. Från flere håll uppgifves, att de höga löner, som numera gifvas åt tjänstefolket, föranleda öfverflöd såväl i klädedrägt som vid anordning af gemensamma nöjen; men å andra sidan att hågen för läsning och inhemtande af bildande kunskap har spridt sig och tillväxt. Sockenbibliotek, för hvilka redogörelse lemnades i förra femårsberättelsen,

finnas fortfarande på samma ställen och begagnas i allmänhet flitigt.

De ökade insättningarne i sparbanker, ränte- och lif försäkringsanstalter m. m., för hvilka längre fram redovisas, lemna äfven ett ojäfaktigt vittnesbörd derom, att den ökade arbetsförtjensten hos många varit parad med omtanke för framtiden.

Antalet frivilliga skarpskytteföreningar har allt jemt aftagit, så att de enda, som ännu ega bestånd, äro Uppsala stads, Uppsala studentkorps, Boglösa sockens, Hagunda och Lagunda härads, Lena och Tolfta socknars samt Tillinge sockens skarpskytteföreningar.

Till måiskjutningspremier åt medlemmar af skarpskyttekorpsen har länets landsting lemnat ett årligt anslag af 250 kronor.

3. Näringar.

A) Jordbruk. B) Boskapsskötsel. Vid framställningen af berörda näringars tillstånd inom länet under ifrågavarande femårsperiod har den anvisning blifvit följd, som lemnats af Kungl. Statistiska Centralbyrån, dels i cirkuläret af den 3 Maj 1872, der det medgifves, att de årliga jordbruksstatistiska uppgifterna, som af Hushållningssällskapet blifvit insamlade, kunna, hvad de numeriska uppgifterna beträffar, utgöra en tillräcklig källa för femårsberättelsens skildring af jordbruksnäringens till-

stånd, dels ock i cirkuläret af den 2 Augusti 1875, der det erinras, att, hvad det årliga skördebeloppet vidkommer, äfven en annan källa förefinnes uti den af Statistiska Centralbyrån utförda årliga beräkningen af skördemängden; och kommer alltså efterföljande berättelse om jordbrukets och boskapsskötselns tillstånd inom länet att inskränka sig till en mera summarisk redogörelse för de allmänna resultat, som framgå af de specialuppgifter, hvilka de båda angifna källorna erbjuda.

Tab. Litt. F.

Å länsfängelset förvarade fångar.

År	Af Länsstyrelsen för försvarslöshet till allmänt arbete dömda.		För undergående af								Lösdrifvare och försvarslöse.		Transportfångar.		By-satte.	Barn, som åtföljt sina mödrar.	På fri fot ställda ransakningsfångar.	Summa i länsfängelset förvarade.
			straffarbete.		fångelse vid vatten och bröd.		enkelt fångelse.		ransakning för brott.									
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.				
År 1871.....	7	2	96	7	61	8	8	—	13	1	70	7	160	22	9	4	10	485
» 1872.....	3	3	79	3	89	19	13	2	15	3	53	10	135	15	1	3	3	449
» 1873.....	8	3	77	22	67	8	14	2	16	1	64	9	92	8	1	—	12	404
» 1874.....	9	1	93	17	51	4	15	1	16	4	48	9	115	7	2	12	10	414
» 1875.....	9	—	80	15	58	8	22	1	4	3	42	5	26	3	1	2	11	290

Tab. Litt. G.

Skuldfordringsmål.

År	Emot ståndspersoner.			Emot hemmansegare och brukare af allmogen.			Emot torpare, tjänstefolk och andra personer.			Summa.	
	Antal.	Belopp.	Medelbelopp på hvarje.	Antal.	Belopp.	Medelbelopp på hvarje.	Antal.	Belopp.	Medelbelopp på hvarje.	Antal.	Belopp.
År 1871.....	345	107,268	310,90	321	67,120	209,09	551	38,669	70,18	1,217	213,057
» 1872.....	256	50,783	198,37	219	44,655	203,90	396	30,264	76,43	871	125,702
» 1873.....	247	32,463	131,43	194	42,700	220,10	304	19,197	63,14	745	94,360
» 1874.....	361	56,811	157,37	198	53,396	269,67	160	7,619	47,62	719	117,826
» 1875.....	333	78,404	235,44	163	35,365	216,96	316	31,869	100,85	812	145,638
Medelbelopp	308	65,146	211,51	219	48,647	222,13	345	25,524	73,98	872	139,317

Beträffande uppgifterna om nuvarande mantal, jordtorp och andra lägenheter, hänvisas till den redogörelse, som derom lemnas i afdelningen om kameralförhållanden.

Hvad vidare *egoviddens och dess fördelning* beträffar, finnas de årliga uppgifterna derom sammanställda i följande tabell Litt. H. Arealuppgiften å *hela egoviddens*, sjöar och vattendrag inräknade, är såsom fortfarande hemtad ur ekonomiska karteverket, densamma för hela femårsperioden, uppgående till 6,358,125 kvadratref för landsbygden och 30,928 kvadratref för städerna, eller tillsammans för hela länet 6,389,053 kv.-ref. Frånräknas sjöar och vattendrag, uppgående till 576,826 kv.-ref, utgör länets hela areal af fast land med öar 5,812,227 kv.-ref. Anmärkas må dock, att arealen af städernas hela egovidd har uppgifvits af vederbörande magistrater utgöra 27,677,855⁴ kv.-ref, således icke obetydligt understigande ekonomiska karteverkets uppgift å samma areal; ett förhållande, som icke kan nöjaktigt förklaras genom frånräkning af sjöar och vattendrag, när dessa upptaga endast en areal af 225 kv.-ref af städernas hela egovidd.

Beträffande åter *fördelningen* af denna egovidd med afseende på de fyra hufvudslag af duglig mark, som det jordbruksstatistiska formuläret upptager, visar sig följande allmänna förhållande. Arealen af *trä-, humle- och kålgårdar* upptages å landsbygden till högst 12,114 kv.-ref år 1875 och lägst 11,984 kv.-ref år 1873, mot högst 11,680 kv.-ref under föregående femårsperiod, och i städerna till högst 601 och lägst 578 kv.-ref, mot högst 578 kv.-ref under föregående femårsperiod; hvarvid dock torde böra anmärkas, att ekonomiska karteverket, ehuru deruti inräknande äfven byggnadstomter, upptager denna areal till 29,241 kv.-ref för landsbygden och 1,321 kv.-ref för städerna (under åren 1860—1865). I afseende på förhållandet mellan *åker och ängen* utvisa de jordbruksstatistiska uppgif-

terna, hvad landsbygden beträffar, en fortgående tillökning af åkerens areal med omkring 10,000 kv.-ref per år i medeltal, som således motsvarar medeltalet af den årliga nyodlingen, och likaså en fortgående minskning af ängens areal med omkring 4,600 kv.-ref per år i medeltal, då de återstående 5,400 kv.-ref årlig nyodling skulle afgå från annan duglig skoglös mark, eller s. k. hagmark, hvars areal icke ingår uti jordbruksstatistikens redogörelse för egoviddens fördelning, men af ekonomiska karteverket upptages till 498,198 kv.-ref; ty den *skogbärande markens* areal har under femårsperioden icke minskats, utan tvärtom genom skogssådd och skogsplantering ökats från 3,217,689 kv.-ref år 1870 till 3,221,167 kv.-ref år 1875. Ekonomiska karteverket upptager skogsmarkens areal till 3,213,914 kv.-ref år 1865.

Likaså utvisa äfven de *jordbruksstatistiska uppgifterna för städerna* en fortgående tillökning af åkerjorden och motsvarande minskning af ängsmarken under femårsperioden, nemligen af åkern en tillökning från 17,809 kv.-ref år 1870 till 18,631 kv.-ref år 1875 och af ängen en minskning från 4,636 kv.-ref år 1870 till 4,190 kv.-ref år 1875, under det att samtidigt den skogbärande marken äfven minskats från 5,819 kv.-ref år 1870 till 5,546 kv.-ref år 1875, så att åkerjordens tillökning under femårsperioden med 822 kv.-ref motsvaras af en minskning å ängsmarken med 446 kv.-ref och å skogsmarken med 273 kv.-ref, eller tillsammans 719 kv.-ref, då återstoden af nyodlingen, eller 103 kv.-ref, måste antagas vara uppodling af s. k. hagmark; men arealuppgifterna för städernas jord synas i allmänhet ännu vara temligen osäkra. Då ekonomiska karteverket uppgifver för Uppsala stads jord hela egoviddens till 18,034 kv.-ref, deraf åker 11,987 kv.-ref, äng 2,427 kv.-ref och skogbärande mark 1,651 kv.-ref, så upptager deremot magistratens uppgift för senaste femårsberättelse »summa jordareal» till 15,740 kv.-ref, deraf åker 12,816 kv.-ref, äng 1,056 kv.-ref och skog 1,048 kv.-ref; och likaså då ekonomiska karteverket för Enköpings stadsjord uppgifver »hela egoviddens» till 13,431 kv.-ref, deraf åker 4,087 kv.-ref, äng 4,674 kv.-ref och skogbärande mark 1,524 kv.-ref, så upptager deremot magistratens uppgift till senaste femårsberättelsen, i öfverensstämmelse med stadskarteverket, en »summa jordareal» af endast 11,937,48 kv.-ref, deraf åker 3,970 kv.-ref, äng 4,214,96 kv.-ref och skogsmark 3,752,52 kv.-ref. Emellertid bör nämnas, att hushållningssällskapet lär icke underlåta att snarligen genom fullt sakkunnig person låta företaga en noggrann utredning af arealförhållandena i afseende på städernas jord, likasom enahanda utredning och revision redan är påbörjad å landsbygden inom länets norra del, ehuru resultatet deraf icke kunnat tillgodogöras för denna femårsberättelse.

Jemföras slutligen *arealuppgifterna* för år 1875 med motsvarande uppgifter för år 1870, så visar sig följande förhållande: åkern utgjorde för landsbygden 1,228,894 kv.-ref år 1870 mot 1,279,869 kv.-ref år 1875, och för städerna 17,809 kv.-ref år 1870 mot 18,631 kv.-ref år 1875; ängen utgjorde för landsbygden 770,554 kv.-ref år 1870 mot 747,548 kv.-ref år 1875, och för städerna 4,636 kv.-ref år 1870 mot 4,190 kv.-ref år 1875; och skogsmarken utgjorde för landsbygden 3,217,689 kv.-ref år 1870 mot 3,221,167 kv.-ref år 1875 och för städerna 5,819 kv.-ref år 1870 mot 5,546 kv.-ref år 1875.

I afseende på den *odlade egoviddens användning* för de olika växtslagen under den ifrågavarande femårsperioden, finnas de

Tab. Litt. H. Egoviddens fördelning.

	Hela egoviddens efter »Rikets Ekonomiska karteverk.»	D e r a f			
		Trä-, humle- och kålgård.	Åker och annan odlad jord.	Naturlig äng.	Skogbärande mark.
Q v a d r a t r e f .					
<i>Å landsbygden:</i>					
1871	6,358,125	12,057	1,251,692	766,059	3,221,167
1872	6,358,125	12,017	1,258,283	760,027	3,221,167
1873	6,358,125	11,984	1,273,225	752,653	3,221,167
1874	6,358,125	12,025	1,276,908	749,123	3,221,167
1875	6,358,125	12,114	1,279,869	747,548	3,221,167
<i>I städerna:</i>					
1871	30,928	578	17,871	5,060	5,546
1872	30,928	596	17,998	5,004	5,546
1873	30,928	601	18,351	4,448	5,546
1874	30,928	601	18,631	4,190	5,546
1875	30,928	601	18,631	4,190	5,546
<i>I hela länet:</i>					
1871	6,389,053	12,635	1,269,563	771,119	3,226,713
1872	6,389,053	12,613	1,276,281	765,031	3,226,713
1873	6,389,053	12,585	1,291,576	757,101	3,226,713
1874	6,389,053	12,626	1,295,539	753,313	3,226,713
1875	6,389,053	12,715	1,298,500	751,738	3,226,713

årliga uppgifterna derom sammanställda i Tab. Litt. I, likasom medeltalet för hela femårsperioden angifves i Tab. N:o 2, utvisande följande allmänna förhållanden.

Tab. N:o 2. Till *odling af höstsäd* hafva användts å landsbygden 250,998 qv.-ref år 1875 mot 242,325 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 250,992 qv.-ref; och i städerna 4,060 qv.-ref år 1875 mot 3,980 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 4,048 qv.-ref. Till *odling af vårsäd* (sträsäd) hafva användts å landsbygden 287,317 qv.-ref år 1875 mot 266,396 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 283,155 qv.-ref; och i städerna 4,540 qv.-ref år 1875 mot 4,190 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 4,340 qv.-ref. Till *odling af baljväxter* hafva användts å landsbygden 27,030 qv.-ref år 1875 mot 25,202 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 26,461 qv.-ref; och i städerna 1,812 qv.-ref år 1875 mot 1,770 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,802 qv.-ref. Till *odling af potatis* hafva användts å landsbygden 40,801 qv.-ref år 1875 mot 38,827 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 40,114 qv.-ref; och i städerna 708 qv.-ref år 1875 mot 650 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 693 qv.-ref. Till *odling af andra rotfrukter* hafva användts å landsbygden 5,164 qv.-ref år 1875 mot 4,800 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 4,924 qv.-ref; och i städerna 788 qv.-ref år 1875 mot 780 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 798 qv.-ref. Till *odling af spånadsväxter* hafva användts å landsbygden 2,486 qv.-ref år 1875 mot 2,455 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 2,473 qv.-ref; för städerna är ingenting uppgif-

vet i detta afseende, emedan spånadsväxter sannolikt icke odlats å stadsjorden under denna, likasom under föregående femårsperiod. Till *odling af gräs och andra foderväxter* hafva användts dels för bete, å landsbygden 18,136 qv.-ref år 1875 mot 13,841 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 16,623 qv.-ref; och i städerna 0 qv.-ref år 1875 mot 330 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 130 qv.-ref; dels för skörd, å landsbygden 216,039 qv.-ref år 1875 mot 204,595 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 210,425 qv.-ref; och i städerna 3,761 qv.-ref år 1875 mot 3,050 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 3,482 qv.-ref. Den i *träde liggande jorden* har utgjort å landsbygden 431,889 qv.-ref år 1875 mot 429,727 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 434,829 qv.-ref; och i städerna 2,962 qv.-ref år 1875 mot 3,059 qv.-ref år 1870 — i medeltal under femårsperioden 3,002 qv.-ref.

Af den *tillökning*, som arealen af den odlade egoviddens å landsbygden under femårsperioden vunnit, har alltså uppkommit en tillökning i areal för höstsäden med 8,673 qv.-ref; för vårsäden med 20,921 qv.-ref, för baljväxterna med 1,873 qv.-ref, för potatisen med 1,974 qv.-ref, för andra rotfrukter med 364 qv.-ref, för spånadsväxter med 31 qv.-ref samt för gräs och andra foderväxter med 15,739 qv.-ref — under det att trädet ökats endast med 2,162 qv.-ref.

Vidkommande *utsädesbeloppet* af de särskilda växtslagen under den ifrågavarande femårsperioden, finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i Tab. Litt. K. likasom medeltalen för hela femårsperioden angifvas i Tab. N:o 2, utvisande följande allmänna förhållanden.

Till utsäde hafva användts af *hösthvete* å landsbygden 35,900 kub.-fot år 1875 mot 30,306 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 33,787 kub.-fot; och i städerna 515 kub.-fot år 1875 mot 430 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 501 kub.-fot; af *vårhvete* å landsbygden 183 kub.-fot år 1875 mot 128 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 116 kub.-fot; af *höstråg* å landsbygden 192,242 kub.-fot år 1875 mot 181,324 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 188,173 kub.-fot och i städerna 2,955 kub.-fot år 1875 mot 3,007 kub.-fot 1870 — i medeltal under femårsperioden 2,956 kub.-fot; af *vårråg* å landsbygden 78 kub.-fot år 1875 mot 12 kub.-fot 1870 — i medeltal under femårsperioden 15,5 kub.-fot; af *korn* å landsbygden 152,375 kub.-fot år 1875 mot 146,059 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 150,209 kub.-fot, och i städerna 2,002 kub.-fot år 1875 mot 1,930 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,929 kub.-fot; af *hafre* å landsbygden 120,776 kub.-fot år 1875 mot 91,423 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 109,960 kub.-fot, och i städerna 1,737 kub.-fot år 1875 mot 1,170 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,431 kub.-fot; af *blandsäd* å landsbygden 46,698 kub.-fot år 1875 mot 44,226 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 44,919 kub.-fot, och i städerna 1,362 kub.-fot år 1875 mot 1,287 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,316 kub.-fot; af *ärter* å landsbygden 21,604 kub.-fot år 1875 mot 18,453 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 19,069 kub.-fot, och i städerna 431 kub.-fot år 1875 mot 430 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 417 kub.-fot; af *bönor* å landsbygden 1,898 kub.-fot

Tab. Litt. I. Den odlade egoviddens användning.

	Odlad egovidd använd till								
	Höst-säd.	Vårsäd.		Pota-tis.	An-dra rot-frukter.	Spånadsväxter.	Gräs och foderväxter till		Träde.
		Sträsäd.	Baljväxter.				bete.	skörd.	
Q v a d r a t r e f .									
<i>Å landsbygden.</i>									
År 1871	251,528	278,484	25,265	39,040	4,441	2,473	13,600	196,370	440,491
» 1872	252,978	279,542	26,501	39,150	4,629	2,487	14,086	208,540	430,370
» 1873	249,728	283,379	26,750	40,789	5,194	2,460	18,646	215,587	430,692
» 1874	249,728	287,052	26,750	40,789	5,194	2,460	18,646	215,587	430,702
» 1875	250,998	287,317	27,039	40,801	5,164	2,486	18,136	216,039	431,889
<i>I städerna.</i>									
År 1871	3,980	4,190	1,770	680	812	—	330	3,050	3,059
» 1872	4,040	4,210	1,790	680	812	—	320	3,087	3,059
» 1873	4,080	4,240	1,820	700	790	—	—	3,756	2,965
» 1874	4,080	4,520	1,820	700	790	—	—	3,756	2,965
» 1875	4,060	4,540	1,812	708	788	—	—	3,761	2,962
<i>I hela länet.</i>									
År 1871	255,508	282,674	27,035	39,720	5,253	2,473	13,930	199,420	443,550
» 1872	257,018	283,752	28,291	39,830	5,441	2,487	14,406	211,627	433,429
» 1873	253,808	287,619	28,570	41,489	5,984	2,460	18,646	219,343	433,657
» 1874	253,808	291,572	28,570	41,489	5,984	2,460	18,646	219,343	433,667
» 1875	255,058	291,857	28,851	41,509	5,952	2,486	18,136	219,800	434,851

år 1875 mot 1,325 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,646 kub.-fot, och i städerna 8 kub.-fot år 1875 mot 5 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 6 kub.-fot; af *vicker* å landsbygden 7,213 kub.-fot år 1875 mot 5,264 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 6,153 kub.-fot; och i städerna 1,733 kub.-fot år 1875 mot 1,380 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,584 kub.-fot; af *potatis* å landsbygden 219,500 kub.-fot år 1875 mot 231,362 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 215,447 kub.-fot, och i städerna 4,339 kub.-fot år 1875 mot 4,540 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 4,105 kub.-fot; samt af *lin och hampa* å landsbygden 1,757 kub.-fot år 1875 mot 1,705 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,762 kub.-fot.

Beträffande åter *hela skördebeloppet* af de särskilda växtslagen, utan utsädets afdragande, under den ifrågavarande femårsperioden, finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i Tab. Litt. L, likasom medeltalen för hela femårsperioden angifvas i Tab. N:o 2, utvisande följande allmänna förhållanden.

Af *hösthvete* hafva skördats å landsbygden 322,465 kub.-fot år 1875 mot 243,584 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 273,799 kub.-fot; och i städerna 5,003 kub.-fot år 1875 mot 3,690 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 4,218 kub.-fot; af *vårhvete* å landsbygden 980 kub.-fot år 1875 mot 795 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 644 kub.-fot; af *höstråg* å landsbygden 1,496,671 kub.-fot år 1875 mot 1,337,186 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,318,468 kub.-fot; och i städerna 25,009

kub.-fot år 1875 mot 26,343 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 25,537 kub.-fot; af *vårråg* å landsbygden 0 kub.-fot år 1875 emot 0 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 125 kub.-fot; af *korn* å landsbygden 938,600 kub.-fot år 1875 emot 1,007,626 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 997,541 kub.-fot, och i städerna 10,743 kub.-fot år 1875 emot 14,280 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 12,847 kub.-fot; af *hafre* å landsbygden 782,270 kub.-fot år 1875 emot 581,441 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 729,235 kub.-fot, och i städerna 10,423 kub.-fot år 1875 mot 7,020 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 9,504 kub.-fot; af *blandsäd* å landsbygden 283,113 kub.-fot år 1875 mot 282,214 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 294,109 kub.-fot och i städerna 7,992 kub.-fot år 1875 mot 7,722 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 9,128 kub.-fot; af *ärter* å landsbygden 116,761 kub.-fot år 1875 mot 103,865 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 100,049 kub.-fot, och i städerna 2,033 kub.-fot år 1875 mot 3,340 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 2,470 kub.-fot; af *bönor* å landsbygden 5,812 kub.-fot år 1875 mot 4,921 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 5,304 kub.-fot, och i städerna 32 kub.-fot år 1875 mot 0 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 26 kub.-fot; af *vicker* å landsbygden 40,360 kub.-fot år 1875 mot 26,417 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 32,048 kub.-fot, och i städerna 8,105 kub.-fot år 1875 mot 6,900 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 9,130 kub.-fot; af *potatis* å landsbygden 1,498,124 kub.-fot år 1875 mot 1,635,257 kub.-fot år 1870 — i medeltal

Tab. Litt. K.

Utsädesbeloppet.

	H e l a u t s ä d e s b e l o p p e t a f											
	Hvete,		Råg,		Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Potatis.	Lin och hampa.
	höst-.	vår-.	höst-.	vår-.								
	K u b i k f o t .											
<i>Å landsbygden.</i>												
År 1871	31,619	2	186,746	—	147,843	101,185	44,222	18,321	1,422	5,588	204,062	1,815
» 1872	32,519	68	187,522	—	149,524	102,573	46,825	17,796	1,543	5,053	216,135	1,697
» 1873	33,800	161	186,120	78	150,442	110,422	43,430	18,240	1,680	6,189	219,834	1,781
» 1874	35,098	167	188,233	—	150,874	114,845	43,423	19,394	1,689	6,721	217,705	1,760
» 1875	35,900	183	192,242	—	152,375	120,776	46,698	21,604	1,898	7,213	219,500	1,757
<i>I städerna.</i>												
År 1871	490	—	2,937	—	1,880	1,220	1,267	410	5	1,490	4,060	—
» 1872	500	—	2,977	—	1,893	1,220	1,277	413	5	1,490	4,040	—
» 1873	490	—	2,985	—	1,880	1,250	1,327	400	5	1,520	4,030	—
» 1874	509	—	2,924	—	1,990	1,727	1,347	432	7	1,687	4,057	—
» 1875	515	—	2,955	—	2,002	1,737	1,362	431	8	1,733	4,339	—
<i>I hela länet.</i>												
År 1871	32,109	2	189,683	—	149,723	102,405	45,489	18,731	1,427	7,078	208,122	1,815
» 1872	33,019	68	190,499	—	151,417	103,793	48,102	18,209	1,548	6,543	220,175	1,697
» 1873	34,290	161	189,105	78	152,322	111,672	44,757	18,640	1,685	7,709	223,864	1,781
» 1874	35,607	167	191,157	—	152,864	116,572	44,770	19,826	1,696	8,408	221,762	1,760
» 1875	36,415	183	195,197	—	154,377	122,513	48,060	22,035	1,906	8,946	223,839	1,757

under femårsperioden 1,473,119 kub.-fot, och i städerna 34,451 kub.-fot år 1875 mot 33,320 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 31,074 kub.-fot; af *rofvor* å landsbygden 35,225 kub.-fot år 1875 mot 214,423 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 89,977 kub.-fot, och i städerna 100 kub.-fot år 1875 mot 1,000 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 720 kub.-fot; af *kålrötter* å landsbygden 3,529 kub.-fot år 1875 mot 12,222 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 11,330 kub.-fot, och i städerna 500 kub.-fot år 1875 mot 950 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 810 kub.-fot; af *morötter* å landsbygden 1,048 kub.-fot år 1875 mot 4,084 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 3,781 kub.-fot; af *hvitbetor* å landsbygden 225 kub.-fot år 1875 mot 1,160 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 640 kub.-fot; af *lin* och *hampa* å landsbygden af *frö* 2,198 kub.-fot år 1875 mot 2,302 kub.-fot år 1870 — i medeltal under femårsperioden 2,238 kub.-fot; och af *spånadsämne* 1,175 centner år 1875 mot 1,631 centner år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,294 centner; af *foderväxter*, dels till grönfoder å landsbygden 18,897 centner år 1875 mot 32,268 centner år 1870 — i medeltal under femårsperioden 26,880 centner och i städerna 4,679 centner år 1875 mot 1,300 centner år 1870 — i medeltal under femårsperioden 3,901 centner, dels till hö å landsbygden 702,014 centner år 1875 mot 914,108 centner år 1870 — i medeltal under femårsperioden 925,041 centner, och i städerna 14,935 centner år 1875 mot 18,000 centner år 1870 — i medeltal under femårsperioden 20,379 centner.

Men jemte dessa ofvan anförda uppgifter om skördebeloppet af de olika växtslagen, hvilka jordbruksstatistiken erbjuder, förefinnas äfven för åren 1874 och 1875 särskilda uppgifter om "skörden enligt Statistiska Centralbyråns beräkning" hvilka angifva följande skördebelopp, nemligen: år 1874 — af *höstvet* 334,000 kub.-fot mot 339,509 kub.-fot enligt jordbruksstatistiken; af *vårhvete* 1,100 kub.-fot mot 1,039 kub.-fot; af *höstråg* 1,512,700 kub.-fot mot 1,501,044 kub.-fot; af *vårråg* 500 kub.-fot mot 0 kub.-fot; af *korn* 939,100 kub.-fot mot 867,699 kub.-fot; af *hafre* 666,800 kub.-fot mot 680,972 kub.-fot; af *blandsäd* 271,000 kub.-fot mot 247,003 kub.-fot; af *ärter* 103,400 kub.-fot mot 93,657 kub.-fot; af *bönor* 9,800 kub.-fot mot 5,046 kub.-fot; af *vicker* 42,200 kub.-fot mot 33,918 kub.-fot; af *potatis* 1,674,700 kub.-fot mot 1,562,228 kub.-fot;

och år 1875 — af *höstvet* 308,500 kub.-fot mot 322,465 kub.-fot; af *vårhvete* 1,400 kub.-fot mot 980 kub.-fot; af *höstråg* 1,525,900 kub.-fot mot 1,496,671 kub.-fot; af *vårråg* 500 kub.-fot mot 0 kub.-fot; af *korn* 1,113,800 kub.-fot mot 938,600 kub.-fot; af *hafre* 875,400 kub.-fot mot 782,270 kub.-fot; af *blandsäd* 306,700 kub.-fot mot 283,113 kub.-fot; af *ärter* 116,500 kub.-fot mot 116,761 kub.-fot; af *bönor* 10,800 kub.-fot mot 5,812 kub.-fot; af *vicker* 39,600 kub.-fot mot 40,360 kub.-fot; och af *potatis* 1,726,000 kub.-fot mot 1,498,124 kub.-fot.

Ofvanstående sammanställning af skördebeloppen för åren 1874 och 1875, hvilka de båda förefintliga källorna erbjuda, utvisar en ganska beaktansvärd öfverensstämmelse helst vid betraktandet af de olika och af hvarandra fullkomligt oberoende sätt, hvarpå dessa skörderesultat vunnits, om än ett obetingadt

Tab. Litt. I.

Skördebeloppet.

Hela skördebeloppet utan utsädets afdrag.																			
	Hvete,		Råg,		Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Bö-nor.	Vicker.	Potatis.	Andra rotfrukter.				Lin och hampa.		Gräs och andra foderväxter till	
	höst-.	vår-.	höst-.	vår-.								Rofvor.	Kål-rötter.	Mo-rötter.	Hvit-betor.	Frö.	Spånads-ämnen.	grön-foder.	hö.
K u b i k f o t.																			
C e n t n e r.																			
<i>Å landsbygden.</i>																			
År 1871.....	216,459	15	1,172,806	—	1,214,677	717,612	332,428	84,279	5,048	24,729	1,332,634	88,025	5,315	2,482	998	2,199	1,490	30,360	865,842
• 1872.....	219,601	348	1,089,697	—	1,113,292	689,838	340,402	108,372	5,704	27,142	1,421,995	145,337	25,812	5,143	560	2,318	1,328	32,663	1,130,433
» 1873.....	270,962	839	1,332,121	624	853,437	775,484	267,603	97,177	4,912	34,089	1,550,618	130,299	16,195	8,140	921	2,286	1,283	33,581	1,280,698
» 1874.....	339,509	1,039	1,501,044	—	867,699	680,972	247,003	93,657	5,046	33,918	1,562,228	51,000	5,800	2,092	500	2,192	1,192	18,899	646,217
» 1875.....	322,465	980	1,496,671	—	938,600	782,270	283,113	116,761	5,812	40,360	1,498,124	35,225	3,529	1,048	225	2,198	1,175	18,897	702,014
<i>I städerna.</i>																			
År 1871.....	3,430	—	25,778	—	15,024	8,540	9,740	2,411	28	9,060	31,118	1,000	850	—	—	—	—	1,450	19,439
» 1872.....	3,410	—	23,110	—	15,144	9,260	10,216	3,617	25	11,810	29,118	1,000	1,050	—	—	—	—	1,700	21,000
» 1873.....	4,130	—	26,120	—	11,540	8,935	9,429	2,100	20	9,240	27,540	1,000	950	—	—	—	—	6,800	30,000
» 1874.....	5,120	—	27,667	—	11,783	10,362	8,262	2,190	25	8,437	33,142	500	700	—	—	—	—	4,879	16,522
» 1875.....	5,003	—	25,009	—	10,743	10,423	7,992	2,033	32	8,105	34,451	100	500	—	—	—	—	4,679	14,935
<i>I hela länet.</i>																			
År 1871.....	219,889	15	1,198,584	—	1,229,701	726,152	342,168	86,690	5,076	33,789	1,363,752	89,025	6,165	2,482	998	2,199	1,490	31,810	885,281
» 1872.....	223,011	348	1,112,807	—	1,128,436	699,098	350,618	111,989	5,729	38,952	1,451,113	146,337	26,862	5,143	560	2,318	1,328	34,363	1,151,433
» 1873.....	275,092	839	1,358,241	624	864,977	784,419	277,032	99,277	4,932	43,329	1,578,158	131,299	17,145	8,140	921	2,286	1,283	40,381	1,310,698
» 1874.....	344,629	1,039	1,528,711	—	879,482	691,334	255,265	95,847	5,071	42,355	1,595,370	51,500	6,500	2,092	500	2,192	1,192	23,778	662,739
» 1875.....	327,468	980	1,521,680	—	949,343	792,693	291,105	118,794	5,844	48,465	1,532,575	35,325	4,029	1,048	225	2,198	1,175	23,576	716,949

godkännande icke lär kunna tillerkännas någotdera, så att de på detta sätt funna skördebeloppen må antagas vara de i hvarje fall med verkliga förhållandet närmast öfverensstämmande; anmärkas bör dock, att då de skördeuppgifter, på hvilka Statistiska Centralbyråns beräkning af skörden grundar sig, äro lemnade af kronobetjeningen tidigare på hösten, innan ännu någon betydligare aftröskning, synnerligast af vårsäden, kunnat ega rum, så äro deremot de skördeuppgifter, som ligga till grund för jordbruksstatistiken, afgifna af jordbrukarne sjelfve efter verkställd betydligare, mångenstädes redan afslutad, aftröskning af årets skörd — hvartill kommer, att de af hushållningsnämnderna för hvarje år i medlet af December månad till hushållningssällskapet afgifna korntalsuppgifter å afkastningen inom deras respektive distrikt, omfattande ett eller flere härad, hvilka åter grunda sig på specialuppgifter från hvarje särskild socken inom nämndens område, ega ett stort värde såsom kontroll vid bearbetningen af jordbruksstatistiken.

Anställes med ledning af Tab. N:o 2 till belysande af ofvan anförda siffrornas relativa värde, en jemförelse mellan *medeltalen* för den egovidd, som blifvit under den ifrågavarande femårsperioden använd till odling af de särskilda växtslagen, och för det utsädesbelopp, som uppgifvits under samma tid hafva blifvit användt, samt för det skördebelopp, som uppgifves likaledes under samma tid hafva erhållits, så utvisa dessa medeltal följande allmänna förhållanden i afseende på de hufvudsakligaste växtslagen.

Till *höstsäd* har användts å landsbygden 250,992 qv.-ref, derå utsåts 222,091,5 kub.-fot eller nära 1 kub.-fot per qv.-ref, ungefär motsvarande 25 kappar per tunnland, och skördats 1,593,036 kub.-fot, eller något öfver 6 kub.-fot per qv.-ref, således något öfver 6:te kornet, och ungefär motsvarande $5\frac{1}{3}$ tunna per tunnland; och i städerna 4,048 qv.-ref, derå utsåts 3,457 kub.-fot, eller något mindre än 1 kub.-fot per qv.-ref, ungefär motsvarande 24 kappar per tunnland, och skördats 29,755 kub.-fot, eller något öfver 7 kub.-fot per qv.-ref, således något öfver 7:de kornet, och ungefär motsvarande 6 tunnor per tunnland. Till *vårsäd* har användts å landsbygden 283,155 qv.-ref, derå utsåts 305,088 kub.-fot, eller något öfver 1 kub.-fot per qv.-ref, ungefär motsvarande 30 kappar per tunnland, och skördats 2,020,885 kub.-fot, eller något öfver 7 kub.-fot per qv.-ref, således omkring 7:de kornet och ungefär motsvarande 6 tunnor per tunnland; och i städerna 4,340 qv.-ref, derå utsåts 4,676 kub.-fot, eller något öfver 1 kub.-fot per qv.-ref, ungefär motsvarande 30 kappar per tunnland, och skördats 31,479 kub.-fot eller något öfver 7 kub.-fot per qv.-ref, således omkring 7:de kornet och ungefär motsvarande 6 tunnor per tunnland. Till *baljväxter* har användts å landsbygden 26,461 qv.-ref, derå utsåts 26,868 kub.-fot, eller omkring 1 kub.-fot per qv.-ref, ungefär motsvarande 28 kappar per tunnland, och skördats 137,401 kub.-fot, eller omkring 5 kub.-fot per qv.-ref, således omkring 5:te kornet och ungefär motsvarande $4\frac{1}{2}$ tunna per tunnland; och i städerna 1,802 qv.-ref, derå utsåts 2,007 kub.-fot, eller omkring 1 kub.-fot per qv.-ref, och ungefär motsvarande 28 kappar per tunnland, och skördats 11,626 kub.-fot, eller omkring 6 kub.-fot per qv.-ref, således omkring 6:te kornet, och ungefär motsvarande $5\frac{1}{2}$ tunna per tunnland. Till *potatis* har användts å landsbygden 40,114 qv.-ref, derå utsåts 215,447 kub.-fot, eller något öfver 5 kub.-fot per qv.-ref, ungefär mot-

svarande, efter 4,8 kub.-fot per tunna, 6 tunnor per tunnland, och skördats 1,473,119 kub.-fot, eller omkring $36\frac{3}{4}$ kub.-fot per qv.-ref, således omkring 7:de kornet, och ungefär motsvarande 40 tunnor per tunnland; och i städerna 693 qv.-ref, derå utsåts 4,105 kub.-fot, eller omkring 6 kub.-fot per qv.-ref, ungefär motsvarande 7 tunnor per tunnland, och skördats 31,074 kub.-fot, eller omkring 45 kub.-fot per qv.-ref, således omkring $7\frac{1}{2}$ korn, och ungefär motsvarande 49 tunnor per tunnland. Till *höskörd* har användts å landsbygden 210,425 qv.-ref, derå skördats 925,041 centner eller omkring $4\frac{1}{2}$ centner per qv.-ref och ungefär motsvarande 25 centner eller 125 lispund per tunnland; och i städerna 3,482 qv.-ref, derå skördats 20,379 centner, eller omkring 6 centner per qv.-ref, och ungefär motsvarande 33 centner eller 165 lispund per tunnland.

I afseende på ofvan angifna medeltal för utsädesbeloppet per tunnland af de särskilda växtslagen må anmärkas, att dessa visa sig temligen nära öfverensstämma med motsvarande medeltal i senast (1870) afgifna femårsberättelse och således torde, likasom dessa senare, kunna anses icke fullt motsvara det verkliga utsädesbeloppet, isynnerhet hvad vårsäden (korn, hafre och blandsäd) samt potatisen beträffar — medelutsädet af potatis per tunnland har till och med sjunkit å landsbygden från $6\frac{3}{4}$ tunna till 6 tunnor och i städerna från $8\frac{1}{3}$ tunna till 7 tunnor.

Vanligen och i de äldre femårsberättelserna beräknas nemligen *utsädesbeloppet* utgöra: af hvete 23,50, af råg 27, af korn 32,50, af hafre 39,25, af blandsäd 36,25 och af arter 26,50 kappar samt af potatis 7,25 tunnor per tunnland. Hvad åter de ofvan angifna medeltalen för skördebeloppet, uppskattadt i korntal af utsädet, beträffar, må här till jemförelse meddelas en tabellarisk öfversigt af hushållningssällskapets, på de från de särskilda hushållningsnämnderna ingångna årliga uppgifterna om skörden grundade, korntalsuppgifter för åren 1871—1875 samt Statistiska Centralbyråns, på länsmännens rapporter om skörden grundade, korntalsuppgifter för åren 1874—1875, dervid i båda fallen utsädet icke är afdraget.

	Medelafkastningen i korntal af:													
	Hvete.		Råg.		Korn.		Hafre.		Bland-säd.		Trindsäd. Potatis.			
	Hushållningssällskapet.	Statistiska Centralbyrån.	Hushållningssällskapet.	Statistiska Centralbyrån.	Hushållningssällskapet.	Statistiska Centralbyrån.	Hushållningssällskapet.	Statistiska Centralbyrån.	Hushållningssällskapet.	Statistiska Centralbyrån.	Hushållningssällskapet.	Statistiska Centralbyrån.		
År 1871.....	7,1	—	6,7	—	8,1	—	7,7	—	7,7	—	5,4	—	6,7	—
» 1872.....	7,3	—	6,2	—	7,3	—	6,9	—	7,4	—	6,8	—	6,4	—
» 1873.....	8,7	—	7,7	—	5,9	—	7,3	—	7,1	—	5,2	—	7,4	—
» 1874.....	10,1	9,6	8,2	8,0	5,8	6,1	5,6	5,8	5,7	6,1	5,3	5,5	6,9	7,4
» 1875.....	8,5	8,6	7,9	8,0	6,6	7,3	6,5	7,5	6,6	6,9	6,5	6,3	6,8	7,5
Medeltal för fem-årsperioden.....	8,3	—	7,3	—	6,7	—	6,8	—	6,9	—	5,8	—	6,8	—

Särskildt kan slutligen förtjena anmärkas, att förhållandet mellan medeltalen för skördebeloppet under den närmast före-

gående femårsperioden 1866—1870 och samma medeltal under den ifrågavarande femårsperioden 1871—1875 ställer sig sålunda: af hvete skördades i medeltal 5,9 korn under den förra mot 8,3 korn under den senare; af råg 5,9 korn mot 7,3 korn, af korn 6,8 korn mot 6,7 korn; af hafre 5,8 korn mot 6,8 korn; af blandsäd 6,2 korn mot 6,9 korn; af trindsäd 4,7 korn mot 5,8 korn och af potatis 5,6 korn mot 6,8 korn. — alltså utvisande, utom hvad kornet beträffar, en icke obetydlig öfvervigt för den senare femårsperioden, hvars medelskörd i allmänhet öfverstiger 6:te kornet och således torde kunna betecknas såsom fullt medelmåttig.

Tab. N:o 3. Hvad *kreatorsantalet* af de särskilda husdjurslagen under den ifrågavarande femårsperioden vidkommer, finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i följande tabell och medeltalen för hela femårsperioden angifna i Tab. N:o 3.

	Antal vid årets slut underhållna								
	Hästar		Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Get- ter.	Svin.
	öfver 3 år.	under 3 år.							
<i>Å landsbygden:</i>									
År 1871	17,770	1,621	6,103	1,340	35,113	12,120	41,311	35	13,502
» 1872	17,811	1,696	6,190	1,426	36,909	12,902	41,815	172	14,061
» 1873	17,710	1,887	6,371	1,465	38,089	13,739	42,507	174	13,784
» 1874	17,637	1,832	6,302	1,413	38,099	13,521	41,469	149	13,301
» 1875	17,647	1,967	6,292	1,357	38,313	13,718	41,371	151	13,435
<i>I städerna:</i>									
År 1871	506	10	33	8	495	25	60	7	430
» 1872	416	8	19	7	408	25	68	4	623
» 1873	411	7	22	8	445	22	66	3	635
» 1874	410	6	16	6	433	14	46	2	610
» 1875	420	8	14	4	426	10	40	3	646
<i>I hela länet:</i>									
År 1871	18,276	1,631	6,136	1,348	35,608	12,145	41,371	42	13,932
» 1872	18,227	1,704	6,209	1,433	37,317	12,927	41,883	176	14,684
» 1873	18,121	1,894	6,393	1,473	38,534	13,761	42,573	177	14,419
» 1874	18,047	1,838	6,318	1,419	38,532	13,535	41,515	151	13,911
» 1875	18,067	1,975	6,306	1,361	38,739	13,728	41,411	154	14,081

Af hästar öfver 3 år underhöllos å landsbygden 17,647 st. år 1875 mot 17,698 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 17,715 st.; och i städerna 420 st. år 1875 mot 505 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 432 st. Af hästar under 3 år underhöllos å landsbygden 1,967 st. år 1875 mot 1,460 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,800 st.; och i städerna 8 st. år 1875 mot 9 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 8 st. Af oxar underhöllos å landsbygden 6,292 st. år 1875 mot 6,280 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 6,252 st.; och i städerna 14 st. år 1875 mot 31 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 21 st. Af tjurar underhöllos å landsbygden 1,357 st. år 1875 mot 1,277 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 1,400 st.; och i städerna 4 st. år 1875 mot 8 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 6 st. Af kor underhöllos å landsbygden 38,313

st. år 1875 mot 34,704 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 37,305 st.; och i städerna 426 st. år 1875 mot 490 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 441 st. Af ungnöt (under två år) underhöllos å landsbygden 13,718 st. år 1875 mot 11,353 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 13,200 st.; och i städerna 10 st. år 1875 mot 30 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 19 st. Af får underhöllos å landsbygden 41,371 st. år 1875 mot 41,332 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 41,694 st.; och i städerna 40 st. år 1875 mot 65 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 56 st. Af getter underhöllos å landsbygden 151 st. år 1875 mot 30 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 136 st.; och i städerna 3 st. år 1875 mot 5 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 4 st. Af svin underhöllos å landsbygden 13,435 st. år 1875 mot 13,196 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 13,616 st.; och i städerna 646 st. år 1875 mot 415 st. år 1870 — i medeltal under femårsperioden 589 st.

Förhållandet mellan *medeltalen för kreasantalet* under den närmast föregående femårsperioden 1866—1870 och samma medeltal under ifrågavarande femårsperioden 1871—1875 ställer sig sålunda: under den förra underhöllos i medeltal å landsbygden 17,930 st. hästar öfver 3 år mot 17,715 st. under den senare; 1,467 st. hästar under 3 år mot 1,800 st.; 6,437 st. oxar mot 6,252 st.; 1,305 st. tjurar mot 1,400 st.; 34,221 st. kor mot 37,305 st.; 10,697 st. ungnöt mot 13,200 st.; 41,467 st. får mot 41,694 st.; 65 st. getter mot 136 st.; och 12,690 st. svin mot 13,616 st. — alltså utvisande en minskning i afseende på äldre hästar och oxar, men en tillökning i afseende på unghästar, likasom i afseende på alla öfriga kreatursslag, under den ifrågavarande femårsperioden.

I afseende på *brukningssättet* utgör tvåskiftesbruket fortfarande det allmännaste inom länet, hvarvid dock nästan allestädes, der detta brukningssätt användes, en större eller mindre del af trädesjorden begagnas för odling af rotfrukter och baljväxter samt lin och klöfver.

Vexelbruk, som gemenligen förekommer endast å större egendomar, synnerligen inom den södra och mellersta delen af länet, uppgifves utgöra det öfvervägande brukningssättet inom Bro härad och å stadsjorden; men för beräkning af den areal, hvarpå detta brukningssätt användes, saknas ännu någorlunda fullständiga och tillförlitliga uppgifter, ehuru med sannolikhet torde kunna antagas, att samma procentförhållande, som i senaste femårsberättelse angifves för år 1870, fortfarande är hufvudsakligen gällande i detta afseende, så att tvåskiftesbruket må anses år 1875 hafva upptagit omkring 75 procent af hela åkerarealsumman, då de återstående 25 procenten af åkerjorden torde böra fördelas så, att vexelbruket upptages till omkring 23 procent och treskiftesbruket, som på senare tiden vunnit insteg hos allmogen, anslås till omkring 2 procent — om än visserligen procentförhållandet mellan trädesjorden och den besädda åkerjorden synes under den ifrågavarande perioden hafva än ytterligare nedgått (från 35 procent år 1870 till omkring 33 procent år 1875 af den odlade jordens hela areal), dervid dock må erinras, att denna trädets förminskning icke får ensamt tillskrivas vexelbrukets utvidgning inom länet, då densamma fastmera torde vara en följd af ett ytterligare utsträckt begagnande af trädesjorden vid tvåskiftesbruket för odling af rotfrukter och baljväxter samt lin och klöfver.

Vidden af *nyodling* å länets landsbygd är uppgifven för år 1871 till 5,395 qv.-ref, för år 1872 till 6,983,40 qv.-ref, för år 1873 till 5,178,80 qv.-ref, för år 1874 till 3,960,20 qv.-ref och för år 1875 till 1,792,40 qv.-ref — utgörande alltså tillsammans för hela femårsperioden 23,309,80 qv.-ref eller i medeltal 4,661,96 qv.-ref per år. Men utan all fråga äro dessa uppgifter rörande den årliga nyodlingen i allmänhet ofullständiga och bristfälliga — ett förhållande som äfven finnes särskildt anmärkt för år 1871, likasom det för åren 1873, 1874 och 1875 anmärkes, att odlingsuppgifter saknas från 6 härad bland 13, och dessutom vinner ytterligare bekräftelse, då man jemför åkerarealsumman för år 1875, utgörande 1,279,869 qv.-ref, med åkerarealsumman för år 1870, uppgående till 1,228,894 qv.-ref, hvaraf framgår en tillökning af åkerns areal under den ifrågavarande femårsperioden med 50,975 qv.-ref eller i medeltal 10,195 qv.-ref per år. Rådfrågas åter de från hushållningsnämnderna till hushållningssällskapet ingifna årliga uppgifterna om verkställda nyodlingar inom deras respektive distrikt, hvilka med bifogad anmärkning om deras ofullständighet finnas intagna i hushållningssällskapets afgifna årsberättelser, så skulle de under den ifrågavarande femårsperioden verkställda nyodlingarna hafva utgjort: år 1871 424 tunnland 19 kappland; år 1872 614 tunnland 20 kappland; år 1873 205 tunnland 16 kappland; år 1874 707 tunnland 13 kappland och år 1875 318 tunnland 18 kappland, eller tillsammans för hela femårsperioden 2,270 tunnland 22 kappland — utgörande sålunda i medeltal per år 454 tunnland 4 kappland eller endast omkring 2,500 qv.-ref.

Vidden af *vattenaftappning* å länets landsbygd är uppgifven för år 1871 till 1,075 qv.-ref (inom Tierps socken) och för år 1872 till 3,080 qv.-ref (inom Öster-Löfsta och Tensta socknar), men för åren 1873, 1874 och 1875 saknas uppgift i detta afseende.

Af hushållningssällskapets årsberättelser inhemtas, att under år 1871 det s. k. Vadsbro kanalbolag verkställt ett större afdikningsarbete inom Löts, Villberga och Boglösa socknar, hvarigenom en areal af omkring 1,500 tunnland blifvit torrlagd och fullt odlingsbar, likasom att inom Tible socken genom afdikning 84 qv.-ref sank ängsmark blifvit gjord odlingsbar; att å Gimo bruks skogar större mossar blifvit afdikade till skogbärande mark; att vid Löfsta bruk de under flere år bedrifna afdikningsarbetena blifvit fortsatta, och att ett större sänkningsarbete pågått vid Temnareån inom Tierps socken; att under år 1872 inom Öster-Löfsta socken det under senare åren bearbetade större afloppet för Löfsta bruks driftvatten blifvit till erforderliga dimensioner upptaget, hvarigenom något öfver 500 tunnland vattendränkt ängsmark gjorts odlingsbar; att under år 1873 den under arbete varande sänkningen af sjön Temnaren fortgått, äfvensom att mossaftappningar blifvit verkställda inom Hållnäs socken; att under år 1874 inom Rasbo socken det stora sänkningsarbete, som under en längre tid bedrifvits, från sjön Bokaren ned mot Långsjön blifvit fortsatt, likasom sänkningen af sjön Temnaren fortgått; samt att under år 1875, genom påbörjandet af det s. k. Flodiket, början blifvit gjord till torrläggning af omkring 300 tunnland mer eller mindre vattensjuk mark, hufvudsakligen inom Kungs-Husby socken.

Vidden af *underdikning* å länets landsbygd är uppgifven för år 1871 till 3,025,90 qv.-ref samt 12,000 fot (inom 8 härad), för år 1872 till 4,877 qv.-ref (inom 9 härad), för år 1873 till

1,862 qv.-ref (inom 5 härad), men för år 1874 saknas uppgift i detta afseende och för år 1875 uppgifvas 28 qv.-ref vara underdikade på en gård, utgörande således summan af under femårsperioden, enligt dessa ofullständiga uppgifter, underdikad åkerjord inom länet 9,792,90 qv.-ref och 12,000 fot mot 16,330 qv.-ref och 15,620 fot under den närmast föregående femårsperioden.

I afseende på vidden af *ängsvattning* å länets landsbygd uppgifves sådan hafva under åren 1871 och 1872 egt rum å 616 qv.-ref inom Giresta socken; men för femårsperiodens öfriga år saknas uppgift i detta afseende.

Vidden af *mergling* å länets landsbygd är uppgifven för år 1871 till 205,80 qv.-ref (inom 2 härad) och för år 1872 till 74 qv.-ref (inom 1 härad), men för åren 1873, 1874 och 1875 saknas uppgift i detta afseende, utgörande således summan af under femårsperioden, enligt dessa bristfälliga uppgifter, merglad åkerjord inom länet 279,80 qv.-ref mot 969 qv.-ref under den närmast föregående femårsperioden.

Vidden af *skogsådd* å länets landsbygd är uppgifven för år 1871 till 98 qv.-ref (inom 4 socknar), för år 1872 till 115 qv.-ref (inom 2 socknar) och för år 1873 till 210 qv.-ref (inom 3 socknar), men för åren 1874 och 1875 saknas alla uppgifter i detta afseende; utgörande således summan af under femårsperioden, enligt dessa ofullständiga uppgifter, med skogsfrön besådd mark inom länet 423 qv.-ref mot 845 qv.-ref under den närmast föregående femårsperioden.

Vidden af *skogsplantering* å länets landsbygd är uppgifven för år 1871 till 42 qv.-ref (inom 2 socknar), för år 1872 till 38 qv.-ref (inom 2 socknar) och för år 1873 till 20 qv.-ref (inom 1 socken), men för åren 1874 och 1875 saknas uppgift i detta afseende; utgörande således summan af under femårsperioden, enligt dessa bristfälliga uppgifter, med skog planterad mark inom länet 100 qv.-ref mot 815 qv.-ref och dessutom 18,860 st. utsatta tall-, gran- och löfträplantor under den närmast föregående femårsperioden.

Rörande *väderleken* samt *sänings-* och *skördetiden* meddela de årliga uppgifterna under femårsperioden följande upplysningar:

År 1871 verkställdes vårsådden mot slutet af April och under förra hälften af Maj, likasom höstsådden år 1870 mot slutet af Augusti och i början af September månad, båda under en i allmänhet temligen gynnsam väderlek inom hela länet; hö- och sädesbergningen försiggingo, under en i allmänhet tjenlig väderlek, något senare än vanligt — den förra mot slutet af Juli och i början af Augusti, den senare åter mot slutet af Augusti och under hela September månad.

År 1872 verkställdes vårsådden likaledes mot slutet af April och under början af Maj månad, likasom höstsådden år 1871 mot slutet af Augusti och i början af September månad, båda under en i allmänhet gynnsam väderlek inom hela länet; hö- och sädesbergningen försiggingo under en i allmänhet mindre gynnsam väderlek, den förra under senare hälften af Juli, den senare åter under Augusti och September månader.

År 1873 verkställdes vårsådden äfvenledes under slutet af April och i början af Maj, likasom höstsådden år 1872 mot slutet af Augusti och i början af September månad, båda under en i allmänhet temligen gynnsam väderlek inom hela länet; hö- och sädesbergningen försiggingo, under en i allmänhet temligen

gynsam väderlek, den förra under senare hälften af Juli, den senare åter under Augusti och September månader.

År 1874 verkställdes vårsådden sammaledes mot slutet af April och under början af Maj, likasom höstsådden år 1873 mot slutet af Augusti och i början af September månad, båda under en i allmänhet temligen gynnsam väderlek inom hela länet; hö- och sädesbergningen försiggingo under en i allmänhet temligen gynnsam väderlek, den förra under senare hälften af Juli, den senare åter under Augusti och September månader.

År 1875 verkställdes vårsådden likaså mot slutet af April och under början af Maj, likasom höstsådden år 1874 mot slutet af Augusti och i början af September månad, båda under en i allmänhet någorlunda tjenlig väderlek inom hela länet; hö- och sädesbergningen försiggingo, under en särdeles tjenlig väderlek, den förra under senare hälften af Juli, den senare åter under Augusti och förra hälften af September månad.

Rörande skördens beskaffenhet och vigt meddela de årliga uppgifterna under femårsperioden följande upplysningar:

År 1871 var säden i allmänhet af god beskaffenhet — hvetet vägde 2,80 à 3, rågen 2,50 à 2,80, kornet 2,30 à 2,50 och hafren 1,60 à 2 centner per tunna (= 6,3 kub.-fot) — och utföll potatisskörden, icke obetydligt skadad af den tidiga frosten i September, högst medelmåttig, likasom skörden af öfriga rotfrukter vida under medelmåttan. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom fullt medelmåttig inom länet.

År 1872 var säden i allmänhet af temligen god beskaffenhet, ehuru något mindre viktig till följd af regn vid blomningstiden, rost m. m. — hvetet vägde 2,60 à 3, rågen 2,40 à 2,70, kornet 2,20 à 2,40 och hafren 1,50 à 1,90 centner per tunna — och utföll potatisskörden fullt medelmåttig, ehuru af mindre god beskaffenhet, liksom öfriga rotfrukter gånvo en god skörd. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget något öfver medelmåttan inom länet.

År 1873 var säden i allmänhet af god beskaffenhet — hvetet vägde 2,80 à 3, rågen 2,60 à 2,80, kornet 2,50 à 2,70 och hafren 1,90 à 2,10 centner per tunna — och potatisskörden utföll fullt medelmåttig, ehuru af mindre god beskaffenhet, liksom skörden af öfriga rotfrukter var medelmåttig. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom fullt medelmåttig, ehuru vårsåden, isynnerhet kornet, till följd af den fortfarande torkan inom den större delen af länet gaf knapp skörd på den hårdare jorden.

År 1874 var säden i allmänhet af god beskaffenhet — hvetet vägde 2,80 à 3,10, rågen 2,60 à 3, kornet 2,50 à 2,80 och hafren 1,90 à 2,10 centner per tunna — och utföll potatisskörden fullt medelmåttig, ehuru af mindre god beskaffenhet, hvaremot öfriga rotfrukter gånvo nästan missväxt. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom fullt medelmåttig, ehuru vårsåden, till följd af den fortfarande torkan, inom den större delen af länet gaf knapp skörd, isynnerhet på den hårdare jorden.

År 1875 var säden i allmänhet af god beskaffenhet — hvetet vägde 2,80 à 3, rågen 2,60 à 2,90, kornet 2,40 à 2,70 och hafren 1,80 à 2 centner per tunna — och utföll potatisskörden fullt medelmåttig, ehuru något skadad af den tidiga frosten i September, hvaremot öfriga rotfrukter gånvo en skörd vida under medelmåttan. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom fullt medelmåttig, om än vårsåden, till följd af den rådande torkan, inom den mellersta delen af länet och på dess hårdare jord gaf en skörd under medelmåttan.

Och kan alltså skörden under femårsperioden i medeltal uppskattas såsom fullt medelmåttig inom länet, betecknad genom de medeltal för skördebeloppet af de olika växtslagen under femårsperioden, som finnas angifna i Tab. N:o 2, och de medeltal för afkastningen i korntal af utsädet, hvilka i det föregående blifvit angifna.

Skörden af *hø* från den *naturliga ängen* har i allmänhet utfallit: år 1871 knappt medelmåttig, år 1872 god, år 1873 äfvenledes god, år 1874 mycket under medelmåttan och år 1875 medelmåttig; och torde således höskörden under femårsperioden i medeltal kunna uppskattas såsom medelmåttig inom länet.

Skörden af *halm* har enligt de ingångna uppgifterna i allmänhet utfallit: år 1871 fullt medelmåttig, år 1872 god, år 1873 medelmåttig, år 1874 äfvenledes medelmåttig och år 1875 likaså medelmåttig; och torde således halmtillgången under femårsperioden i medeltal kunna uppskattas såsom väl medelmåttig inom länet.

Öfverskott till afsalu såväl af säd och andra jordbruksalster som af *kreatur och andra ladugårdsalster* uppgifves hafva förekommit, ehuru till olika, ej närmare angifna belopp, under alla år och inom alla härad och socknar, endast med undantag af några socknar inom norra delen af länet, der en mera talrik arbetsbefolkning finnes samlad för bergs- och bruksrörelsens behof. Vill man emellertid på sätt i föregående femårsberättelse försökts, företaga en beräkning af det sannolika medelbeloppet af detta öfverskott under den ifrågavarande femårsperioden, hvad säd och andra jordbruksalster beträffar, så torde detsamma blifva följande. Under femårsperioden 1871—1875 hafva enligt Tab. N:o 2 i medeltal skördats å landsbygden inom länet 274,443 kub.-fot hvetet, 1,318,593 kub.-fot råg, 997,541 kub.-fot korn, 729,235 kub.-fot hafre, 294,109 kub.-fot blandsäd, 100,049 kub.-fot ärter, 5,304 kub.-fot bönor, 32,048 kub.-fot vicker, 1,473,119 kub.-fot potatis samt 89,977 kub.-fot rofvor, 11,330 kub.-fot kålrötter, 3,781 kub.-fot morötter och 640 kub.-fot hvitbetor, eller tillsammans 105,728 kub.-fot andra rotfrukter än potatis — ett skördebelopp, som i allmänhet skall beteckna värdet af en fullt medelmåttig skörd. Af denna medelskörd skall nu först och främst fyllas medelbehovet till utsäde samt dernäst lemnas nödig föda åt människor och kreatur; hvad derefter återstår utgör öfverskott till afsalu i medeltal för femårsperioden.

Medelbehovet till utsäde å landsbygden har, enligt Tab. N:o 2, under femårsperioden utgjort: 33,903 kub.-fot hvetet, 188,188 kub.-fot råg, 150,209 kub.-fot korn, 109,960 kub.-fot hafre, 44,919 kub.-fot blandsäd, 19,069 kub.-fot ärter, 1,646 kub.-fot bönor, 6,153 kub.-fot vicker samt 215,447 kub.-fot potatis.

Beträffande åter medelbehovet till föda åt befolkningen inom länets landsbygd, torde detsamma få beräknas efter folkmängdens antal år 1873 såsom medeltal, som uppgick till 102,629 personer, och med antagande af den årliga förbrukningen på person i medeltal till 2½ tunna säd och ärter, eller 0,8 kub.-fot hvetet, 7,8 kub.-fot råg, 6,3 kub.-fot korn och 0,8 kub.-fot ärter samt 3 tunnor eller 14,4 kubikfot potatis, då detta medelbehof uppgår till 82,103 kub.-fot hvetet, 800,506 kub.-fot råg, 646,562 kub.-fot korn och 82,103 kub.-fot ärter samt 1,477,857 kub.-fot potatis.

Vidkommande slutligen medelbehovet till utfodring af *kreaturen*, har, enligt Tab. N:o 3, medeltalet af hästar, kor och

svin, hvilka kreatur böra ensamt komma i fråga, under femårsperioden utgjort å landsbygden 70,436 stycken; och antages den årliga förbrukningen på ett kreatur i medeltal till en tunna säd och 1 tunna rotfrukter, eller 6,3 kub.-fot vårsäd och 4,8 kub.-fot potatis eller andra rotfrukter, så kommer detta medelbehov att uppgå till 424,729 kub.-fot säd och 338,092 kub.-fot rotfrukter.

Sammanläggas dessa trenne behöfsposter, nemligen till utsäde, till föda åt befolkningen och till utfodring åt kreaturen, så erhålles ett årligt medelbehov af 116,006 kub.-fot hvete, 988,694 kub.-fot råg, 796,771 kub.-fot korn, 585,761 kub.-fot annan vårsäd (hafre, blandsäd och vicker), 101,172 kub.-fot ärter, 1,693,304 kub.-fot potatis och 338,092 kub.-fot andra rotfrukter; och det derefter återstående öfverskottet till afsalu skulle således å länets landsbygd under denna femårsperiod i medeltal hafva årligen utgjort: 158,437 kub.-fot hvete, mot 71,069 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden (1866—1870), 329,899 kub.-fot råg mot 121,802 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden, 200,770 kub.-fot korn mot 225,741 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden och 469,631 kub.-fot annan vårsäd (hafre, blandsäd och vicker) mot 339,741 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden; men deremot skulle, likasom förut, *brist* för fyllandet af det beräknade medelbehovet hafva egt rum i afseende på ärter och rotfrukter — uppgående denna brist till 1,123 kub.-fot ärter, mot en brist af 18,660 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden, 220,185 kub.-fot potatis, mot en brist af 381,552 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden (ehuru någon potatis icke beräknats till kreaturens utfodring) och 232,364 kub.-fot andra rotfrukter mot 178,114 kub.-fot under den närmast föregående femårsperioden. Då emellertid någon sådan brist icke blifvit under något år särskildt anmärkt, så kan detta förhållande icke anses vara med verkligheten öfverensstämmande; och torde förklaringen af detsamma, hvad rotfrukterna beträffar, böra sökas dels uti en måhända väl hög beräkningsgrund för konsumtionsbehovet, åtminstone hvad kreatursutfodringen beträffar, dels och i synnerhet uti primäruppgifternas ännu fortfarande bristfällighet i detta afseende, då en stor del af den icke obetydliga rotfruktsskörd, som vinnes genom den s. k. täppodlingen vid gårdarne, sannolikt icke är tagen med vid beräkningen af den årliga rotfruktsodlingen inom länet.

Vanliga årslönen uppgifves hafva varit år 1871: för dräng 60 å 125 kronor, för piga 40 å 70 kronor; år 1872: för dräng 80 å 150 kronor, för piga 50 å 75 kronor; år 1873: för dräng 100 å 175 kronor, för piga 60 å 100 kronor; år 1874: för dräng 100 å 175 kronor, för piga 60 å 100 kronor; och år 1875: för dräng 100 å 175 kronor, och för piga 60 å 100 kronor; alltså i medeltal under femårsperioden: för dräng 125 kronor, för piga 71,50 kronor, mot 100 kronor för dräng och 50 kronor för piga i medeltal under den närmast föregående femårsperioden.

Värdet af *stat och lön* har uppskattats år 1871: för dräng till 250 å 350 kronor, för piga till 150 å 200 kronor; år 1872: för dräng till 300 å 400 kronor, för piga till 175 å 200 kronor; år 1873: för dräng till 350 å 450 kronor, för piga till 200 å 250 kronor; år 1874: för dräng till 350 å 450 kronor, för piga till 200 å 250 kronor; och år 1875: för dräng till 350 å 450 kronor, för piga till 200 å 250 kronor; alltså i medeltal under

femårsperioden: för dräng 370 kronor, för piga 207,50 kronor, mot 300 kronor för dräng och 175 kronor för piga i medeltal under den närmast föregående femårsperioden.

Dagsverksprisen hafva uppgifvits som följer: år 1871: för mansdagsverke under sommaren 1 krona å 1,50 och under vintern 0,50 å 1 krona, för qvindsdagsverke under sommaren 0,33 å 0,75 krona och under vintern 0,25 å 0,50 krona; år 1872: för mansdagsverke under sommaren 1,75 å 2 kronor och under vintern 1 å 1,25 krona, för qvindsdagsverke under sommaren 0,50 å 1 krona och under vintern 0,37 å 0,50 krona; år 1873: för mansdagsverke 1,75 å 2,50 kronor under sommaren och 1,50 å 2 kronor under vintern, för qvindsdagsverke under sommaren 0,50 å 1 krona och under vintern 0,50 å 0,75 krona; år 1874: för mansdagsverke under sommaren 1,75 å 2,50 kronor och under vintern 1,50 å 2 kronor, för qvindsdagsverke under sommaren 0,75 å 1 krona och under vintern 0,50 å 0,75 krona; och år 1875: för mansdagsverke under sommaren 1,75 å 2,50 kronor och under vintern 1,50 å 2 kronor, för qvindsdagsverke under sommaren 0,75 å 1 krona och under vintern 0,50 å 0,75 krona; alltså i medeltal under femårsperioden för mansdagsverke under sommaren 1,90 krona och under vintern 1,42 krona mot 1,30 krona för sommandagsverket och 0,80 krona för vinterdagsverket i medeltal under den närmast föregående femårsperioden, samt för qvindsdagsverke under sommaren 0,75 krona och under vintern 0,53 krona mot 0,60 krona för sommandagsverket och 0,38 krona för vinterdagsverket i medeltal under den närmast föregående femårsperioden.

Hvad *skogstillgången* inom länet beträffar, uppgifves densamma i allmänhet vara medelmåttig och nästan knapp för länets eget behof; god inom Elfkarleby, Olands norra, Olands södra (halfva) och Bro distrikt; medelmåttig inom Tierps, Bälunge och Norunda, Ulleråkers och Håbo distrikt; samt knapp och nästan otillräcklig inom Trögds, Åsunda, Lagunda och Hagunda, Vaksala och Rasbo samt Olands södra (halfva) distrikt, äfvensom på många enskilda hemman inom öfriga distrikt (alldes skoglösa hemman finnas till ett icke obetydligt antal inom länet).

Afyttring af skogsalster förekommer endast inom länets norra del till någon betydenhet, bestående af kol, kastved och timmer, men uppgifves densamma vara af ringa betydenhet inom länets södra och mellersta delar.

Bränntorfmossar finnas visserligen flerstädes inom länet, men uppgifvas vara föga begagnade. År 1873 bekostade hushållningssällskapet en undersökning af åtskilliga torfmossar inom länet genom ingenjören Th. Palmberg, hvars derom afgifna berättelse finnes tryckt i 56:te häftet af hushållningssällskapets »Handlingar» år 1874.

Antalet af *planterade fruktträn* har uppgifvits: för år 1871 till 2,942 st. (inom 45 socknar och Uppsala stad); för år 1872 till 2,998 st. (inom 50 socknar och städerna); för år 1873 till 2,863 st. (inom 39 socknar och städerna); men för åren 1874 och 1875 saknas alla uppgifter i detta afseende, ehuru de under dessa båda år planterade fruktträn tvifvelsutän kunna antagas uppgå till ett antal af minst 2,500 per år eller tillsammans 5,000 stycken, då alltså, oaktadt de högst ofullständiga uppgifterna, hela antalet af de under denna femårsperiod planterade fruktträn skulle uppgå till 13,803 stycken inom de delar af länet, som uppgifterna omfatta, mot 14,210 stycken under den närmast föregående femårsperioden.

Trägårdsskötseln bedrivs såsom binäring egentligen endast vid de större egendomarna, ehuru äfven undantagsvis vid en och annan mindre lägenhet inom länet; men under femårsperioden hafva mindre trägårdsanläggningar börjat att blifva mera allmänna äfven vid allmogens gårdar, helst de vid laga skiftena utflyttade, likasom anläggandet af trägårdar vid folkskolorna inom länet under de senare åren icke obetydligt befordrats genom ett af landstinget för detta ändamål till hushållningssällskapets förfogande stäldt anslag, äfvensom genom af hushållningssällskapet kostnadsfritt lemnade trån och buskar för folkskole-trägårdarnas behof.

Binäringsarna äro i allmänhet af mindre betydenhet inom länet; *biskötsel* bedrivs, ehuru af mindre omfattning, hufvudsakligen inom den södra och mellersta delen af länet — enligt derom meddelade uppgifter funnos år 1871 inom 45 socknar 1,040 stycken bistockar, år 1872 inom 46 socknar 1,265 stycken och år 1873 inom 44 socknar 1,133 stycken (för åren 1874 och 1875 saknas uppgift i detta afseende) mot 1,102 stycken år 1870 inom 41 socknar; *fiske* bedrivs till någon större omfattning förnämligast inom den norra delen af länet, ehuru insjöfiske af större eller mindre betydenhet förekommer inom alla härad, synnerligast de, som beröra Mälaren — inom Hållnäs socken idkas strömmingsfiske, som anses utgöra hufvudnäring för dess halfva befolkning (år 1871 uppgifvas 185 skötbåtar, mot 160 år 1866, hafva dertill varit använda), inom Elfkarleby socken idkas strömmings-, lax- och nejonögonsfiske o. s. v. För *husslöjdens* befordrande inom länet har hushållningssällskapet äfven under denna femårsperiod fortfarande sökt att verka dels genom beredande af kostnadsfri undervisning i åtskilliga grenar af husslöjd, dels genom utdelande af belöningar för husslöjdsalster vid distriktsmötena, dels ändtligen genom anordnande af ett försäljningsmagasin i Uppsala för inom länet tillverkade husslöjdsalster; och voro för detta ändamål år 1875 anslagna 1,500 kronor, förutom hvad som utdelas i belöningar vid distriktsmötena.

Slutligen må anmärkas, att hushållningssällskapet har under femårsperioden fortfarande sökt att verksamt befrämja icke mindre jordbrukets förbättrande, än ladugårdsskötselns höjande inom länet; och har af hushållningssällskapet, för detta ändamål vinnande, bland annat anordnats *ärliga utställningar* af såväl hornboskap, som mindre husdjur (får och svin) samt fjäderfå, med en jemförelsevis icke obetydlig prisutdelning, dels allmänna för hela länet, dels särskilda för hvarje enskildt hushållnings-distrikt, med hvilka senare utställningar täflingsplöjningar varit förenade, äfvensom särskilda utställningar af jordbruksalster och ladugårdsalster med åtföljande prisutdelning vid hushållningssällskapets vintersammanskomst. För befordrande af *hästafvelns förbättrande* inom länet har hushållningssällskapet dels utlemnat ett räntefritt lån för vissa år åt »Föreningen för hästafvelns förbättrande inom Uppland» å 5,000 kronor, dels beviljat ett årligt bidrag af 500 kronor till premiering af hästar från länet.

Tab. N:o 4. C) **Skogshushållning.** De stora skiljaktigheter, som förefinnas emellan de uti Tab. N:o 4 meddelade uppgifter om arealen af länets skogar och de uti senaste femårsberättelsen lemnade, härleda sig hufvudsakligen deraf, att en del af de å ifrågavarande ytvidd befintliga impediment då blifvit afskilda från den egentliga skogsmarken; men då dessa impediment äfven höra till

skogs- och utmarken, har all mark inom skogarnes yttergränser, med undantag af derinom belägna, sjelfva skogen icke tillhörande, hemmansdelar och inegor, nu blifvit uti skogsarealen inräknad.

Skogsmarken inom Uppsala län omfattar en sammanlagd areal af 3,417,921 qv.-ref, fördelade mellan länets 13 härad sålunda:

Häradens namn.	Kronoparker.	Häradssällmaningar.	Kungsgränd samt andra kronor omedelbart förbehållna eller närstående hemmans och lägenheters skogar.	Skogar å allmänna inrättningar hemman.	Boställskogar.	Skogar å de allmänna herrman, som innehafvas med städgård åborvattl.	Enskildes skogar.	Summa.
Häbo.....	—	15,240	1,514	830	11,412	751	123,370	153,117
Bro.....	—	1,195	984	—	2,547	—	103,692	108,418
Trögd.....	—	28,520	353	2,182	11,862	1,457	166,345	210,719
Åsunda....	—	—	576	2,093	3,472	40	107,839	114,020
Lagunda...	—	11,463	3,918	1,037	4,143	382	75,764	96,707
Hagunda..	—	5,381	738	6,162	13,891	2,060	216,980	245,212
Ulleråker..	2,968	34,961	2,242	17,814	20,932	642	88,590	168,149
Bälinge....	11,133	—	720	24,836	5,607	1,337	112,310	155,943
Vaksala....	541	—	—	5,450	4,039	331	46,080	56,441
Rasbo.....	—	24,397	—	11,877	7,500	1,215	139,598	184,587
Oland.....	7,374	19,474	6,740	22,502	24,902	1,857	802,713	885,562
Örbyhus...	12,593	8,148	5,121	—	9,980	4,359	728,986	769,187
Norunda...	—	61,533	327	8,537	28,272	772	170,418	269,859
Summa	34,609	210,312	23,233	103,320	148,559	15,203	2,882,685	3,417,921

Förhållandet emellan häradens areal af för skogsbruk afsedd mark samt folkmängden utvisas af följande tabell:

Häradens namn.	Skogsareal.	Areal duglig mark.	Antal qv.-ref skog på 100 qv.-ref duglig mark.	Invärnarnes antal år 1874.	Skogsvidd på hvar person.
	Qv.-ref.	Qv.-ref.			Qv.-ref.
Häbo.....	153,117	250,653	61,0	4,670	32,7
Bro.....	108,418	164,984	65,7	2,841	38,1
Trögd.....	210,719	424,846	49,5	8,664	24,3
Åsunda....	114,020	266,476	42,7	5,707	19,9
Lagunda...	96,707	225,613	42,8	4,853	19,9
Hagunda..	245,212	369,793	66,3	5,024	48,8
Ulleråker..	168,149	275,998	60,9	3,788	44,3
Bälinge....	155,943	289,896	53,7	3,893	40,0
Vaksala....	56,441	164,227	34,3	3,281	17,2
Rasbo.....	184,587	303,537	60,8	4,071	45,3
Oland.....	885,562	1,404,074	63,0	19,400	45,6
Örbyhus...	769,187	1,232,428	62,4	17,224	44,6
Norunda...	269,859	400,663	67,3	5,444	49,5
Summa	3,417,921	5,773,188	59,2	88,860	33,4

Kronoparkerna förvaltas och bevakas af skogsstaten. Den hufvudsakliga afverkningen derå sker medelst traktuggning, en-

ligt fastställda hushållningsplaner, hvarförutom rensningshuggningar och gallringar egt rum. För återväxtens betryggande hafva å trakthyggena, med undantag af de å Tierps kronopark, tillräckligt antal fröträn kvarlemnats, och der det visat sig, att sådan åtgärd ej varit tillräcklig, har skogssådd i rutor och plantering å den afverkade marken försiggått. Å Tierps kronopark hafva trakthyggena deremot kalhuggits vid afverkningen samt återväxt åvägabringats medelst skogsodling.

På kronoparkerna hafva under perioden 737 qv.-ref blifvit med skogsfrö besådda, 611 qv.-ref hjälpsådda, för att få förutvarande återväxt jemn och tät, samt 90,000 barrträplanter utsatta. För erhållande af erforderligt antal plantor funnos redan vid periodens början *plantskolor* å samtliga kronoparkerna, hvaraf några blifvit utvidgade; och hafva derefter flere sådana blifvit anlagda. Å hvarje kronopark finnes äfven, med undantag af Tierps, en s. k. *frökläningslafve* för utklänning medelst solvärme af tall- och granfrö.

Å Tierps kronopark är anlagd en *frökläningsstuga*, der genom eldning åstadkommes utklänning af barrträfrö i större mängd. Genom bevakarnes å kronoparkerna försorg har under perioden i mån af tillgång på frökottar barrträfrö, på förutnämnda sätt utklängdt, erhållits, hvilket varit vida groddbarare än det frö, som i allmänhet förekommer i handeln.

Skogsåterväxten på afverkade trakter af kronoparkerna är med få undantag tillfredsställande.

Af de till *kungsgårdar*, *kungsladugårdar* och andra kronan omedelbart förbehållna eller utarrenderade hemman och lägenheter *hörande skogar*, hvilka förvaltas af jordinnehafvarne, men stå under skogsstatens uppsigt, äro Ryda och Elfkarleby kungsgårdars, Ultuna kungsladugårds, Ålbrunna f. d. lagmansboställes, Vest-Tible f. d. kronofogdeboställes, Viksjö f. d. häradskrifvareboställes samt Skallbo f. d. länsmansboställes skogar till ordnad hushållning indelade.

Några till kyrkor hörande skogar finnas ej i länet. Af *läroverks och fromma stiftelsers skogar* är större delen för ordnad hushållning indelad, hvaremot för boställsskogarna afverkningsplaner ännu ej, utom för några få, hunnit uppgöras.

Vid afgifvande af nästföregående femårsberättelser har den Prins Gustafs folkskola i Uppsala tillhörande skogsarealen 2,906 qv.-ref blifvit upptagen såsom allmän skog bland läroverks och fromma stiftelsers, men som redovisning för inkomster och utgifter för folkskolan ej ingår till statsverket eller kommunen, har ock folkskolans skog nu blifvit upptagen bland enskildes skogar, hvaremot skogen till Mängelbo i Skuttunge socken 3,514 qv.-ref, hvilken egendom inköpts af Uppsala akademi år 1872, blifvit tillagd summan för läroverks och fromma stiftelsers skogar. Förutnämnda folkskolas skog är till ordnad hushållning indelad.

Häradsallmänningarna hafva, med undantag af Bro allmänning, hvars skötsel delegarne sjelfve från och med år 1870 öfvertagit, varit under perioden ställda under skogsstatens vård och förvaltning. Dessa skogar behandlas i likhet med kronoparkerna efter rationela grunder och afverkas äfven genom trakt-huggning med kvarlemnande af fröträn till markens återbesäning, samt med iakttagande deraf att, då sjelfsådd inom därför påräknad tid ej medfört gynnsamt resultat, sådd för hand och plantering eger rum å de afverkade hyggena.

K. M:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1871—1875. Uppsala län.

På häradsallmänningarna hafva under perioden 1,050 qv.-ref blifvit med skogsfrö rutsådda, 2,893 qv.-ref hjälpsådda samt 198,400 barrträplanter utsatta. Erforderliga gallringar och rensningshuggningar hafva ock skett, hvarvid större delen af det derigenom erhållna virket blifvit försåldt, samt det öfriga, det minst dugliga, bestående af skatar, sämre vindfällan och ris, under benämning stökvirke, utlemnadt till allmänningsintressenterne. *Plantskolor* och *frökläningslafvar* finnas å hvarje allmänning.

Skogsåterväxten å allmänningarna är likartad med den, som för kronoparkerna blifvit beskrifven.

Å allmänningar inom Enköpings revir hafva under perioden 178 qv.-ref kärr- och mossmarker blifvit torrlagda för en kostnad af 977 kronor 42 öre, hvaraf 180 kronor för erforderlig bergsprängning, hvadan denna torrläggning åstadkommits för 5 kronor 49 öre per qv.-ref.

<i>Allmänningsskassornas</i> behållning vid 1875 års slut utgjorde för	
Bro häradsallmänning	2,222,56 kronor.
Håbo »	6,613,37 »
Trögds »	14,872,76 »
Lagunda »	2,000,00 »
Hagunda »	560,00 »
Ulleråkers »	3,619,99 »
Norunda »	15,256,19 »
Tierps »	2,255,72 »
Rasbo »	1,757,18 »
Olands »	5,303,30 »

eller tillhopa 54,461,07 kronor.

Oskiftad *sockenallmänning* finnes icke inom länet.

Någon *ekplantering*, värd att omnämna, har icke under perioden egt rum, likasom försök med *mullbärsplanteringar* icke skett; och skulle sådant till följd af klimatiska förhållanden sannolikt icke hafva framgång.

Vidkommande de *enskilda skogarna*, handhafves skogshushållningen i allmänhet med omsorg på flere bruks- och större egendomars skogar. Afverkningen sker i öfverensstämmelse med de för dessa skogar upprättade hushållsplaner, hvarjemte skogskulturer till större eller mindre omfång utföras. Skogsförvaltare äro derstädes anställda jemte tillräcklig bevakningspersonal. Om behandlingen af de större enskilda skogar, för hvilkas vård och skötsel några särskilda åtgärder ännu icke blifvit vidtagna, kan med skäl uttalas den åsigt, att, öfver hufvud taget, sparsamhet gör sig gällande, så väl i afseende å afverkningen som tillvaratagandet af skogsprodukterna. Äfven å en del mindre egendomar och å allmogen tillhöriga gårdar har införts en förbättrad skogsskötsel, visande sig hufvudsakligen i sparsammare förbrukning och sorgfälligare tillvaratagande af skogsalster. Hägen för skogsodling har på åtskilliga trakter börjat sprida sig äfven till de mindre skogsegarne. Likväl lemna hushållningen med många enskilda skogar fortfarande mycket öfrigt att önska, hvilket isynnerhet är fallet med de mindre, helst de vida oftare äro utsatta för öfverafverkning.

För skogshushållningens inom länet befrämjande har landstinget anvisat ett årligt anslag af 1,500 kronor att utgå till *premier för skogsådd och plantering* inom länet, samt uppdragit åt länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott att hafva vård om bemälda anslags användande för nämnda ändamål;

och tillhandahåller hushållningssällskapet allmänheten årligen skogsfrö till billigt pris, hvilka gagnande åtgärder, i förening med andra af hushållningssällskapet vidtagna mått och steg i samma riktning, utan tvifvel skola gynnsamt inverka på skogs-hushållningen i länet.

Fjerde *inspektionsdistriktet*, hvilket Uppsala län enligt den af Eders Kungl. Maj:t den 10 December 1865 i nåder beslutade organisation af skogsstaten tillhört, har i följd af inrättandet af ett nytt inspektionsdistrikt i Norrland sedan December månad 1872 varit benämndt östra distriktet. Länet är indeladt i 4 revir eller *jägmästaredistrikt*, nemligen Örbyhus, Olands, Uppsala och Enköpings med hvar sin jägmästare och tillhopa 5 kronojägare och en extra kronojägare, hvarförutom äro anställda 3 extra jägmästare.

För bevakningen å häradsallmänningarna finnas 19 ordinarie och 5 extra kronoskogs-vaktare antagne. Kronojägarna bevaka kronoparkerna och de extra jägmästarna tjenstgöra inom viss del af ett revir på ordinarie jägmästarens ansvar. Endast en af jägmästarna har boställe; för öfrigt utgå de 4 jägmästarnes löner i reda penningar till sammanlagdt belopp af 10,742 kronor 12 öre, deraf 800 kronor beräknas såsom reseersättning. Extra jägmästarna tjenstgöra utan lön.

Kronojägarna, hvilka alla hafva boställen, åtnjuta hvar och en i löneinkomst 500 kronor, deruti inberäknade afkastningen af bostället och 125 kronor i tjenstgöringspenningar; och uppgår deras kontanta aflöning sammanlagdt till 2,248 kronor 33 öre.

Af kronoskogs-vaktarna, hvilka jemväl samtliga innehafva boställen, äro 5 i saknad af kontant lön, men 14 åtnjuta sådan ifrån allmänningsskassorna till ett sammanräknadt belopp af 1,440 kronor eller i medeltal icke mera än 103 kronor hvardera.

Såväl jägmästare som kronojägare hafva, enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 13 November 1874 till direktionen för Civilstatens pensionsinrättning, från och med år 1875 varit delegare i nämnda inrättning.

Hufvudbyggnaden vid den år 1860 på statens bekostnad inrättade och på Tierps kronopark förlagda *skogsskola* nedbrann i slutet af December 1875. Sedan dess har lokal för skolan förhryts; och kommer sådan att ånyo uppbyggas å kronoparken, men å annan plats än der skolan förut varit förlagd.

Skogsskolan kommer efter färdigbyggandet af erforderliga hus att förflyttas till kronoparkens södra gräns utmed Uppsala—Gefle jernväg samt i närheten af Marma station.

Undervisningen vid skolan bestrides fortfarande af tvenne lärare, hvaraf förste läraren, som är skolans föreståndare och derjemte jägmästare i Örbyhus revir, åtnjuter, oberäknadt sin jägmästarelön, 1,000 kronor, och andre läraren 800 kronor i årlig lön. Dessutom utgå af staten årliga stipendier, hvardera 150 kronor, som tilldelas 10 af de vid skolan anställda läringar, äfvensom 500 kronor till skolans underhåll. Under femårsperioden hafva 53 läringar blifvit utexaminerade, hvaraf de flesta erhållit anställning såsom skogs-vaktare.

I afseende å *handeln med skogsprodukter* samt *tjåru-, kalk-, pottaske- och hartstillverkningen* i länet äfvensom *stängselsättets* olägenheter åberopar Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hvad i senaste och näst föregående femårsberättelser bifvit derom andraget.

Svedjande begagnas högst sällan inom länet. *Skogseld* öfvergick den 31 Juli 1875 220 qv.-ref af Ulleråkers häradsall-

männing, den enda olycka af sådant slag, som under perioden inträffat å någon allmän skog. Under åren 1873 och 1874 hafva de allmänna skogarna varit utsatta för icke obetydliga *stormskador*, och *insektvärning* har å några trakter drabbat den äldre granskogen. Tallplantorna å några skogar, såväl i plantskolor som på årshyggena, hafva lidit af *sjukdomen »schütte»* hvaraf en mängd plantor utdött. *Betningen* anses i allmänhet verka skadligt på de skogar, å hvilka, i följd af deras belägenhet, en oinskränkt betning såväl i fråga om tiden därför, som kreaturens antal eger rum. Synnerligast vårtiden, då icke något gräs-bete finnes och skogsplantornas späda skott med begärlighet afbitas af kreaturen, är betningen skadlig; men, inskränkt till de egentliga sommarmånaderna med ett kreatursantal, som är lämpadt efter skogsmarkens beskaffenhet, synes ej betningen utöfva någon större skada på återväxten, men deremot bereda skogskassan en ej obetydlig inkomst. Bete har upplåtits å Trögds häradsallmänningar under åren 1871—1875 å 450 kreatur, ett för hvar 64 qv.-ref, som inbringat ett sammanlagdt belopp af 24,490 kronor 45 öre och å Håbo häradsallmänning under åren 1872—1875 å 200 kreatur, ett för hvar 76 qv.-ref, tillsammans lemnande en inkomst af 3,392 kronor 75 öre.

För stängsel kring ifrågavarande allmänningar, hvilka i och för betningen måst inhägnas, hafva under förutnämnda tider utbetalts 2,558 kronor 68 öre. Då betestillgången varit tillräcklig, har ej heller betningen å meranämnda skogar utöfvat något menligt inflytande på skogsåterväxten.

Inom länet tillgodogöres ej någon annan *torfmossa* till brännmaterial än en sådan, hörande till Norr Hällby i Vaksala socken, belägen omkring 0,7 mil från Uppsala stad, hvarest omkring 700,000 st. rörtorf årligen beredas. En del af denna torf användes dels vid ångbränneriet och dels vid ångqvarnen här i staden. Försäljning af detta brännmaterial sker ock till pris af 14 kronor per 1,000 st. eller per 100 kub.-fot.

Stenkol och kokes förbrukas i större quantitet än tillföre.

Skogsprodukternas pris, som år 1873 varit högst, hafva under femårsperioden i medeltal utgjort:

inom södra delen af länet:

för sågblock per stycke	kr.	4,00	å	4,50,
» byggnadstimmer	»	3,00	å	3,50,
» ved per famn å 100 kub.-fot.....	»	11,50,		
» gärdsel per 100	»	4,50,		
» stör per 100	»	3,50,		
» kol per läst å 12 tunnor	»	9,00	å	10,00

samt inom norra delen af länet:

för sågblock per stycke	kr.	3,50	å	4,00,
» byggnadstimmer	»	2,50	å	3,00,
» ved per famn å 100 kub.-fot.....	»	7,00,		
» gärdsel per 100	»	3,00	å	3,50,
» stör per 100.....	»	2,50	å	3,00,
» kol per läst å 12 tunnor	»	6,50	å	8,00.

Prisen å förutnämnda effekter torde sedan senaste femårs-period hafva ökats med 30 till 35 procent och sedan femårs-perioden derförinnan med omkring 45 procent.

D) Jagt och djurfångst. Jagtvården inom länet hand- Tab. N:is 5 o. 6. hafves numera i allmänhet försvarligt; men på brukens och de

större egendomarnes skogar samt på arrenderade jagtområden vårdas jagten jemförelsevis väl; dock kan icke förekommas, att skytte å fridlyst vildt eger rum, hvilket menliga förhållande torde till stor del böra tillskrifvas svårigheten att upptäcka köp af sådant vildt.

Länets jagtvårdsförenings gagnande verksamhet, hvaraf särskildt förtjenar framhållas föreningens beslut att utbetala en belöning af 10—30 kronor åt den, som upptäcker och inför domstol bevisar öfverträdelse af gällande jagtstadga, samt landstingets åtgörande för jagtvårdens befrämjande, att från och med år 1872 bekosta premier för dödande af räf, berguf och dufhök, hafva i väsentlig mån befordrat jagtens ändamålsenliga utöfning samt väckt intresse för rofdjurens förminskande.

Af *rofdjur* förekommer vargen någon gång i norra delen af länet, utan att det dock är känt, att han derstädes under perioden åstadkommit någon skada, hvaremot vargen i mellersta och södra delarne af länet högst sällan varseblifvits. En varg har dock år 1873 blifvit skjuten i närheten af Uppsala stad. Lo är deremot mera allmän i norra delen af länet. Sex sådana djur hafva under perioden dödats derstädes. I öfriga delarne af länet har lodjuret sällan förekommit. Räf finnes deremot öfver hela länet i mängd och anställer stor skada, såväl på matnyttigt villebråd, som å mindre husdjur, oaktadt den i betydligt antal dödas. En i Uppsala stad bosatt jägare dödade år 1875 medelst förgiftade beten 45 stycken räfvar. Dufhök förekommer också i stort antal och förorsakar jemväl betydlig förödelse bland fjäderfäet.

Af *nyttigt vildt* finnes elgen numera i större antal än tillföre, oaktadt den allt för ifrigt jagas under den tillåtna tiden. Förnämsta orsaken till detta gynnsamma förhållande torde vara, att vargen, måhända elgens svåraste fiende, numera är i länet högst fåtalig. Tillgången på hare har under år 1871 varit god; men under den öfriga tiden af perioden, synnerligast åren 1872 och 1873, deremot mycket ringa, hvilket varit en följd dels af ogynnsam väderlek för afveln och dels af sjukdomar hos djuren.

I afseende på tillgången å tjäder och orre gäller enahanda omdöme som om haren. Orsaken till dessa fogelarters mindre förekomst hafva varit kall väderlek under kläckningstiden i förening med stark torka sommartid åren 1872—1875. Rapphönsen hafva under åren 1871—1874 varit talrika synnerligast sistnämnda år, då tillgången till och med var riklig, men år 1875 hade denna fogelart, till följd af 1874—1875 års ovanligt snörika och kalla vinter nästan helt och hållit försvunnit från trakter, der de nästföregående år funnits i betydlig mängd. Ånder hafva i allmänhet varit fåtaligare än under nästföregående femårsperiod.

Morkulla och beckasin synas befinna sig uti ett fortsatt aftagande.

I afseende å *fisken* får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddela, att stadgar för bedrivande af fiske efter lax och sik i Dalelven inom Uppsala län blifvit under den 30 December 1871 utfärdade, äfvensom att öfverenskommelse om *kräftfångstens* utöfvande inom Rasbo socken blifvit emellan vederbörande trädfad och sedermera vunnit länsstyrelsens fastställelse.

E) Bergs- och brukshandtering. Uti tabellen N:o 7 a Tab. N:o 7 a. äro summariska uppgifter lemnade angående länets *grufvor* och *jernverk*, deras egare, driftkraft m. m., men med afseende å dessa näringars betydelse för länet anser sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande böra om de särskilda verken meddela några närmare upplysningar.

Härvid får länsstyrelsen förutskicka den allmänna anmärkning, att bruks- och gruifdriften varit i jemn, fortgående utveckling och att på senare tiden vid flere verk vidtagits anordningar för tillverkningens höjande. Utvidgningen af jernbruken i länet kommer antagligen att fortgå; och en sådan utvidgning, hvarigenom tillverkningen skulle höjas och förädlas torde med fördel låta sig verkställas, då bruksegarne numera, efter öppnandet af jernvägen emellan Uppsala och Gefle, utan svårighet kunna fylla sina behof af malm och kol.

Under femårsperioden hafva uti bergs- och bruksrörelsen inga andra störande växlingar försports än sådana, som varit en följd af vattenbrist och nybyggnader. De höga jernprisen åren 1872—1874 medförde för hela Dannemora bergslag snarare skada än gagn, emedan prisen på materialier och dagsverken stego, men jernprodukterna i allmänhet betalades efter bestämningar i gamla kontrakt, som voro gällande. Skogsprodukterna stego 100 procent och priset på kol uppgick från 5 till 8 kronor per 12 tunnor. Bräder om en tum betingade ett pris af 9 kronor per tolt mot 4 kronor derförinnan. Dagsverkspriset uppgick från 1 krona 50 öre till 2 kronor 50 öre och forlönen för malm, som år 1871 utgick med 5 öre per centner, gick i stigande till 10 öre centnern intill våren 1874, då jernvägen för malmforsling uppläts.

Vid Dannemora grufvor, som egas af ett bolag, för hvilket i föregående femårsberättelse är redogjort, har den betydligaste malmuppfordringen egt rum. Till nyssnämnda bolag höra äfven Stenringens grufvor i Morkala socken samt Gamla Ramhälls grufvoutmål i Alunda socken.

För undersökning på allt större och större djup af berget i Dannemorafältets grufvor, hvarigenom äfven goda malmfynd blottats, hafva årligen i medeltal användts omkring 10,000 kr.

Vid Dannemora grufvor, hvars malm i medeltal lemnar 50 procent jern, finnas 5 vattenhjul, deraf ett för vattenuppfordring och 4 för berguppfordring. Dessutom finnas derstädes 4 gamla fasta ångmaskiner på sammanlagdt 58 hästkrafter. Till följd af vattenbrist åren 1874 och 1875, har under det sistnämnda året blifvit uppsatta 2:ne nya ångmaskiner, hvardera om 12 hästkrafter, en lokomobil för pumpningen i södra fältet och en fast maskin vid Konstängsgrufvan.

Vid Brunna och Salsta grufvor, vid Lenabergs grufvor, vid Österby bruks enskilda grufvor inom Films socken, samt vid de till ett inom Gefleborgs län beläget jernbruk, Kilafors, hörande Ramhälls grufvor eller Hammarinsfältet inom Alunda socken har äfven malmbrytning i större omfattning under perioden egt rum.

Dessutom har arbete bedrifvits i åtskilliga andra grufvor; och lemnar efterföljande tabell besked om grufvornas hela antal, uppfordringsbelopp i centner m. m.

Malmuppföringen utur jernmalmsgrufvorna.

År.	Arbetade grufvor.	Uppförings belopp. Centner.	Arbetspersonalen.	Antalet af de ångmaskiner, som till de arbetade grufvorna blifvit använda.
1871.....	37	777,033	443	7
1872.....	36	880,246	443	7
1873.....	41	1,108,980	423	7
1874.....	45	1,108,516	445	6
1875.....	57	1,064,776	547	7
Summa	—	4,939,551	—	—
eller i medeltal	—	987,910	—	—

För tackjerns- och gjutgodstillverkningen redogöres i nedanstående tabeller.

Tackjerns- och gjutgodstillverkningen.

År.	Begagnade masugnar.	Tillverkningsbelopp. Centner.	Arbetspersonalen.
1871.....	2	72,232	56
1872.....	7	238,243	150
1873.....	6	206,252	156
1874.....	6	167,337	144
1875.....	7	245,691	154
Summa	—	929,755	—
eller i medeltal	—	185,951	—

Ann. För blåstern har öfverallt vattenkraft blifvit använd, men vid en masugn alla år äfven ånga.

Gjutgodstillverkningen, direkte utur masugnar, upptagen uti ofvanstående tackjernstillverkning, här särskildt utförd, har utgjort:

År	Tillverkningsbelopp. centner
1871.....	1,958.
» 1872.....	5,075.
» 1873.....	4,201.
» 1874.....	8,131.
» 1875.....	5,071.

Summa 24,436.

eller i medeltal 4,887.

För stångjernstillverkningen vid Söderfors hafva till de gamla verkstäderna: 1 vallonhård och 4 lancashirehårdar samt 1 vällugn, följande nya tillkommit, nemligen: 2 lancashirehårdar, 1 vällugn och 1 valsverk, hvilket sistnämnda först vid 1875 års slut blef användbart.

Vid Elfkarleö bruk, som tillhör Söderfors bruks aktiebolag och likasom Söderfors endast drifves af Dalelvens vatten, hvilket till valsverket vid Söderfors ledes förbi det naturliga vattenfallet genom en för ändamålet gräfd bred och dyrbar kanal, hafva under femårsperioden tillkommit följande nybyggnader: nemligen 3 lancashirehårdar, 1 vällugn, 2 mumblingshammare, 1 smälthammare och en trecylindrisk blåsmaskin samt en rostugn vid Hyttö masugn.

Vid Vattholma bruk användes under åren 1871—1873 såsom drifkraft endast vatten; men 1874—1875, i anseende till vattenbrist, äfven ånga. En hjälplokomobil om 10 hästkrafter begagnades för blåsverket. Åren 1871—1873 hade bruket en-

dast 1 smälthård, 1 räckhård och 1 hammare, åren 1874—1875 deremot 2 lancashirehårdar, 1 räckhård och 2 vattenhammare. År 1875 har genom nybyggnad uppförts 4 lancashirehårdar, 1 vällugn och 3 ånghammare samt ett trecylindriskt blåswerk.

Angående verken vid Österby, Löfsta, Gimo, Strömsberg och Ullfors, hvilka uppgifvits icke hafva undergått några större förändringar under femårsperioden, lemna senast afgifna berättelsen fullständig redogörelse.

Brukens behof af brännmaterial förses i allmänhet af egna skogar, hvilka under femårsperioden torde mera än vanligt blifvit anlidade, då priset på kol, på sätt förut uppgifvits, varit högt och uppgått från 5 kronor ända till 8 kronor per 12 tunnor. För Löfsta verken har under perioden användts omkring 1,000 toltunnors läster kol årligen, beredda utaf affall vid norrländska sågverk, hvilka kol, som skeppats till Karlholm och derifrån vintertiden afhemtats, beräknats stå i pris till 15 kronor för 12 tunnor.

Angående stång-, ämnesjern samt jernmanufakturstillverkningen lemna nedanstående tabell närmare upplysning:

År.	Begagnade hårdar.	Tillverkningsbelopp. Centner.	Arbetspersonal.
1871.....	31	147,990	222
1872.....	28	103,872	216
1873.....	36	147,341	227
1874.....	36	154,965	229
1875.....	36	¹⁾ 144,428	267
Summa	—	698,596	—
eller i medeltal	—	139,719	—

¹⁾ Härtill komma ytterligare 3,500,36 centner, som tillverkats vid de på senare tiden anlagda bruknen vid Björnarbo och Ulfva.

Ann. Stångjernsverken drifvas i allmänhet med vattenkraft, men i anseende till vattenbrist har äfven ånga måst användas vid Löfsta, Österby, Gimo och Vattholma.

Jernmanufakturstillverkningen, i hvilken tillverkning inbegripes beredning af stål- och grofsmide m. fl. sorter:

År.	Begagnade verkstäder.	Tillverkningsbelopp. Centner.	Arbetspersonalen.
1871.....	4	4,417	21
1872.....	4	4,444	19
1873.....	3	4,716	19
1874.....	4	4,294	21
1875.....	3	4,471	19
Summa	—	22,342	—
eller i medeltal	—	4,468	—

Ann. Jernmanufakturverken drifvas i allmänhet med vattenkraft, men vid Österby har äfven ånga användts.

F) Fabriker, manufaktur och handverk. Det uti Tab. N:o 7 a tab. N:o 7 a upptagna tillverkningsvärdet vid samtliga fabriker och manufakturinrättningar uppgår år 1875 å landsbygden till 5,565,610 kronor 6 öre och i städerna till 1,299,688 kronor 36 öre, då det år 1870 för landsbygden uppgick till 3,336,869 kronor 84 öre och i städerna till 891,410 kronor 71 öre. Hela tillverkningsvärdet år 1875 öfverstiger således tillverkningsvärdet år 1870 med 2,637,017 kronor 87 öre.

Antalet fabriksarbetare, som år 1870 var 2,151 uppgick 1875 till 2,514. Antalet maskiner för ånga eller varm luft var år 1870 37 och år 1875 59. Maskinernas styrka beräknades år 1870 till 339 och år 1875 till 1,404 hästkrafter. Fabriksindustrien inom länet har således under dessa fem år gjort icke obetydliga framsteg.

För *bränvinsbränningen* under perioden redogöres uti nedanstående tabell, hvaraf synes, att bränneriens antal, som under förra perioden i medeltal varit 8,2 för år, något ökats nemligen till 9,5, hvarjemte sammanlagda beloppet af tillverkad bränvin, som under förra femårsperioden uppgick till 2,698,164 kannor, nu nära fördubblats, då det uppgick till 5,008,450 kannor, under det afgifterna stigit från 1,839,316 kronor 17 öre till 4,009,974 kronor 90 öre.

Bränvinstillverkningen under nedannämnda bränningsterminer.

År.	Antal brännerier under		Största tillverkningen vid ett bränneri.	Minsta tillverkningen vid ett bränneri.	Sammanlagda beloppet tillverkad bränvin.	Sammanlagda afgifterna.	Kontroll- och redovisningskostnaden.
	höst-till- verk- ningen.	vår- till- verk- ningen.					
1871—1872	8	11	206,614,9	15,144,9	1,044,420,7	836,180,29	10,971,08
1872—1873	7	11	172,527,9	4,173,7	758,403,3	607,292,64	10,539,44
1873—1874	9	11	209,821,2	20,364,6	1,140,737,8	913,281,41	9,614,15
1874—1875	10	10	186,338,2	66,789,5	1,176,229,4	941,223,52	12,942,89
1875—1876	9	9	178,762,4	37,807,2	888,658,8	711,997,04	8,792,02
Summa	—	—	—	—	5,008,450,0	4,009,974,90	52,859,58

Den uti Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes senaste femårsberättelse omnämnda fabriksanläggning för *tillverkning af aseptin* i Uppsala har öfvertagits af ett bolag, och har värdet af försålda produkter uppgått till omkring 150,000 kronor årligen.

Den likaledes förut omnämnda *snickerifabriken* i Uppsala har fortgått och utvidgats samt är numera ställd i samband med en *metallverkstad*, hvilka båda verkstäder numera till större delen drivas af en ångmaskin, sedan den till snickerifabrikens drift förr begagnade vattenkraft blifvit tagen i anspråk för pumpverket till stadens vattenledning.

Sedan det hus, hvaruti Uppsala *mekaniska tvättinrättning* varit inrymd, år 1874 uppbrunnit, drifves denna inrättningsnumera mycket utvidgade rörelse uti ett hus af sten medelst en ångmaskin, som jemväl betjenar en mekanisk vedsåg.

Uppsala *kakelfabrik* har betydligt utvidgats och sysselsätter nu omkring 80 arbetare.

Uppsala *ångqvamn*, som år 1874 från de förra egarne öfvergått till ett bolag, har betydligt utvidgats.

Hallsjö aktiebolag, hvars verksamhet för öfrigt bedrifves inom Vesterås län, har år 1875 i Uppsala inrättat en *brädgård*, hvarest en ganska stor omsättning eger rum.

Uti Enköping har år 1873 anlagts en *tändsticksfabrik*, beräknad på en temligen storartad rörelse.

Vid Björnarbo i Jumkils socken äfvensom vid Ulfva i Bälinge socken hafva mindre *stångjernsmedjor* med hvardera en hammare blifvit anlagda på det senare stället i förening med *manufaktursmide*.

Tabell N:o 7 b, rörande *handverkerien* inom länet, ut- Tab. N:o 7 b. visar så betydliga afvikelser från de uppgifter, som uti förra femårsberättelsen härom lemnades, att dessa uppgifter icke kunna med hvarandra jemföras. Orsaken härtill är, att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande trott sig böra begränsa uppgifterna i denna tabell, till hvad uti det lemnade formuläret fodrats, och således ur densamma uteslutit alla handverkare, som icke till sitt biträde begagna andra än hustru och hemmavarande barn.

Binäringarne och husslöjden äro, på sätt uti förra femårsberättelsen uppgafs, i allmänhet af mindre betydelse inom detta län. Till de detaljerade uppgifter, som då meddelades rörande binäringar i olika delar af länet, är icke mycket att tillägga, då stora förändringar i sådant, som tillhör hela befolkningens vanor och lefnadssätt, blott småningom vinner insteg.

Strömmingsfisket idkades år 1875 i Öster-Löfsta socken med 40 båtar och i Hällnäs socken med 163 båtar. Fångsten uppgick till omkring 10 tunnor per båt och således tillsammans till omkring 2,000 tunnor.

Hushållningssällskapet har fortfarande arbetat för spridande af intresse för och kunskap om allt, som hörer till husslöjden. Så har sällskapet år 1874 anordnat en under flere veckor fortfarande utställning af slöjdalster i Uppsala, inköpt en stor samling af modeller och redskap för husslöjd och inrättat ett magasin i Uppsala för försäljning af dylika alster. Derjemte har hushållningssällskapet anställt en person, som tillhandahåller dem af länets invånare, som sådant önska, tjenliga modeller samt emottager och expedierar beställningar å husslöjdsprodukter till försäljning dels uti sällskapets magasin dels på annat håll. Äfvenledes har på sällskapets bekostnad ornamentsbildhuggaren C. Ahlborn i olika delar af länet hållit föredrag rörande husslöjden samt förevisat modeller och redskap, hvarjemte sällskapet genom särskilde undervisare sökt sprida kunskap uti olika grenar af husslöjden. Såväl dessa af hushållningssällskapet vidtagna anordningar, som äfven för saken intresserade persouers nitälskan hafva haft till följd, att husslöjden börjat idkas med större ifver, företrädesvis inom Films och Dannemora socknar.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. A) **Landtkommunikationer.** I afseende å landsvägars, häradsvägars och socknevägars *längd* inom länet har under femårsperioden ingen annan förändring inträffat, än att tvenne *nya sockenvägar* blifvit anlagda, den ena från Kungs-Husby kyrka i

Trögds härad till Målhammars bro vid Lillkyrka sockens gräns till en längd af något öfver 0,3 mil och den andra från Svind vid häradsvägen i Hacksta socken af samma härad ner till lastageplatsen Hagslätan, utgörande något mer än 0,1 mil, eller båda till-

sammans 0,5 mil. Väganläggningarna äro åstadkomna med kommunernas medel och kosta den förstnämnda 900 och den sistnämnda 48 kronor.

I första fögderiet har en sockenväg blifvit omlagd för en af kommunens medel utgående kostnad af 390 kronor.

Uti Gamla Uppsala socken har ett mindre vägstycke på Uppsala—Margrethills jernvägs-aktiebolags bekostnad blifvit omlagd samt inom Rasbo socken den så kallade "Hofgårdsbacken" på landsvägen, som leder till Östhammar, på en sträcka af omkring 600 fot blifvit borttagen för en kostnad af 600 kronor, som betalats af för saken intresserade kommuner.

En ny väg från landsvägen vid Lena kyrka till en punkt nedanför Vattholma bruk å en sträcka af 6,760 fot och till en beräknad kostnad af 11,235 kronor, deraf statsanslag 5,000 kronor, är under anläggning.

En bro öfver Örsunda å har under år 1875 blifvit ombygd af sten och jern för en kostnad af 44,000 kronor. Den är försedd med svängbro för att bereda genomfart af fartyg till Alsta sjö. Svängbron är bekostad af det bolag, som bildats för upptagande af denna segelled, hvartill ett statsanslag af 40,000 kronor är beviljad.

Statens norra stambana har under femårsperioden för trafik öppnats mellan Uppsala och Krylbo och genomlöper i Uppsala län på en sträcka af 2,9 mil Bondkyrka, Börje, Vänge, Ålands och Järlåsa socknar, med stationer vid Vänge och Åland.

Uppsala—Gefle jernväg, som den 15 December 1874 blifvit för trafik öppnad, har med bibanor en längd af 12,2 mil, och genomlöper med hufvudbanan länet på en sträcka af 9,3 mil och berör delvis Gamla Uppsala, Lena, Tensta, Vendels, Dannemora, Tegelsmora, Tierps, Söderfors och Elfkarleby socknar. Stationerna äro utom Upsala station, som denna bana har gemensam med statens stambana, inom länet 13, nemligen: vid Gamla Upsala, Stor-Vreta, Vattholma, Vendel, Örbyhus, Tobo, Tierp, Orrskog, Marma, Elfkarleö och Harnäs å hufvudbanan samt å bibanorna stationerna vid Dannemora och Söderfors. Dessutom äro hållplatser inrättade vid Mehede och Skutskär. Större broar å denna bana förekomma inom länet vid Vattholma 258 fot lång, Tobo 25 fot lång, Dannemora 57 fot lång, Tierp 91 fot lång, Elfkarleö 424 fot lång, Skutskär 24 fot lång, och Harnäs 41 fot, alla af jern, samt vid Elfkarleö en viadukt af trä 554 fot. Banan är bygd med 4,83 fots spårvidd. Anläggningens kostnaden uppgick vid 1875 års slut till 7,906,177 kronor 61 öre. På banan färdades under år 1875 201,500 personer och utgjorde bruttoinkomsten under nämnda år 749,784 kronor 5 öre. Banan eges af Uppsala—Margrethills jernvägsaktiebolag och uppgick vid 1875 års slut aktiebeloppet till 1,500,000 kronor. Utom aktieinbetalningarna har för jernvägsbyggnaden erhållits lån af staten 500,000 kronor, lån mot obligationer 5,234,000 kronor samt lån mot annan säkerhet 634,665 kronor.

Stockholms—Vesterås—Bergslagens jernväg har till största delen under denna femårsperiod blifvit bygd, ehuru jernvägen icke blifvit för trafik öppnad. Denna jernväg, hvars hela längd mellan Stockholm—Köping och Engelsberg utgör 18,4 mil, genomlöper Uppsala län till en längd af 6,2 mil. Stationer inom länet äro 5, nemligen: Kungsängen, Bro, Bålsta, Grillby och Enköping. Jernvägen berör uti Uppsala län delar af Stockholms-Näs, Bro, Håtuna, Kalmar, Ytter-Grans, Öfver-Grans, Husby-Sjutolfts, Litslena och Villberga socknar, Enköpings stad samt Vårfru-

kyrka, Tillinge och Breds socknar. Kostnaden för denna jernväg jemte den rullande materiel, som till en början är behöfvid, anses uppgå till 12 millioner kronor. Det aktiekapital, som tvenne särskilda bolag samfäldt tillsläppt, belöper sig till 5 millioner kronor och återstoden, eller 7 millioner kronor, utgöres af medel, som mot af bolagen utgifna obligationer inom landet upplånats.

Uppsala—Lenna jernväg. Denna emellan Uppsala och Lenna bruk i Almunge socken af Stockholms län gående jernväg har under år 1875 blifvit terasserad och stenlagd, ehuru den icke under femårsperioden kunnat för trafik öppnas. Denna jernvägs hela längd är 70,300 fot eller ungefär 1,95 mil, deraf 61,300 fot eller omkring 1,70 mil i Uppsala län och 9,000 fot eller 0,25 mil i Stockholms län. Spårvidden är 3 fot. Anläggningens kostnaden är beräknad till omkring 540,000 kronor. Aktiebeloppet uppgår till 335,600 kronor, och har jernvägsbolaget för banans byggande erhållit lån ur handels- och sjöfartsfonden till belopp af 30,000 kronor. Banan genomlöper i länet Uppsala stads egor samt Vaksala och Fundbo socknar. Stationer inom länet äro, utom Uppsala station, Bärby och Marielund. En större bro af trä är öfver Fundbo å för denna bana uppförd.

Dannemora—Hargs jernväg har till större delen blifvit under år 1875 terasserad, men har icke under femårsperioden blifvit för trafik öppnad. Denna jernväg går från Dannemora, der den sammanträffar med Uppsala—Gefle jernväg, till lastageplats vid Hargs bruk i Stockholms län, samt har bibana till Ramhälls grufvor i Alunda socken. Hela banans längd är 4,3 mil, hvaraf i Uppsala län 2,7 mil eller 2 mil hufvudbana och 0,7 mil bibana. Spårvidden är 3 fot. Å banan äro två större broar öfver Morkarla å och Olands å uppförda. Anläggningens kostnaden är beräknad till 1,130,000 kronor. Till banan är icke något låneunderstöd lemnadt af allmänna medel. Banan genomgår i Uppsala län Dannemora, Films, Morkarla, Skefthammars och Alunda socknar. Stationer inom länet äro vid Dannemora, Österby, Knaby, Gimo och Ramhäll.

Då till de nu nämnda, under denna femårsperiod tillkomna, jernvägar lägges den inom länet befintliga del af norra stambanan mellan Stockholm och Uppsala, som under förra femårsperioden öppnades, hvaraf något öfver 1 mil tillhör länet, utgör *sammanlagda miltalet af jernvägar* inom Uppsala län 25,4 svenska eller 38,1 geografiska mil.

Länet har således 1 mil jernväg på $1\frac{3}{4}$ kvadratmil af länets areal af fast land och öar. Då länets folkmängd vid 1875 års slut var 104,371 personer, motsvarar det uppgifna miltalet af inom länet befintliga jernvägar 36,5 geografiska mil jernväg på 100,000 invånare, hvilket synes anmärkningsvärdt, då, enligt uppgift uti "Uppfinningarnes bok", Stor-Britannien år 1872 på 100,000 invånare hade 10,7 mil, Tyska riket 6,9 mil och Frankrike 6,5 mil.

Bropeningar uppbäras fortfarande vid Ekolsunds bro, vid Flottsunds bro öfver Fyrisån vid dess utlopp i Mälaren och vid Carl XIII:des bro öfver Dalelven i Elfkarleby socken. *Färjepeningar* erläggas vid länets tvenne färjor, den vid Hjulsta i Enköpings-Näs socken och den vid Erikssund i Håtuna socken.

Tabell N:o 8 lemnar upplysning om antalet *gästgifverin* inom länet samt antalet till kungs- och kronoskjuts och till gästgifveriskjuts utgångna hästar. Gästgifveriens antal är

oförändradt detsamma, som vid förra femårsperiodens slut, nemligen 28, dock hafva skjutsstationerna vid Hof och Böksta för underlättande af skjutsens öfvertagande på entreprenad flyttats från Hof till Lejsta i Rasbo socken och från Böksta till Åby i Fundbo socken. Dessutom hafva skjutsstationer inrättats för resandes befordrande från jernvägsstationerna vid Bergsbrunna, Vattholma, Örbyhus och Tierps stationer. Vid samtliga gästgifverin, utom vid Hjulsta färja, är entreprenadskjuts inrättad, och på de ställen, der nya auktioner hållits, har skjutslegan uppgått till den i lag högst medgifna; men för skjutsens utgörande från omförmälda jernvägsstationer utgår skjutslegan med 2 kronor, 2 kronor 25 öre samt 3 kronor för häst per mil.

Antalet utgångna *skjutshästar*, som under de första 4 åren af perioden i medeltal för hvarje år utgjort 14,895, har för periodens sista år nedgått till 7,330 och således minskats mera

Skjutskyldigheten vid gästgifvaregårdarne.

Gästgifvaregårdarnes och skjutsstationernas namn.	Skjutslega per mil för en häst.		Antal skjutskyldiga hemman.	Bidrag af skjutsningsskyldiga hemman.	
				per hemman.	Bidragets sammanräknade belopp.
Tibble.....	1	20	71 ³ / ₈	5 —	356 88
Bälsta.....	1	20	101 ³ / ₁₆	1) —	1) —
Litslena.....	1	20	322 ²⁰⁷ / ₂₄₀	4 50	1,453 12
Torgesta.....	1	60	189 ⁶⁸ / ₅₁	2 50	474 60
Hjulsta färjställe.....	—	80	16 ⁹ / ₁₆	2) —	2) —
Långtora.....	1	60	53	4 —	212 —
Tunalund.....	1	60	127	3 —	381 —
Säfva.....	1	60	116	5 —	580 —
Kölfva.....	1	60	40	8 —	320 —
Dalkarsbo.....	1	20	50 ³ / ₈	10 —	503 75
Högsta.....	1	60	161 ²⁹ / ₃₂	1) —	1) —
Lejsta.....	1	60	102 ¹ / ₂	4 —	410 —
Åby.....	1	20	33 ¹ / ₄	1 50	49 88
Elfkarleby.....	1	60	74 ¹ / ₂	11 —	819 50
Mehede.....	1	20	84 ¹ / ₂	4 —	338 —
Yfre.....	1	20	32 ¹³ / ₂₇	— 57	18 52
Yfre.....	1	20	76 ¹ / ₁₂	1) —	1) —
Läby.....	1	60	211	1 50	316 50
Husby.....	1	60	62 ³ / ₄	5 —	313 75
Sjukarby.....	1	20	32 ¹³ / ₂₇	15 —	487 22
Haberga.....	1	20	138	3 —	414 —
Söderby.....	1	20	33	2 45	80 85
Edinge.....	1	60	120	4 12 ¹ / ₂	495 —
Andersby.....	1	60	45 ²⁹ / ₆₀	5 —	227 90
Bro.....	1	20	48 ⁷³ / ₁₀₀	5 —	243 65
Håkansbo.....	1	60	34 ⁶³ / ₁₀₀	5 —	173 15
Skjerplinge.....	1	20	67 ⁶³ / ₁₀₀	7 50	507 22
Uppsala.....	1	50	220 ⁵ / ₈	— —	937 66
Enköping.....	1	60	201 ⁶⁸ / ₈₁	3) —	1,645 —
Medeltal och summa	—	—	2,869,68	4 09	11,759 15

1) Något bidrag till skjutsentreprenören utgår icke.

2) Ingen entreprenad. Näs socken skjutsar i tur efter budning.

3) Af skjutsbidraget betalar skjutskyldige inom Åsunda härad ²/₃ och skjutskyldige inom Enköpings stad ¹/₃.

än till hälften, hvilket är en följd af den lättnad, som jernvägarne beredt.

Uti förestående tabell lemnas redogörelse för *gästgifvaregårdarnes* namn och antal, beloppet å vid hvarje station utgående skjutslega, antalet skjutskyldiga hemman, beloppet af vid hvarje gästgifvaregård från de skjutsningsskyldiga hemmanen utgående bidrag, medelbeloppet af bidrag å hvarje skjutskyldigt mantal och summan af de belopp, som af de skjutsningsskyldige betalas. Bidraget från de skjutsningsskyldige, som enligt förra femårsberättelsen i medeltal uppgick till 5 kronor 24 öre för hvarje mantal, har nu nedgått till 4 kronor 9 öre. Högsta bidraget, som, enligt samma berättelse, var 18 kronor 45 öre, utgjorde vid 1875 års slut 15 kronor. Huruvida någon betydlig minskning i bidraget från de skjutsningsskyldige kommer att förorsakas af den minskning i skjuts, som genom jernvägarne åstadkommits, synes vara ovisst, då entreprenörerne påyrka att erhålla lika stora bidrag såsom ersättning, för att de skola tillhandahålla skjutshästar, äfven om tillfälle att begagna hästarne till skjutsning mera sällan erbjuder sig.

Varuforsling, som uti norra delen af länet varit en vigtig del af allmogens sysselsättning och tillfälle till förvärf, dels för forsling af norrlandsprodukter söderut, dels för forsling af köpmansgods norrut, samt isynnerhet för malmforsling från grufvorna till bruken, har nu genom jernvägs anläggning nästan alldeles upphört.

B) Sjökommunikationer. Vid Harnäs station å Uppsala—Gefle jernväg har för en kostnad af 134,838 kronor en större *hamnanläggning* uti Östersjön blifvit af jernvägsbolaget utförd. Hamnen, som är beräknad för ända till 30 fot djupt gående fartyg, skyddas af en öfver 2,000 fot lång vågbrytare, och är försedd med lastkaj och lastbrygga. Hamnplatsen är genom jernvägsspår förenad med jernbanan. Äfvenledes har ett bolag bildats för *kanaliserande* af Örsunda å upp till Nysätra bro, för hvilket företag, på sätt förut är omförmäldt, anslag af 40,000 kronor af allmänna medel beviljats, hvilket företag så tillvida under perioden tagit sin början, att bolaget vid ombyggnad af bron öfver allmänna landsvägen vid Örsundsbro bekostat den å densamma anbragta svängbro.

För öfrigt äro *hamnar och lastageplatser* vid Östersjön inom länet desamma, som uti förra femårsberättelsen uppgåfvos, nemligen: Skutskär, Snatrabodarne, Ångskär, Kärringön, Svarthamn, Ledskär samt den under förra femårsperioden vid Klubben ny-anlagda hamn. Den år 1870 började ångbåtsfart mellan Ledskärs hamn och Gefle med anlöpande af Karlholms bruk och Östanå by i Elfkarleby socken fortsattes under åren 1871, 1872, 1873 och 1874, men upphörde år 1875, emedan den icke vidare befanns lönande, sedan jernvägen mellan Skutskär och Gefle blifvit för trafik öppnad.

Å Mälaren har antalet af *ångbåtar*, som göra turer mellan Stockholm och lastageplatser vid Mälaren med anlöpande af mellanliggande stationer, under perioden ytterligare ökats. Antalet af sådana fartyg, som vid slutet af förra perioden uppgick till 9, har ökats till 11. Af dessa anlöpa: 2 Uppsala, 1 Örsundsbro, 2 Enköping, 1 Brogård, 1 Ekholmen, 1 Säbyholm, 1 Kalmarsand, 1 Varpsundsbro och 1 Engsö. De två sistnämnda

platserna äro visserligen belägna, den ena i Stockholms och den andra i Vesterås län, men dessa ångfartyg anlöpa, likasom alla de öfriga, mellanliggande lastbryggor i detta län utefter Mälarens stränder.

Segelleden å Fyrisån har varit öppen:

År 1871 från den 10 Maj	t. o. m. den 30 November.
» 1872 » » 27 April	» » 31 December.
» 1873 » » 13 Januari	» » 6 December.
» 1874 » » 18 April	» » 24 November.
» 1875 » » 15 Maj	» » 22 November.

Segelleden å Enköpings å har varit öppen:

År 1871 från den 4 Maj	t. o. m. den 16 November.
» 1872 » » 16 April	» » 16 December.
» 1873 » » 30 April	» » 15 December.
» 1874 » » 15 April	» » 30 November.
» 1875 » » 10 Maj	» » 12 November.

Uppsala hamnkassa har haft följande inkomster:

Uppbörd af hamnaffgifter:

År 1871	6,461 kronor 15 öre.
» 1872	6,844 » 60 »
» 1873	6,522 » 75 »
» 1874	6,606 » 25 »
» 1875	6,960 » 36 »
	33,395: 11.

Hvarförutom i räntor och extra inkomster influtit:

År 1871	2,403 kronor 58 öre.
» 1872	2,266 » 35 »
» 1873	2,423 » — »
» 1874	2,716 » 09 »
» 1875	2,776 » 71 »
	12,585: 73.

Inkomsterna hafva sålunda under de fem åren uppgått sammanlagdt till..... kronor 45,980: 84.

Utgifterna hafva åter för hela femårsperioden uppgått till sammanlagdt..... kronor 32,104: 95

hvadän då vinsten kronor 13,875: 89

lägges till kassans behållning vid förra femårsperiodens slut kronor 44,600: 27.

kassans hela behållning vid 1875 års slut uppgick till kronor 58,476: 16.

Enköpings hamnkassa har under perioden haft följande inkomster, nemligen:

År 1871	3,036 kronor 73 öre.
» 1872	3,743 » 32 »
» 1873	3,518 » 13 »
» 1874	3,354 » 92 »
» 1875	3,340 » 35 »
	16,993: 45.

Samtliga utgifter under samma tid för segelledens underhåll uppgingo till 10,111 kronor 30 öre.

Inkomsterna under hela perioden hafva således öfverskjutit utgifterna med 6,882 kronor 15 öre och kassans behållning, som vid 1870 års slut utgjorde 4,503 kronor 14 öre, har således stigit till 11,385 kronor 29 öre.

Jemlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 17 April år 1874 har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 4 Maj 1874 utfärdat *taxor* å afgifter för hamnarne i Enköping, vid Örsundsbro, vid Österby lastbrygga i Vallby socken och vid Skutskär, äfvensom den 27 Mars år 1875 å afgifter för hamnen i Uppsala och för begagnande af segelleden genom Al-

marestäket samt den -13 Juli år 1875 för hamnen vid Harnäs, för en brygga vid Tierps ån och för Staxhammars brygga; skolande samtliga dessa *taxor* vara gällande till utgången af år 1878.

Telegrafstationer äro 3 nemligen i Uppsala och Enköping samt vid Skutskär, men dessutom är tillfälle beredt att för enskild korrespondens begagna telegrafan vid alla jernvägsstationer.

Postinrättningar funnos vid periodens början i Uppsala, Enköping, Tierp, Ekolsund, Österby, Löfsta, Skutskär och Örsundsbro samt vid Bergsbrunna jernvägsstation. Under perioden hafva nya poststationer inrättats år 1873 vid Vänge och Åland, 1874 vid Dannemora, Elfkarleö, Harnäs, Marma, Orrskog, Storvreta, Söderfors, Tierps station, Tobo, Vattholma, Vendel och Örbyhus, år 1875 vid Alunda, Arnö, Balingsta, Björklinge, Bro, Dalby, Fundbo, Gamla Uppsala, Gimo, Hjelsta, Holm, Hällnäs, Häggeby, Järlåsa, Kalmarsand, Litslena, Långtora, Morkarla, Nysätra, Rasbo, Rasbokil, Skjerplinge, Skogs-Tibble, Skokloster, Sparrsätra, Stockholms-Näs, Svinnegarn, Trögd, Vallby, Vendelsby, Vessland, Vest-Tibble, Viksta, Villberga, Åkerby och Ófver-Gran. Ósterby poststation har med 1875 års utgång blifvit indragen. Då en station indragits och tillsammans 49 nya inrättats har således poststationernas antal ökats med 48. Hela antalet poststationer, som vid förra femårsperiodens slut var 9, har således under perioden uppgått till 57.

C) *Sjöfart och handel.* Af tab. N:o 9 a inhemtas, Tab. N:o 9 a.

att antalet seglande *fartyg* öfver tre nyläster, begagnade till inrikes sjöfart och tillhöriga personer inom länet, som vid 1870 års slut utgjorde 24 om 438,20 läster, vid femårsperiodens slut nedgått till 11 om 158,6 läster samt att antalet med ångmaskin försedda *fartyg* öfver tre nyläster nedgått från 8 vid 1870 års slut till 7 vid utgången af denna femårsperiod, under det deras lästetal ökats från 26 till 56.

Enligt de till Kommersekollegium ingångna uppgifter har antalet till hamnar i länet inkomna eller derifrån afgångna *fartyg* i medeltal uppgått till 817 och deras lästetal till 8,808 läster. Länets städer, som i medeltal för år under förra femårsperioden besöktes af 131 *fartyg* om tre nyläster och derutöfver, hafva under denna period i medeltal för år besökts af 254 *fartyg*, på sätt följande tabell utvisar.

Segelfartyg om tre nyläster och derutöfver, som besökt länets städer.

	Antal fartyg.	Dräktighet i nyläster.	Antal gånger, då last i staden intagits.	Antal gånger, då last aflemnats.
<i>Uppsala:</i> År 1871.....	205	6,759	284	273
» 1872.....	195	6,436	197	203
» 1873.....	192	7,259	305	343
» 1874.....	217	7,765	302	357
» 1875.....	235	7,824	265	371
<i>Enköping:</i> År 1871.....	54	1,101	54	34
» 1872.....	59	1,354	59	42
» 1873.....	46	1,180	46	46
» 1874.....	46	1,313	46	46
» 1875.....	22	599	22	22
Medeltal	254	8,318	316	347

Det synes här af, att segelfarten till hamnarne i länets städer under perioden betydligt tilltagit.

Antalet länet tillhöriga fartyg, begagnade för utrikes sjöfart, är enligt tab. N:o 9 a 4 stycken om tillsammans 327,5 nyläster.

Under perioden har i länets skärgård inträffat en större *sjöskada* genom skonerten »Activs» från Öregrund strandning på Björns klippor. Besättningen räddades och lasten, som bestod af bräder, bergades af kustbefolkningen.

Tab. N:o 9 b. Antalet *handlande* och deras betjening, hvarför redogörelse är lemnad i tab. N:o 9 b och hvilket antal vid slutet af år 1870 uppgick till 605 personer, utgjorde vid 1875 års slut 616. Förändringen uti hela antalet af med handel sysselsatta personer är således högst obetydlig; men åtskilliga andra ganska beaktansvärda förändringar förete sig dock vid jmförelse med uppgifterna rörande dessa båda tidpunkter. Så har antalet husbönder, män och qvinnor, som idka *handel å landsbygden*, minskats från 204 år 1870 till 122 år 1875, under det deras betjening ökats från 23 till 55; och uti städerna har antalet husbönder, som idka handel, obetydligt ökats nemligen från 176 till 182, under det deras betjening ökats från 202 år 1870 till 257 år 1875. Hela personalen, som idkar handel å landsbygden, har således minskats från 227 år 1870 till 177 år 1875, under det hela personalen i städerna ökats från 378 år 1870 till 439 år 1875. Här af följer, att handelsbodarnes antal å landsbygden minskats, under det de i städerna föga ökats. Men det såväl å landet som i städerna, i förhållande till de handel idkande husböndernas antal, så betydligt ökade antalet handelsbiträden utvisar, att handeln i det hela i hvarje lokal bedrivits i en större omfattning. År 1870 hade å landsbygden blott hvar nionde handlande ett biträde, då år 1875 detta var fallet i det närmaste med hvarannan. Den minskning uti landthandlandenas antal, som nu visar sig, bestyrker riktigheten af det af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande uti förra femårsberättelsen uttalade tvifvel, att den tillökning uti detta antal, som då visade sig, framkallats af verkligt behof.

De olägenheter, som uti förra femårsberättelsen omnämndes såsom härrörande deraf, att handeln på landet i allmänhet varit förenad med *försäljning af öl och vin* till förtäring på stället, hafva blifvit undanröjda genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga för-

ordning, angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin, maltdrycker m. m. af den 18 September 1874.

Marknaderna inom länet hafva under femårsperioden varit oförändradt desamma, som uti förra femårsberättelsen uppgäfvos: nemligen i Uppsala i Februari under sex dagar, i Juni under 1 dag och i Oktober under 2 dagar samt i Enköping i Mars och i September, hvardera under 3 dagar. Uti Enköping har dock allmänna rådstugan, ehuru efter periodens slut, för sin del beslutat marknadernas upphörande, hvilket beslut blifvit vederbörande myndighet underställt.

De vid markegångsättningarna inom länet årligen bestämda s. k. *årspris* å några af länets hufvudsakligaste produkter äro sammanställda i följande tabell; och framgår vid jmförelse af prisens medeltal under denna period med samma medeltal under förra perioden, att medelpriset varit 25 öre lägre för kubikfoten råg, 4 öre högre för kubikfoten korn och 10 kronor 70 öre högre för centnern smör under innevarande än under förra femårsperioden.

Årspris enligt markegångstaxorna å	1871.		1872.		1873.		1874.		1875.		I medeltal för de fem åren.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1 kubikfot råg	2	24	2	22	2	30	2	76	2	57	2	42
1 kubikfot korn	1	86	1	85	2	04	2	60	2	37	2	14
1 centner smör	62	—	65	—	67	—	77	10	83	83	70	99

Under femårsperioden hafva inom länet funnits *försäljningsställen för spirituösa drycker* till det antal, som tab. Litt. M angifver.

Antalet utminuteringsställen i städerna, som vid förra periodens slut var 5, har vid denna periods slut minskats till 3. På landet finnes fortfarande blott ett utminuteringsställe. De fasta utskänkningsställenas antal har i städerna nedgått från 23 till 21 och på landsbygden från 8 till 5. Det uppskattade kannalet har för utminuteringsstället stigit från 62,950 till 97,775 och för utskänkningsstället från 42,911 till 72,787 kannor. Tabellen ut-

Tab. Litt. M.

Försäljning af spritdrycker och afgifter deraf.

År.	Antal utminuteringsställen		Antal utskänkningsställen				Uppskattadt kannetal vid		Infutna utminuterings- och utskänkningsavgifter.						De infutna afgifternas fördelning.				
	i städerna.	på landet.	i städerna för hela året.	på landet för kortare tid.	i städerna för hela året.	på landet för kortare tid.	utminuterings.	utskänknings.	Utminuteringsavgifter		Utskänkningsavgifter		Summa infutna försäljningsavgifter.	Uppbördsprovision.	Landstingets andel.	Städernas andel.	Socknarnas andel.	Hushållningssällskapets andel.	
									i städerna.	på landet.	i städerna.	på landet.							
1870—1871...	5	1	23	6	8	1	62,950	42,911 ^{2/3}	14,700,00	1,037,50	14,364,68	2,800,00	32,902,18	65,72	6,567,29	17,403,93	2,297,95	6,567,29	
1871—1872...	3	1	22	9	6	2	60,000	41,110 ^{5/6}	14,700,00	300,00	14,478,00	1,966,22	31,444,22	62,89	6,276,27	17,471,78	1,357,01	6,276,27	
1872—1873...	3	1	21	6	6	1	92,500	74,096 ^{1/6}	22,825,00	300,00	27,678,44	1,960,00	52,763,44	105,53	10,531,58	30,241,46	1,353,29	10,531,58	
1873—1874...	3	1	21	6	5	2	97,775	75,166 ^{2/3}	24,143,75	300,00	27,686,68	2,380,00	54,510,43	109,03	10,880,27	31,036,06	1,604,80	10,880,27	
1874—1875...	3	1	21	6	5	4	97,775	72,787,58	24,143,75	300,00	26,769,78	2,345,26	53,558,79	109,12	10,689,92	30,486,09	1,583,74	10,689,92	

K. M:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1871—1875. Uppsala län.

visar äfven de influtna minuterings- och utskänkningsafgifternas fördelning mellan hushållningssällskap, landsting, städer och socknar. I Uppsala har liksom under förra femårsperioden all utskänkning af och minuthandel med spirituösa drycker öfvertagits af ett bolag, som till staden öfverlemnade all vinst, hvilken uppgått

år 1871 till	68,586 kr. 28 öre.
» 1872 »	71,635 » 60 »

år 1873 till	57,259 kr. 38 öre.
» 1874 »	61,554 » 14 »
» 1875 »	107,621 » 61 »

ell. under hela perioden tillsammans 366,657 » 1 »

då vinsten under förra femårsperioden uppgick till 217,632 kronor 87 öre.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10 a o. 10 b. Vid uppgörande af tabell N:o 10 a, som lemna redogörelse för *hemmantal*, brukningsdelar, torp och andra lägenheter å landsbygden samt deras taxeringsvärde vid periodens slut, har visat sig, att tabellen i några delar blifvit olika med motsvarande tabell för förra femårsperioden; och får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande angående orsaken till de olikheter, som förekomma, meddela följande upplysningar.

Skilnaden mellan slutsummorna å *mantalen* för hela landsbygden, utgörande 0,250 eller $\frac{1}{4}$ mantal, hvarmed 1875 års summa ökats, härleder sig deraf, dels att en lägenhet blifvit under perioden *skattlagd* till $\frac{1}{8}$ eller 0,125 mantal kronoskatte, dels ock att hos Kungl. Kammarkollegium, vid granskning af länets jordeboksförändrings extrakter, anmärkts, att den deri uppförda summa mantal borde ökas med likaledes $\frac{1}{8}$ eller 0,125 mantal, hvarigenom ernås den i tabellen för år 1875 upptagna summan.

Hvad åter beträffar de särskilda *jordnaturer*, deri skiljaktigheter mellan tabellerna förekomma, härröra dessa deraf att, oaktadt all den omsorg, som användts vid upprättande af 1870 års tabell, antalet säterin af krononatur under enskild disposition blifvit för högt och antalet säterin af skattenatur i motsvarande mån för lågt upptagna, hvilket uti 1875 års tabell rättats, äfvensom att, på sätt förteckningen öfver beviljade skatteköp utvisar, tillhoppa $\frac{1}{8}$ mantal kronohemman blifvit under femårsperioden omförda till skattehemman, hvilka senares antal dessutom ökats med ofvan berörde $\frac{1}{4}$ eller 0,250 mantal.

Skatteköp hafva blifvit beviljade å följande hemmansdelar och lägenheter mot nedanstående belopp:

år 1872 Alpitan	mot	11 kr. 69 öre,
Lindby N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal	»	110 » 68 »
Salta N:o 2, $\frac{1}{4}$ mantal	»	41 » 50 »
Focksta säteri rusthåll, $\frac{1}{4}$ mantal	»	35 » 92 »
Bandarbo N:o 1, $\frac{1}{8}$ mantal	»	14 » 38 »
Gränby, en utjord, hälften	»	37 » 26 »
Klintesdal N:o 1, $\frac{1}{8}$ mantal	»	15 » 18 »
» 1873 Gröndalen	»	21 » 17 »
» 1874 Vappa N:o 9, $\frac{1}{2}$ mantal	»	116 » 93 »
Qvarnmossen, en äng	»	3 » 75 »
Vreta, en hage	»	— » 62 »
Torfvarbo N:o 1, $\frac{1}{8}$ mantal	»	24 » 45 »
» 1875 Sätra torp	»	33 » 75 »
Krokkärret, en äng	»	44 » 69 »
Oxdjupet och Stussveden, $\frac{1}{8}$ mantal	»	26 » 73 »
Herrymningen, en mosse	»	36 » 87 »
Vargmossen	»	22 » 19 »

år 1875 Norrmyra eller Nilsberg N:o 1, $\frac{1}{8}$ mantal
 mot | 14 kr. 20 öre, || Rickberga allmänningssodling, $\frac{213}{458}$ mantal | » | 3 » 13 » |

Uti förra femårsberättelsen anmärktes, att antalet *brukningsdelar* minskats från 6,395 till 6,250. Såsom tabellen N:o 10 a visar, har brukningsdelarnes antal nu ytterligare minskats till 5,500. Troligt är, att detta förhållande nu, likasom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i förra femårsberättelsen yttrade, beror på ett fortsatt strängare fasthållande vid begreppet brukningsdel såsom det samma person uti mantalslängden påförda jordområde inom mantalsskrifningsdistriktet; ty det synes Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fortfarande föga sannolikt, att brukningsdelarnes antal skulle hafva minskats, utan synes det antagligare, att deras antal i sjelfva verket ökats, ehuru denna tillväxt icke varit betydlig, hvilket antagande äfven vinner stöd af *hemmansklyfningarnas* ringa mängd, för hvilka redogöres uti tab. Litt. N. Det ringa antalet sådana förrättningar, som under femårsperioden uti länet blifvit verkställda och hvilka omfatta allenast 11,792 mantal, ådagalägger, att bland allmoget det gamla förhållandet ännu eger rum, att, då en familjefader dör eller afstår från jordbruket, hans egendom oftast öfverlåtes till en af arfvingarne i stället för att delas dem emellan, ett förhållande, som icke synes vittna om ett högt uppdrifvet jordbruk eller stor företagsamhet.

Hos länsstyrelsen för fastställande af afgäld anmälda *jordafsöndringar* hafva varit: år 1871 en på viss tid, 1872 tolf för alltid och två för viss tid, 1873 fyra för alltid och två för viss tid, 1874 nio för alltid och en för viss tid samt år 1875 fyra för alltid.

Taxeringsvärdet å fastigheter inom länet, som för landsbygden år 1870 uppgick till 52,143,607 kronor, hade år 1875 stigit till 54,655,690 kronor och uti städerna från 14,695,230 kronor år 1870 till 16,553,280 kronor år 1875. Det uti städerna med 1,858,050 kronor ökade taxeringsvärdet faller nästan helt och hållet på hus och tomter. Företagsamheten i afseende å nybyggnader i länets städer har dock varit vida mindre under denna än under förra femårsperioden, ty under sistnämnda period uppfördes i Uppsala 63 och i Enköping 3 nya byggnader, då under sista femårsperioden i Uppsala uppförts blott 20 och i Enköping ett nytt hus.

Till ytterligare belysning af den ekonomiska ställningen hos länets invånare har efter Justitie-Statsministerns underdåniga embetsberättelse efterföljande tabell blifvit utarbetad, hvaraf inhemtas, att beloppet af beviljad *inteckning för skuld i fastighet* på landet, utöfver dödad inteckning, under åren 1865—1869 upp-

gått till 3,561,660 kronor eller i medeltal för år till 712,332 kronor, samt att under följande qvinqvennum, eller åren 1870—1874, den in-tecknade gälden stigit till 3,825,482 kronor eller i medeltal för år till 765,096 kronor; att beviljad in-teckning, ut-öfver dödad, under qvinqvennet 1865—1869 i städerna uppgått till 1,749,285 kronor eller i medeltal för år 349,857 kronor och under följande qvinqvennum, 1870—1874, till 855,348 kronor eller i medeltal för år 171,069 kronor. Skuldsättningen å fastighet på landet har således under den senare perioden varit omkring 7 procent större, men deremot i städerna omkring 48 procent mindre än under förra perioden.

Beviljad, förnyad och dödad in-teckning under åren 1865—1869 och 1870—1874.

	Å landet.			I städerna.		
	Beviljad.	Förnyad.	Dödad.	Beviljad.	Förnyad.	Dödad.
År 1865.....	1,557,278	963,003	228,271	560,766	293,210	66,850
» 1866.....	756,275	933,484	219,548	475,708	329,564	61,720
» 1867.....	928,777	1,506,991	401,722	424,865	201,166	37,826
» 1868.....	846,710	907,355	366,957	339,206	397,635	96,559
» 1869.....	915,125	513,333	226,007	265,656	513,029	53,961
Summa	5,004,165	4,824,166	1,442,505	2,066,201	1,734,604	316,916
År 1870.....	1,028,042	1,116,811	235,667	275,570	360,481	48,050
» 1871.....	1,561,609	1,445,419	324,542	206,737	357,514	76,255
» 1872.....	538,299	1,438,081	456,391	174,748	382,016	137,003
» 1873.....	754,705	1,073,637	215,660	292,477	497,300	77,670
» 1874.....	1,676,827	2,001,547	501,740	412,358	665,915	167,564
Summa	5,559,482	7,075,495	1,734,000	1,361,890	2,263,226	506,542
S:ma summarum	10,563,647	11,899,661	3,176,505	3,428,091	3,997,830	823,458

Utländingar tillhörande egendomar inom Uppsala län äro dels de, ett tyskt bolag tillhöriga, Molnebo bruk i Vestmanland underlydande och i Järlåsa socken belägna, hemmanen Östfora N:o 1 ett halft mantal med qvarn och såg, Karinbo N:o 1 ett fjerdedels mantal och Kättböle N:o 1 ett fjerdedels mantal med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 143,000 kronor, dels och Ekolsunds säteri med derunder lydande hemman, hvilket gods, som eges af engelske undersåten P. B. Seton, är taxerad till 563,847 kronor.

Rörande *egendom af fideikommissnatur* inom länet lemnas redogörelse uti tab. Litt. O, hvaraf inhemtas, att tolf personer innehafva sådan till 280³⁴⁷/₁₃₂₀ mantal uppgående egen-dom inom länet med ett taxeringsvärde af sammanlagdt 3,972,879 kronor.

För *skiftesverkets* fortgång lemnas redogörelse i tabel- Tab. N:o 11. len N:o 11; och hafva enligt samma tabell under femårsperioden afslutats 58 skiften å 132 skiftade mantal, då under förra peri-oden skiftenas antal uppgått till 76 å 182,64 mantal och under åren 1861—1865 till 104 å 250,35 skiftade mantal. Skiftenas antal och omfång har således under de femton sistförflutna åren varit i ett beständigt aftagande, hvilket härrör deraf, att största delen af den jord, som ligger i byalag eller i samfällighet, redan undergått laga skifte.

För *kronouppbörden* är redogörelse lemnad i tab. N:o 12. Tab. N:o 12.

För de *häradsvis utgående utskylderna*, hvilka utgjorts af bidrag till entreprenadskjuts, snöplogningsafgift, tingshusbygg-nad, häradsstjenarelön och kronobrefbäringsafgift lemnade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande detaljerad redogörelse uti förra femårsberättelsen, men då dessa afgifter, i hvilka icke några betydligare förändringar inträffat än att kronobrefbärings-afgiften under perioden upphört, föga vexla år för år, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande icke ansett nödigt att derom vidare utlåta sig, synnerligast som redogörelse för bidragen till entreprenadskjutsen är lemnad på annat ställe i denna berättelse.

6. Politi.

Vid *Ultuna landtbruksinstitut* har undervisning meddelats år 1871 åt 25 landtbrukselever, 27 lärlingar och 7 mejerielever; år 1872 åt 37 landtbrukselever, 28 lärlingar och 7 mejerielever;

år 1873 åt 53 landtbrukselever, 27 lärlingar och 8 mejerielever; år 1874 åt 52 landtbrukselever, 28 lärlingar och 8 mejerielever; och år 1875 åt 49 landtbrukselever, 28 lärlingar och 8 mejerielever.

Tab. Litt. N.

Hemmansklyfningar.

År.	A f s l u t a d e h e m m a n s k l y f n i n g a r .																			
	Antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende delegares					Utflyttade delegares					Summa skiften.	S k i f t a d e q v a d r a t r e f .					
		Öfvermedlade.	Nuvarande.	skiftesantal.				Summa.	skiftesantal.				Summa.		Aker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrö-nings-jord.	Impedi-ment.	Summa.
				1.	2.	3.	4.		öfver 4.	1.	2.	3.								
1871.....	3	—	3,25	6	4	4	—	14	4	7	1	—	12	47	913	1,225	—	3,504	18	5,660
1872.....	3	1	2,125	11	—	1	—	13	2	—	—	—	3	26	477	592	3	580	9	1,661
1873.....	2	—	0,75	—	—	2	—	2	—	—	2	—	2	12	355	150	21	626	2	1,154
1874.....	1	—	0,25	—	—	1	—	1	—	—	1	—	1	6	41	192	—	286	—	519
1875.....	7	—	5,417	2	6	3	—	11	6	4	1	—	11	40	2,620	655	383	4,003	48	7,709
Summa	16	1	11,792	19	10	11	—	41	12	11	5	—	29	131	4,406	2,814	407	8,999	77	16,703

För skogsskolan å Tierps kronopark är redogörelse lemnad i afdelningen om skogshushållningen.

Undervisning i den i förra femårsberättelsen omförmälda söndagsskolan i Uppsala har under perioden fortgått och meddelats hvarje söndagsafton efter samma plan som tillföre; och hafva lärjungarne utgjort under 1875 års vårtermin 53 gossar och 37 flickor och under höstterminen 42 gossar och 42 flickor. I Uppsala stads aftonskola har undervisning under år 1875 beagnats af 281 lärjungar, deraf under vårterminen 160 och under höstterminen 121. Terminerna hafva tagit sin början vårterminen den 15 Januari och höstterminen den 15 September samt afslutats den förstnämnda den 15 April och den sistnämnda den 15 December. Undervisningen har fortfarande omfattat skönskrifning, rättskrifning, frihandsteckning, linearteckning, bokhålleri, räkning samt kurser i naturlärens grunder, historia och

kommunallagstiftning, och meddelats söcknedagar kl. 7—9 e.m. samt söndagarna kl. 5—7 e.m. Praktiska kommunalskolans i Uppsala verksamhet har fortgått under femårsperioden från medlet af Oktober till medlet af April hvarje år med i allmänhet 32 undervisningstimmar i veckan. Lärjungarnes antal har år 1875 varit 36. Landstinget har till denna skola lemnat ett årligt anslag af 600 kronor.

Uppsala läns landsting beslutade år 1875 att i länet inrätta en folkhögskola, hvilken kommer att i sig upptaga den praktiska kommunalskolan. Med Uppsala stads folkskola är förenad en handtverks- och slöjdskola för gossar och en dylik skola för flickor, hvardera med särskilda lärare och lärarinnor. Alla folkskolans äldre gossar och flickor dela sin tid mellan slöjdskolan och lässkolan.

Tab. Litt. O.

Fideikommisslegendomar.

Innehafvarens namn.	Socken, der egendomen är belägen.	E g e n d o m e n s			A n m ä r k n i n g a r.	
		n a m n.	mantal.	taxeringsvärde.		
Grefve N. C. Brahe	Skokloster.....	Skokloster slott med samlingar.....	—	—	Slottet taxerad med egendomen.	
Släkten Vogelsang	Boglösa	Rickeby	$\frac{1}{10}$	10,600	Stiftadt 1788 af Fredr. von Vogelsang.	
Enkefru H. C. Nauckhoff...	Enköpings-Näs..	Haacksta med underlydande i flere socknar	$9\frac{1}{2}$	212,700	Stiftadt år 1758 af Kammarrådet Jonas Wulfvenstierna.	
»	»	Säfstas	4			
»	Vårfrukyrka	Skälby	$\frac{1}{2}$			
Löjtnant R. Kistner	Teda	Gumlösa	2	36,000	Stiftadt år 1796 af Anders Isaksson.	
Friherre P. Banér	Holm	Sjö	19	196,000	Köptes år 1813 af Öfverstelöjtnanten J. G. Banér, som med Kungl. Maj:ts tillstånd öfverflyttade fideikommissrätten på Sjö från Djarsholm i Danderyds socken af Stockholms län.	
»	Fitja	Baggebo	$\frac{3}{8}$	18,100		
»	»	Bodarne	$\frac{5}{8}$			
»	Tible	Onsike, Sundby, Nordanlund.....	2	50,000		
»	Häggeby.....	Ekenäs, Skadevi, Viksjö	7	94,000		
»	Kalmar.....	Skörby, Bärby, Viby, Låddersta	$5\frac{1}{2}$	120,900		
Grefve J. M. Spens	Gryta	Höja	$1\frac{1}{2}$	70,000	Fideikommisset stiftades år 1714 af Riksrådet Jacob Spens.	
»	»	Hemmingebo	$\frac{1}{2}$			
»	Fröslunda	6 ängstegar	—			10,000
C. J. F. Gyllenadler	Gryta	Salnecke	4	63,000	Fideikommissrätten öfverflyttades år 1830 å Salnecke från det år 1794 af Landssekreteraren J. Ahlbom stiftade fideikommisset Näs i Österåkers socken af Stockholms län.	
»	»	Björnome	$1\frac{1}{2}$			
»	Järlåsa	Berg	1			5,000
»	Hjelsta	Ängstegar	—			1,200
J. F. M. von Engeström	Tible	Vrå med underlydande i flere socknar.....	$6\frac{1}{2}$	116,400	Fideikommisset stiftades år 1796 af Statssekreteraren M. Benzelstjerna.	
L. W. von Engeström	Åland	Österby med qvarn och såg samt Vesterby....	$7\frac{3}{8}$	93,000	Fideikommisset stiftades år 1790 af Statssekreteraren M. Benzelstjerna.	
C. F. Braunerhjelm	Näs (i Ulleråkers häråd).....	Ytternäs, Bodarne, Lörsta, Stabby, Öfvernäs, Vreta	6 $\frac{1}{2}$	78,000	Fideikommisset stiftades år 1746 af Lagmannen Carl Wattrang.	
J. F. M. von Engeström	Bälinge	Kipplingeberg med underlydande hemman i flere socknar	25	277,350		
Friherre C. E. De Geer	Rasbo	Frötuna med underlydande hemman i flere socknar.....	$25\frac{1}{2}$	467,500	Stiftadt år 1779 af Friherrinnan Charlotta De Geer, född Ribbing.	
»	Löfstas och flere socknar	Löfstas jernbruk, Åkerby stålugn, Tobo masugn, Karlholms jernbruk, 2 fartyg och hemmansrätten af $9\frac{1}{2}$ mantal samt en gård i Uppsala stad	$148\frac{3}{10}$	2,029,129	Stiftadt år 1730 af Landshöfdingen Carl De Geer. Till Löfstas fideikommiss höra äfven egendomar utom Uppsala län.	
G. H. Tottie	Vendel	Älby	$1\frac{1}{2}$	24,000	Stiftadt år 1772 af Grosshandlanden Charles Tottie. Fideikommissrätten förflyttades år 1817 å åtskilliga hemman i Elfkarleby och derifrån år 1849 till Älby.	

Den uti förra femårsberättelsen omnämnda flickskola i Enköping, som är bildad genom enskild donation, har såsom förut fortgått på tvenne afdelningar, hvaraf i den ena meddelats undervisning i vanliga skolämnen och i den andra i sömnad, spånad, väfnad och stickning. Skolans penningfond uppgick vid 1875 års slut till 23,407 kronor 98 öre. De uti förra berättelsen omförmälda undervisningsanstalterna eller flickskolan i Vänge socken, barnskolan vid Vik, skolan för landtbruk, trädgårdsskötsel och handslöjder vid Brunna i Ytter-Grans socken samt slöjdskolan för flickor vid Gimo hafva alla under femårsperioden fortgått, hvarjemte så kallade *syskolor* på flere ställen inrättats såsom vid Brunna i Ytter-Grans socken, vid Tjusta i Håtuna socken, i Tible socken samt vid Söderfors.

Af hypoteks- och bankinrättningar hafva under perioden inom länet verkat desamma, som uti förra femårsberättelsen omnämndes, nemligen Hypoteksföreningen emellan jordegare i Uppsala, Stockholms, Vestmanlands, Södermanlands och Örebro län, Mälareprovinsernas enskilda bank, som uti Uppsala har afdelningskontor, samt Upplands enskilda bank med hufvudkontor i Uppsala och afdelningskontor i Sala, Norrtelge, Enköping, Östhammar, Vesterås och Ludvika, de två sistnämnda tillkomna under denna femårsperiod. Vid 1875 års slut uppgick ofvannämnda hypoteksförenings delegares inom detta län till antal af 482; och har antalet delegare, som år 1870 blott var 293, således under perioden ökats med 189. Värdet af jord inom länet, för hvilken inträde i hypoteksföreningen vunnits, var vid 1875 års slut 14,545,717 kronor 50 öre och beloppet af utestående amorteringslån hos delegarne 6,121,200 kronor. Då amorterings-

länens belopp vid 1870 års slut uppgick till 4,483,950 kronor, har skulden till hypoteksföreningen under perioden således ökats med 1,637,250 kronor eller öfver 36 procent.

Förenämnda enskilda bankers rörelse under femårsperioden tydliggöres genom nedanstående Tab. Litt. P.

Rörande sparbankerna lemnas redogörelse uti Tab. N:o Tab. N:o 13.

13. Sparbankerna äro, såsom uti förra femårsberättelsen för-
mälades, fortfarande 4, nemligen Uppsala stads och läns, Enköpings, Lagunda och Hagunda härads samt Trögds härads sparbanker. Delegarne, som vid 1870 års slut voro 9,697, hade vid 1875 års slut ökats till 17,609. Delegarnes innestående behållning, som vid 1870 års slut uppgick till 1,908,665 kronor, hade vid 1875 års slut stigit till 4,358,646 kronor och en tillökning således vunnits af 128 procent. Sparbankernas behållna grund- och reservfond har under samma tid ökats från 89,323 kronor till 127,215 kronor och således tillvuxit med 42 procent. Medelbeloppet af hvarje delegares andel har ökats från 196 kronor 83 öre år 1870 till 241 kronor 85 öre år 1875. År 1870 hade hvar tionde af länets invånare penningar insatta i sparbank, men år 1875 var detta fallet med hvar sju. Delegarnes sparbanksbehållning, som, fördelad på länets hela befolkning, år 1870 belöpte sig till 18 kronor 98 öre på hvarje, uppgick år 1875 till 41 kronor 76 öre på hvarje person. Uppsala sparbank hålles öppen vissa tider alla söcknedagar, Enköpings en dag i hvarje vecka, Trögds en dag hvarje månad samt Lagunda och Hagunda en dag hvarannan månad. Uppsala, Lagunda och Hagunda samt Trögds sparbanker gifva delegarne fem procent i ränta, Enköpings sparbank blott $4\frac{1}{2}$ procent.

Tab. Litt. P.

Bankrörelsen i Uppsala under perioden.

Bankernas namn och året.	Diskontrörelsen.		Kreditivrörelsen.		Depositionsräkning.		Upp- och Afskrifnings- räkning.		Sammanlagda omsättnings- beloppet.
	Utlånta.	Inbetalda.	Uttagna.	Insatta.	Insatta.	Uttagna.	Insatta.	Uttagna.	
År 1871: Upplands Enskilda Bank	3,814,529,82	3,811,817,45	6,465,774,06	6,315,505,84	1,917,940	1,574,760	2,508,263,57	2,506,245,68	28,914,836,42
Mäl. Prov. Ensk. Bank.	2,072,582,60	2,173,113,80	3,025,680,00	3,049,380,00	946,700	844,200	2,001,553,27	1,992,588,08	16,105,797,75
Summa	5,887,112,42	5,984,931,25	9,491,454,06	9,364,885,84	2,864,640	2,418,960	4,509,816,84	4,498,833,76	45,020,634,17
År 1872: Upplands Enskilda Bank	3,466,613,47	3,596,744,55	6,118,301,67	6,210,258,21	3,089,661	2,771,686	5,128,509,36	4,814,251,66	35,196,025,92
Mäl. Prov. Ensk. Bank.	1,860,810,78	1,838,754,58	2,468,886,00	2,478,661,00	1,177,100	965,400	2,615,012,23	2,575,208,32	15,979,832,91
Summa	5,327,424,25	5,435,499,13	8,587,187,67	8,688,919,21	4,266,761	3,737,086	7,743,521,59	7,389,459,98	51,175,858,83
År 1873: Upplands Enskilda Bank	4,115,878,13	4,397,949,79	11,560,174,28	10,924,949,71	2,439,465	2,565,760	6,481,828,07	6,687,294,55	49,173,299,53
Mäl. Prov. Ensk. Bank.	1,882,364,73	1,872,895,65	2,882,315,00	2,831,052,50	1,165,200	770,800	2,528,626,25	2,610,645,51	16,543,899,64
Summa	5,998,242,86	6,270,845,44	14,442,489,28	13,756,002,21	3,604,665	3,336,560	9,010,454,32	9,297,940,06	65,717,199,17
Ar 1874: Upplands Enskilda Bank	5,679,756,59	4,810,038,88	12,159,031,09	12,193,566,62	3,307,300	2,883,705	6,470,240,81	6,465,932,54	53,969,571,53
Mäl. Prov. Ensk. Bank.	2,257,380,33	2,116,618,41	3,708,952,65	3,711,453,50	1,774,926	1,790,695	2,773,594,91	2,664,015,99	20,797,636,79
Summa	7,937,136,92	6,926,657,29	15,867,983,74	15,905,020,12	5,082,226	4,674,400	9,243,835,72	9,129,948,53	74,767,208,32
År 1875: Upplands Enskilda Bank	9,252,166,63	7,732,389,79	11,577,319,41	11,564,691,81	2,623,700	2,473,070	3,132,680,34	3,187,108,62	51,543,126,60
Mäl. Prov. Ensk. Bank.	2,400,675,29	2,206,057,15	3,939,331,05	3,825,419,31	1,561,478	1,274,391	3,275,562,29	3,081,053,43	21,563,967,52
Summa	11,652,841,92	9,938,446,94	15,516,650,46	15,390,111,12	4,185,178	3,747,461	6,408,242,63	6,268,162,05	73,107,094,12

I Uppsala sparbank hafva för insättning i Rän- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm inlemnats

år 1871.....	7,985 kronor
» 1872.....	13,045 »
» 1873.....	12,070 »
» 1874.....	7,874 »
» 1875.....	6,803 »

Otvifvelaktigt utgöra dock dessa insättningar blott en ringa del af de belopp, som från länet blifvit till Rän- och kapitalförsäkringsanstalten öfverlemnade.

Lagunda och Hagunda härads *Varuanskaffnings*, uti förra femårsberättelsen omförmälda, *bolag* har fortsatt sin verksamhet. Bolagets kapitalfond utgjorde vid 1875 års slut 5,395 kronor 42 öre.

Brandstodsbolaget för försäkring af byggnader och lösegendom på landet inom Uppsala län, hvars ansvarighetsbelopp år 1870 uppgick till 37,942,520 kronor, har under perioden vunnit den icke obetydliga tillväxt, att ansvarighetsbeloppet år 1875 stigit till 44,982,020 kronor.

Rörande bolagets verksamhet i öfrigt under perioden lemnas redogörelse uti följande tabell:

År	Antal brand-skador.	Utbetalda ersättningar.	Uttaxering för 100 kronors försäkringsvärde.
År 1871.....	11	53,580	16 öre
» 1872.....	20	27,025	10 »
» 1873.....	12	7,077	4 »
» 1874.....	12	8,054	4 »
» 1875.....	13	26,671	8 »

I Städernas allmänna brandstodsbolag uppgick värdet af försäkrade fastigheter vid 1875 års slut i Uppsala till 8,897,762 kronor och i Enköping till 1,022,859 kronor. Vid bolaget Skandias agentur i Uppsala voro vid 1875 års slut kvarstående brandförsäkringar för 6,118,800 kronor. Vid försäkringsbolaget Sveas agenturer i Uppsala och i Enköping utgjorde ansvarighetsbeloppet för brandförsäkringar å fast och lös egendom vid 1875 års slut sammanlagdt 5,402,975 kronor. Vid försäkringsbolaget Sveriges agenturer i Uppsala och Enköping uppgingo de tecknade försäkringarna vid 1875 års slut, vid den förstnämnda till

Brandstodsbolag. Remonteringskassa m. m. Sjukvård.

3,155,000 kronor och vid den sistnämnda till 43,400 kronor. Christiania Almindelige Brandforsikrings Selskab hade vid 1875 års slut försäkring i Uppsala till ett belopp af 150,000 kronor.

Uti städernas bolag till försäkring af lösegendom uppgingo försäkringarna vid 1875 års slut i Uppsala till 937,710 kronor och i Enköping till 592,900 kronor.

Uti Allmänna Brandförsäkringsverket för byggnader å landet funnos vid 1875 års slut gällande 53 försäkringar för ett värde af tillsammans 1,154,981 kronor 51 öre. Summan af kända försäkringar mot brandskada inom länet uppgick således vid 1875 års utgång till 72,458,407 kronor 51 öre. Vid 1870 års slut beräknades denna summa till 54,579,124 kronor 50 öre.

Rusthållarnes inom Uppsala och Gefleborgs län *remonteringskassa*, för hvars ändamål Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes år 1860 afgifna berättelse närmare förmäler, hade vid 1875 års slut en behållning af 76,879 kronor 19 öre.

Uppsala läns *rotehållares enöreskassa*, till hvilken sedan år 1868 den till 384 kronor 32 öre uppgående enöresafgiften icke erlagts, utbetalar årligen till afskedade soldater och deras enkor pensioner till ett belopp af 1,200 kronor samt till bosättningshjälp och lega 75 kronor vid rekrytering till hvarje rote. Kassans behållning, som vid 1870 års slut uppgick till 173,469 kronor 5 öre, hade vid 1875 års slut ökat till 200,151 kronor 24 öre.

Sjukvårdsanstalter inom länet äro Uppsala centralhospital för sinnessjuka, det Akademiska sjukhuset i Uppsala och ett provisoriskt sjukhus i nämnda stad. Det under denna rubrik uti förra femårsberättelsen omnämnda Veckholms hospital är icke ett sjukhus, utan en asyl för fattige. Angående hospitalen lemnas redogörelse uti Öfverstyrelsens underdåniga berättelse, och torde följaktligen vara öfverflödigt att här intaga någon redogörelse rörande Uppsala centralhospital. Å Akademiska sjukhuset, som tillika är länslasarett och kurhus, såsom uti förra femårsberättelsen närmare omförmäldes, har vårdats patienter till det antal, som nedanstående tabell Litt. Q utvisar. Å Uppsala stads provisoriska sjukhus hafva år 1875 varit intagne 35 kopp-patienter.

Vattenkuranstalten i Uppsala har anlitats år 1871 af 183, år 1872 af 200, år 1873 af 148, år 1874 af 220 och år 1875 af 242 badgäster.

Tab. Litt. Q.

Patienter å länets lasarett och kurhus samt det Akademiska sjukhuset.

År	Å barnbördsafdelningen						Å lasarettsfdelningen						Å kurhusafdelningen					
	gvarliggande från föregående år.	intagne.	utskrifne.	döde.	gvarliggande vid årets slut.	Summa vårdade.	gvarliggande från föregående år.	intagne.	utskrifne.	döde.	gvarliggande vid årets slut.	Summa vårdade.	gvarliggande från föregående år.	intagne.	utskrifne.	döde.	gvarliggande vid årets slut.	Summa vårdade.
År 1871.....	3	85	83	3	2	88	92	744	660	104	72	836	22	132	147	—	7	154
» 1872.....	2	87	84	2	3	89	94	750	656	112	76	844	16	60	67	3	6	76
» 1873.....	1	89	85	1	4	90	86	768	649	121	84	854	8	57	55	3	7	65
» 1874.....	4	90	91	1	2	94	84	851	720	114	101	935	7	67	65	5	4	74
» 1875.....	2	101	97	3	3	103	101	942	838	111	94	1,043	4	100	94	3	7	104

Inom länet funnos vid periodens slut 4 provinsialläkare, af hvilka en var stationerad i Uppsala, en i Enköping, en i Tible för Bro och Håbo härad samt en i Tierp för Tierps, Söderfors, Elfkarleby, Tolfta, Vestlands, Hållnäs, Öster-Löfsta, Vendels, Tegelsmora, Films och Dannemora socknar, 2 stadsläkare, 3 grufve-, bruks- och distriktläkare, 2 militärläkare, af hvilka en tillika är stadsläkare i Enköping, samt dessutom professorer, adjunkter och docenter vid medicinska fakulteten i Uppsala. Af *djurläkare* finnas en länsdjurläkare, 2 hästläkare vid regementen och korpser samt 3 privata djurläkare, af hvilka en tillika är lärare vid Ultuna landbruksinstitut.

Barnmorskornas antal var vid 1875 års slut 68, hvaraf 12 i Uppsala, 1 i Enköping och 55 på landsbygden.

Inom länet funnos vid 1875 års slut 3 *fältskärer*, deraf 2 i Uppsala och 1 i Enköping samt 5 *apoteck*, deraf 2 i Uppsala, 1 i Enköping, 1 i Tible, 1 i Tierp samt filialapoteck vid Vatt-holma, Löfsta bruk, Söderfors och Dannemora.

På grund af Eders Kungl. Maj:ts nådiga helsovårdsstadga af den 25 September 1874 öfvertog *helsovårdsnämnden* från 1875 års början helsovården i länets städer och erhöll denna nämnd i *Uppsala* af stadsfullmäktige uppdrag att tills vidare omhändera förvaltningen af den allmänna sjukvården i staden, såvidt denna förvaltning icke tillkommer särskild myndighet. Ett för sundhetsförhållandena i Uppsala särdeles viktigt arbete har under perioden blifvit påbörjad och jemväl till största delen fullbordadt, nemligen *vattenledningen* och det dermed i sammanhang stående vattenafledningssystem. Utmed de i alla gator nedlagda vattenledningsrören af jern äro för vattenafloppen nedlagda glacerade tegelrör, som i gatuhörnen emottaga rännstensvattnet genom med vattenlås försedda brunnar, i hvilka uppsamlade fasta ämnen afsättas. Från de enskilda gårdarne får genom dylika brunnar spillvatten och urin bortledas. För att befordra spillvattnets hastiga bortförande är stadgadt, att i gård, der vattenafledning anläggas, vatteninledning jemväl skall finnas. Aflopps-rören utmynna i Fyrisån nedanom den så kallade Islandsbron i utkanten af den bebyggda delen af staden. Endast från en del af den glesast befolkade stadsdelen, Fjerdings, ledas rören ned i ån inom staden. Vattenledningen med den till densamma hörande vattenafledningen är anlagd med stadens medel mot en kostnad, som, med anledning af de uppdrifna prisen på arbete och materialier under byggnadstiden, uppgått till vida högre belopp, än beräknadt varit. Vattnet till ledningen tages dels från den i staden befintliga S:t Eriks källa, dels ock från en annan, norr om staden belägen, särdeles rik källa.

Uti *Enköping* har på helsovårdsnämndens förslag beslutats en fullständig *grunddikning* och torrläggning af staden, hvilket arbete utan tvifvel kommer att i sanitärt hänseende medföra välgörande verkningar.

Tab. N:o 14. Uti Tab. N:o 14 lemnas redogörelse för *fattigvården* i länets kommuner. Antalet fattighjon, som erhållit full försörjning, hvilket i medeltal för förra femårsperioden uppgick till 1,829 i hela länet, har under denna minskats till 1,279 personer och antalet af dem, som dessutom blifvit af fattigvården understödde, har från 2,409 personer i medeltal under förra femårsperioden, nedgått till ett medeltal af 2,085 personer under denna period. Beloppet af kommunernas utgifter för *fattigvården*, som under förra femårsperioden i medeltal för hvarje år uppgick för länet

i sin helhet till 118,480 kronor, har under denna period gått ned till 116,965 kronor. Då hela antalet fattighjon i medeltal för år under förra femårsperioden var 4,238 och under denna perioden 3,364, har således kostnaden för hvarje fattighjon stigit från 27 kronor 95 öre under förra till 34 kronor 76 öre under denna period. Till den här ofvan uppgifna *fattigvård* bör läggas den *fattigförsörjning*, som vid jernbruken besörjes af bruksegarne; men Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande är icke i tillfälle att uppgifva beloppen af dessa kostnader eller understödstagarnes antal.

Af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hafva under denna femårsperiod blifvit afgjorda 198 mål i tvist mellan samhällen angående skyldighet att försörja ett visst fattighjon och 10 mål, deruti klagan förts öfver vägran att lemna sökt *fattigunderstöd*. Antalet dylika mål har således betydligt minskats, då under förra perioden dessa mål uppgingo till 413, deraf 360 af det förra och 53 af det senare slaget.

Af *understödsföreningar*, som kunna räknas till den preventiva *fattigvården*, finnas på landsbygden desamma, som i förra femårsberättelsen omtalades, eller ett barnhem i Håtuna socken, kvinno- eller syföreningar dels inom Håtuna, Tible, Uppsala-Näs, Gamla Uppsala, Erentuna och Björklinge socknar för fattiga barns beklädnad och befrämjande af såväl deras undervisning i handslöjder som deras skolgång, och dels inom Kalmar socken för beredande af arbetsförtjenst åt fattiga kvinnor, äfvensom kassor för skolbarns beklädnad i Giresta, Vestra Ryd och Näs samt Nysätra socknar. Inom Morkarla och Löfsta socknar finnas donationer, hvaraf afkastningen användes till understöd åt medellöse.

Vid *Borgerskapets gubb- och enkehus* i *Uppsala* hafva fortfarande underhållits 6 män och 18 kvinnor. *Borgerskapets enskilda fattigmagasinet* i Uppsala har förvandlats till en penningfond, från hvilken räntor utdelas till behöfvande.

Till *Pauvres honteux* i *Uppsala* har från fonden, som står under särskild styrelse, årligen utdelats i medeltal 2,342 kronor 26 öre.

Sällskapet T. B. i Uppsala, som har till ändamål att insamla medel för användning dels för utdelning såsom gåfvor till behöfvande, dels ock till beklädnad åt fattiga barn, har årligen för dessa ändamål disponerat i medeltal 550 kronor samt dessutom år 1874 insatt i sparbanken 300 kronor till en grundfond, hvaraf räntan först skall användas, då fonden uppgått till 10,000 kronor.

Uti det *enskilda barnhemmet* i *Uppsala* hafva vårdats flickor mellan 6 och 15 års ålder; och hafva dessa uppgått år 1871 till 35, år 1872 till 33, år 1873 till 34, år 1874 till 35 och år 1875 till 24.

Uppsala stads fruntimmersförening, som har till ändamål att befordra en förbättrad barnavård samt beredande af arbetsförtjenst och understöd åt mödrar inom de fattigare klasserna, har fortsatt sin välgörande verksamhet.

Uti *Enköping* har den derstädes varande fruntimmersförening verkat i samma syfte som den i Uppsala.

Bland anstalter, hörande jemväl till den preventiva *fattigvården*, förtjenar att här omnämnas *Uppsala läns fångvårdsförening*, för hvilken stadgar blifvit af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda den 20 Mars 1871. Föreningen har till ändamål att från återfall i brott söka bevara frigifne

straffångar, som höra till Uppsala län, samt att i allmänhet befordra deras moraliska förbättring genom att för dem bereda möjlighet till ärligt förvärf. Föreningen räknar öfver 300 ledamöter, hvilka under de fem år, som föreningen varit i verksamhet, tillskjutit ett belopp af 2,986 kronor. Föreningen har dessutom under två år fått uppbära ur länsfängelsets besparingskassa 100 kronor om året samt bekommit åren 1874 och 1875

ett anslag af Uppsala läns landsting af 300 kronor för hvardera året. Föreningen har sedan sin stiftelse till 1875 års slut lemnat hjälp åt 44 fångar, bland hvilka 28 varit män och 16 kvinnor. Af dessa hafva 7 sedermera åter beträdt brottets bana, men 37 icke, såvidt föreningen har sig bekant, i brott återfallit.

Landskansliet i Uppsala den 30 December 1876

A. HAMILTON.

P. H. Löfquist.

Joh. Malmberg.

Tab. N:o 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December enligt presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.							Enligt årets mönsterrollor approberade beväringsskyldige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspenningar.			Utskrifningsmanskap.	
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden.											
År 1871	42,259	45,350	87,609	42,051	45,477	87,528	19,191	22,296	41,487	3,172	474
» 1872	42,447	45,583	88,030	42,206	45,677	87,883	19,257	22,481	41,738	3,093	468
» 1873	42,730	45,795	88,525	42,709	45,801	88,510	19,361	22,192	41,553	2,949	434
» 1874	42,876	45,984	88,860	42,960	46,180	89,140	19,534	22,394	41,928	3,046	441
» 1875	43,307	46,361	89,668	43,351	46,576	89,927	19,618	22,416	42,034	3,029	473
I städerna.											
Uppsala: År 1871	5,056	6,649	11,705	4,602	6,249	10,851	1,914	2,148	4,062	374	49
» 1872	5,165	6,796	11,961	4,704	6,422	11,126	1,981	2,203	4,184	388	66
» 1873	5,186	6,900	12,086	4,739	6,511	11,250	1,978	2,246	4,224	387	39
» 1874	5,285	7,082	12,367	4,778	6,629	11,407	1,987	2,306	4,293	312	40
» 1875	5,448	7,196	12,644	4,794	6,689	11,483	1,973	2,318	4,291	348	53
Enköping: » 1871	841	1,081	1,922	823	1,023	1,846	338	393	731	60	4
» 1872	886	1,103	1,989	833	1,073	1,906	346	425	771	54	4
» 1873	902	1,116	2,018	860	1,094	1,954	356	432	788	53	7
» 1874	915	1,140	2,055	866	1,090	1,956	343	437	780	62	5
» 1875	898	1,161	2,059	898	1,138	2,036	341	421	762	50	7
Summa för länets städer år 1875	6,346	8,357	14,703	5,692	7,827	13,519	2,314	2,739	5,053	398	60
I hela länet.											
År 1871	48,156	53,080	101,236	47,476	52,749	100,225	21,443	24,837	46,280	3,606	527
» 1872	48,498	53,482	101,980	47,743	53,172	100,915	21,584	25,109	46,693	3,535	538
» 1873	48,818	53,811	102,629	48,308	53,406	101,714	21,695	24,870	46,565	3,389	480
» 1874	49,076	54,206	103,282	48,604	53,899	102,503	21,864	25,137	47,001	3,420	486
» 1875	49,653	54,718	104,371	49,043	54,403	103,446	21,932	25,155	47,087	3,427	533
<p><i>Anm.</i> Förutom de i kol. 12 upptagna antal beväringsskyldige ynglingar hafva till beväringstjänst approberats år 1871: 71; år 1872: 71; år 1873: 85; år 1874: 93; och år 1875: 61 studerande vid Uppsala akademi.</p>											

Tab. No 2.
JORDBRUK.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	
	Hvete,		Råg,		Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Bö-nor.	Vicker.	Potatis.	Andra rotfrukter.				Lin och hampa.		Gräs och andra foderväxter till		
	höst-	vår-	höst-	vår-								Rofvor.	Käl-rötter.	Mo-röt-ter.	Hvit-betor.	Frö.	Spå-nads-ämne.	grön-foder.	hö.	
Å landsbygden.																				
<i>Egoviid</i> , i medeltal för åren 1871—1875, använd till odling af..... qv.-ref		Höstsäd.			Vårsäd.			Baljväxter.								Spånadsväxter.		Bete.	Skörd.	
		250,992			283,155			26,461			40,114			4,924			2,473	16,623	210,425	
<i>Utsädesbelopp</i> , i medeltal för åren 1871—1875, af..... kub.-fot	33,787	116	188,173	15,5	150,209	109,960	44,919	19,069	1,646	6,153	215,447	—	—	—	—	1,762	—	—	—	
<i>Skördebelopp</i> , i medeltal för åren 1871—1875 (utan utsädes afdrag) af..... »	273,799	644	1,318,468	125	997,541	729,235	294,109	100,049	5,304	32,048	1,473,119	89,977	11,330	3,781	640	2,238	1,294	26,880	925,041	
I städerna.																				
<i>Egoviid</i> , i medeltal för åren 1871—1875, använd till odling af..... qv.-ref		Höstsäd.			Vårsäd.			Baljväxter.								Spånadsväxter.				
		4,048			4,340			1,802			693			798			—	—	130	3,482
<i>Utsädesbelopp</i> , i medeltal för åren 1871—1875, af..... kub.-fot	501	—	2,956	—	1,929	1,431	1,316	417	6	1,584	4,105	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Skördebelopp</i> , i medeltal för åren 1871—1875 (utan utsädes afdrag) af..... »	4,218	—	25,537	—	12,847	9,504	9,128	2,470	26	9,130	31,074	720	810	—	—	—	—	3,901	20,379	
I hela lännet.																				
<i>Egoviid</i> , i medeltal för åren 1871—1875, använd till odling af..... qv.-ref		Höstsäd.			Vårsäd.			Baljväxter.								Spånadsväxter.				
		255,040			287,495			28,263			40,807			5,722			2,473	16,753	213,907	
<i>Utsädesbelopp</i> , i medeltal för åren 1871—1875, af..... kub.-fot	34,288	116	191,129	15,5	152,138	111,391	46,235	19,486	1,652	7,737	219,552	—	—	—	—	1,762	—	—	—	
<i>Skördebelopp</i> , i medeltal för åren 1871—1875 (utan utsädes afdrag) af..... »	278,017	644	1,344,005	125	1,010,388	738,739	303,237	102,519	5,330	41,178	1,504,193	90,697	12,140	3,781	640	2,238	1,294	30,781	945,420	

Tab. N:o 3.
BOSKAPSSKÖTSEL.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	A n t a l u n d e r h å l l n a								
	Hästar öfver 3 år.	Hästar under 3 år.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.
Å landsbygden.									
I medeltal för åren 1871—1875.....	17,715	1,800	6,252	1,400	37,305	13,200	41,694	136	13,616
I städerna.									
I medeltal för åren 1871—1875.....	432	8	21	6	441	19	56	4	589
Summa i hela länet	18,147	1,808	6,273	1,406	37,746	13,219	41,750	140	14,205

Tab. N:o 4.
SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Särskilda slag af skogar m. m.	Areal vid perio- dens slut.	Till ordnad hushållning indelade.	Afverkningsbelopp		
	Qvadratref.		År.	utfördt i	
				kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. Kronor.
1. Kungl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhörande och under dess disposition stående:					
Kronoparker och skogar.....	34,609	34,609	1871	129,267	8,292
			1872	122,790	7,269
			1873	254,495	27,373
			1874	116,189	9,994
			1875	111,414	8,815
Kungsgårdars, kungsladugårdars samt andra kronans hemmans och lägenheter	23,233	14,462			
2. Boställens	148,559	6,478			
Läroverks och fromma stiftelsers	103,320	72,477	1871	195,500	9,000
			1872	195,500	9,000
			1873	195,500	9,000
			1874	195,500	9,000
			1875	195,500	9,000
Häradsallmänningar	210,312	210,312	1871	746,706	47,321
			1872	645,141	46,575
			1873	694,945	60,242
			1874	664,135	56,699
			1875	606,351	47,914
<i>Anm.</i> Skogar tillhörande kyrkor finnas icke inom länet. Afverkningens kvantitet och penningvärde rörande läroverks och fromma stiftelsers skogar hafva beräknats i runda tal efter de upplysningar, som varit att tillgå.					

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
År.	Vargar.	Lodjur.	Räfvar.	Ufvar.	Duf- eller Höns- hökar.	Beloppet af utbetald be- löning. Kronor.
1871	—	—	250	—	40	—
1872	—	1	369	5	87	1,321,00
1873	1	2	456	16	180	1,289,00
1874	—	2	474	5	205	1,315,50
1875	—	1	670	16	150	2,383,00
Summa	1	6	2,219	42	662	6,308,50

Anmärkingar och ytterligare upplysningar. De för år 1871 insamlade eller eljest meddelade uppgifter rörande antalet dödade rofdjur äro af så ofullständig beskaffenhet, att antalet blott ungefärligen kunnat här angifvas.

Åren 1873 och 1874 hafva skottpremier för räf och berguf utgått af landstingets medel med 2 kronor och för dufhök med 1 krona 50 öre.

Tab. N:o 6.
AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR.

1.	2.	3.
År.	Fjäderfä.	Skadan be- räknad i pen- ningvärde. Kronor.
1871	544	544
1872	548	578
1873	888	913
1874	780	995
1875	908	4,133
Summa	3,668	4,133

Anmärkingar och ytterligare upplysningar. Som tillförlitliga uppgifter angående antalet husdjur, dödade af rofdjur, ej kunnat från samtliga socknar inom länet erhållas, grunda sig ofvanstående uppgifter till en del på sannolikhetsberäkningar, hvilka sålunda icke kunna antagas vara fullt exakta.

Tab. No 7 a.

GRUFVOR, BERGVERK OCH BRUK SAMT FABRIKER OCH MANUFAKTURINRÄTTNINGAR, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.																		
																						Antal fabriker		Drifkraft, bestående af				Antal begagnade maskiner och redskap.		Egare eller innehafvare.		Arbeta re						Särskilda slag af tillverkningsvärde.	Egarens eller innehafvarens bevilling i och för rörelsen.
																						ej begagnade	i gång	Kraftur.	Ånga eller varmluft.	Berknade hästkrafter.	redskap.	Egare eller innehafvare.		Verkstättare.		öfver 18 år		under 18 år		Summa.			
																												m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.				
Särskilda slag af inrättningar.		under året.		Antal.				m.		q.		m.		q.		A n t a l.		K r o n o r.																					
Å landsbygden.																																							
Benstamp	1	—	—	1	—	6	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	476 centner bennjöl	3,808,00	—																	
Bryggerin	1	1	—	1	—	1	1	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	4	9,000 kannor öl	3,600,00	4,00																	
Bränvinsbrännerin	7	—	—	7	—	59	7	6	—	1	2	1	41	—	—	—	—	—	44	618,131,7 kannor bränvin	865,384,38	645,20																	
Färgerin	2	—	—	2	—	—	2	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	150 stycken vadmal och 500 skålpund garn	500,00	3,00																	
Garfverin	8	—	—	—	—	—	39	8	—	—	4	11	5	—	—	—	—	—	20	8,100 hudar och 2,500 skinn	9,450,00	34,00																	
Gjuterin	2	—	—	1	—	4	2	2	—	—	—	3	1	4	—	1	—	—	9	2,130 centner gjutgods	22,690,00	11,00																	
Grufvor	57	64	—	7	—	—	—	—	—	—	—	473	18	—	21	35	—	—	547	1,064,776 centner maln	532,388,00	459,74																	
Jernbruk: Ankarsmedja ..	1	—	—	1	—	30	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	745,97 centner ankarsmede	18,649,00	—																	
Masugnar	7	1	—	7	2	56	9	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	245,691 centner tackjern ..	412,196,80	1,683,04																	
Stålugnar	2	—	—	2	—	10	3	1	—	—	51	432	—	20	—	46	—	—	549	3,725,64 centner stål	90,592,28	65,97																	
Stångjernsverk	12	—	—	14	7	653	27	6	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147,928 centner stångjern	1,479,283,60	2,247,73																	
Kalkugnar	4	1	—	—	—	—	2	3	—	2	2	5	—	—	—	4	—	—	11	28,450 kub.-fot kalk	1,100,00	10,52																	
Ler- och stengodsfabrik	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	4	45 kakelugnar, 25 skochar stenkärl och 36 dussin blomkrukor	1,580,00	1,50																	
Limkokeri	1	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300 centner lim	12,000,00	4,00																	
Pappersbruk	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																	
Mjölqvarnar	56	5	—	50	6	134	114	46	1	9	25	49	—	4	—	2	—	—	80	311,332 kub.-fot förmalen spanmål	389,453,00	397,12																	
Sågqvarnar	40	—	—	35	5	360	65	25	—	10	14	203	152	232	103	9	1	714	22,368 sågtimmer, 16,050 standard trävaror och 623 tolfter bräder	1,644,577,00	2,339,88																		
Tegelbruk	17	7	37	4	—	34	18	17	—	6	15	40	15	33	3	19	3	128	1,474,400 murtegel, 152,000 taktegel och 37,400 rör ..	78,146,00	254,32																		
Valk	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,500 fot vadmal och 1,000 skinn	212,00	3,00																	
Summa	220	80	37	116	39	1,346	295	125	1	50	116	1,222	169	360	106	102	39	2,114	—	5,565,610,06	8,164,02																		
I städerna.																																							
Boktryckerin	5	—	—	5	—	16	5	—	—	—	—	—	—	37	10	2	—	—	49	—	—	124,00																	
Bryggerin	8	—	—	8	—	—	6	—	2	2	—	—	—	37	9	—	—	—	48	1,675,502 kannor öl	302,192,00	579,82																	
Bränvinsbrännerin	3	—	—	3	16	—	3	—	—	1	—	—	—	39	—	—	—	—	40	392,492,4 kannor bränvin	549,489,36	498,25																	
Färgerin	4	—	2	1	5	39	3	1	—	—	—	7	—	4	—	1	—	—	12	1,200 sidenstycken, 10,000 fot vadmal och 10,350 skålpund garn	12,975,00	64,00																	
Garfverin	9	—	2	—	—	298	9	—	—	—	—	20	—	20	—	—	—	—	46	39,400 skålpund sulläder, 67,700 skålp. smorläder och 30,200 skålp. skinn	61,525,00	240,00																	
Kakelfabriker	2	—	—	1	10	26	1	—	1	1	31	—	7	—	13	—	—	—	52	1,175 hvitglacerade kakelugnar	51,500,00	57,00																	
Kemisk fabrik för tillverknig af aseptin	1	—	—	1	5	16	—	—	1	—	—	1	1	4	—	—	—	—	6	—	152,975,00	258,11																	
Snickerifabrik	1	—	—	1	10	11	1	—	1	—	—	—	—	17	—	—	—	—	18	—	30,000,00	35,00																	
Strumpfabrik	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	500 par strumpor	250,00	—																	
Sämskmakei	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4	800 stycken sämskskinn och 3,000 stycken djurfällar ..	7,200,00	21,00																	
Tändsticksfabrik	1	—	—	1	12	12	—	—	1	1	—	—	10	15	16	12	—	—	51	6,250,000 stycken askar ...	62,500,00	—																	
Tegelbruk	3	—	18	—	—	18	2	—	1	1	18	4	38	6	7	2	—	—	76	1,255,000 murtegel, 73,000 taktegel och 1,150 reve-teringstegei	69,082,00	75,00																	
Summa	39	—	22	1	20	58	440	31	2	6	7	81	5	210	44	39	14	400	—	1,299,688,36	1,952,18																		

Tab. N:o 7b.

HANDTVERKERIN, ÅR 1875.

1.						1.						
Handverkare, som med biträde af annan, än hustru och hemmavarande barn, till afsalu tillverkat handverksarbeten, eller såsom yrke utöfvat annan handtering.						Handverkare, som med biträde af annan, än hustru och hemmavarande barn, till afsalu tillverkat handverksarbeten, eller såsom yrke utöfvat annan handtering.						
Handverkare eller idkare.		Antal arbetare		Bevilling i och för rörelsen.		Handverkare eller idkare.		Antal arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.		
m.	q.	m.	q.	Kronor.		m.	q.	m.	q.	Kronor.		
Å landsbygden.						Kakelugnsmakare						
Bagare	7	1	11	—	11	—	5	—	7	—	30	50
Färgare	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—
Kakelugnsmakare	2	—	2	—	3	—	8	—	25	—	51	—
Kopparslagare	2	—	4	—	6	—	5	—	11	—	34	—
Murare	1	—	1	—	2	20	1	—	1	—	1	—
Sadelmakare	2	—	2	—	2	70	1	—	1	—	2	—
Skomakare	43	—	61	—	42	50	13	1	30	—	101	—
Skräddare	25	—	37	—	19	—	2	—	7	—	23	—
Smeder	4	—	12	—	29	90	1	—	1	—	3	—
Snickare	8	—	10	—	10	50	10	—	13	—	58	—
Summa	95	1	141	—	126	80	3	—	4	—	12	50
I städerna.						Skomakare						
Bagare	13	—	45	3	153	—	25	—	62	—	170	—
Barberare	2	—	6	—	16	—	3	—	6	—	33	—
Bleckslagare	5	—	19	—	33	—	27	—	71	4	281	50
Bokbindare	6	—	22	5	67	—	11	—	21	—	154	—
Buudtmakare	2	—	3	3	16	—	18	—	32	—	134	—
Glasmästare	5	—	6	—	27	—	4	2	9	6	110	—
Guldsmeder	4	1	13	—	77	—	1	—	4	—	22	—
Gördelmakare	1	1	3	—	7	—	6	—	7	—	26	—
Hattmakare	4	—	4	—	38	—	3	—	4	—	13	—
Instrumentmakare	5	—	8	—	17	50	3	—	5	—	18	—
Summa	207	6	467	21	1,812	—	7	1	14	—	77	—
							2	—	2	—	5	—

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Särskilda slag af vägar.	L ä n g d i m i l				Kostnad i Kronor för de under perioden		Gästgifverins antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af inderade, med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afsynade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägstäckor	fulländade nya vägar	omlagda eller betydligt förbättrade vägstäckor		År.	till kungs- och kronoskjuts.	till gästgifveriskjuts.
Allmänna landsvägar	40,70	40,70	—	—	—	—	17	1871	849	12,124
Häradsvägar	81,53	37,49	—	—	—	—	9	1872	403	14,496
Sockenvägar	38,95	—	0,5	0,3	948	390	—	1873	777	17,358
I städer	—	—	—	—	—	—	2	1874	122	15,603
								1875	93	7,330
Summa	161,18	78,19	0,5	0,3	948	390	28	—	2,244	66,911
Deraf med skjutsentreprenad vid periodens slut	—	—	—	—	—	—	27	—	—	69,155

Tab. N:o 9 a.

S J Ö F A R T, Å R 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Till utrikes sjöfart begagnade				Till inrikes sjöfart begagnade.						
	Seglande.		Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedde.			Besättning.	
	Antal.	Nyläster.	Skeppare.	Maskinister, eldare och sjöfolk.	Antal.	Nyläster.	Antal.	Nyläster.	Häst- kraft.	Skeppare.	Maskinister, eldare och sjöfolk.
Landsbygden.....	4	327,5	4	34	9	131,6	4	25	30	13	23
Städerna: Uppsala	—	—	—	—	—	—	2	19	60	2	16
Enköping.....	—	—	—	—	2	27	1	12	30	3	7
Summa för städerna	—	—	—	—	2	27	3	31	90	5	23
Summa för hela länet	4	327,5	4	34	11	158,6	7	56	120	18	46

Tab N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, Å R 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Handlande.		Betjening.		Bevilling i och för rörelsen. Kronor.
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
Inländske handlande, som idka gross- eller kommissionshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe:					
Å landsbygden	107	15	53	2	648 20
I städerna: Uppsala.....	126	37	168	63	3,531 —
Enköping	14	5	23	3	454 —
Summa för städerna	140	42	191	66	3,985 —
Summa för hela länet	247	57	244	68	4,633 20

Tab. No 10 a.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Hemman och jordlägenheter af alla slag efter olika natur, vid femårsperiodens slut.	H e m m a n .			A n t a l				Taxeringsvärde Kronor.
	Mantal		Bruk- nings- delar.	jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtsmans- torp.	back- stngor.	andra lägen- heter.	
	oför- medlade.	nuvarande.						
A) Krono-egendomar.								
1) Under allmän disposition.								
a) Kungs- och kungsladugårdar	18,375	18,125	3	—	—	—	—	335,000
b) Säterin	32,350	29,625	20	23	—	13	3	390,600
c) Hemman	164,397	137,552	188	18	30	46	—	1,544,000
d) Boställen	292,583	236,052	260	21	—	36	41	3,331,800
e) Jordlägenheter	—	—	—	181	15	48	99	372,700
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	1	80,000
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	15	587,200
Summa	507,705	421,354	471	243	45	143	159	6,641,300
2) Under enskild disposition.								
a) Säterin	2,500	2	2	9	3	5	—	24,800
b) Hemman	57,543	52,219	86	—	—	—	—	571,800
c) Jordlägenheter	—	—	—	111	—	5	407	230,340
d) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	2	500
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	24	283,100
Summa	60,043	54,219	88	120	3	10	433	1,110,540
B) Skatte-egendomar.								
a) Boställen	1	0,500	1	—	—	—	2	11,700
b) Säterin	137,437	120,812	75	139	37	36	4	2,133,100
c) Hemman	1,664,542	1,408,396	2,666	153	310	516	29	17,588,300
d) Jordlägenheter	—	—	—	508	305	102	382	459,750
e) Fiskerin	—	—	—	—	—	20	—	—
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	17	121	916,300
Summa	1,802,979	1,529,708	2,742	800	652	691	538	21,109,150
C) Frälse-egendomar.								
a) Boställen	2,500	1,500	2	—	—	—	—	20,000
b) Säterin och ladugårdar	308,413	284,812	143	335	—	62	3	6,514,400
c) Rå- och rörshemman	57,666	45,166	46	2	—	—	—	723,500
d) Hemman	1,537,246	1,223,978	2,008	170	205	315	31	16,397,800
e) Jordlägenheter	—	—	—	665	315	98	419	339,600
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	51	2	4,000
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	16	122	1,795,400
Summa	1,905,825	1,555,456	2,199	1,172	520	542	577	25,794,700
Summa för hela landsbygden	4,276,552	3,560,737	5,500	2,335	1,220	1,386	1,707	54,655,690

Tab. N:o 10 b.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
År.	Tomter.		Antal nybyggda hushus.	Jordar och lägenheter.						Taxeringsvärde i Kronor.		
	Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark m. m.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
	bebyggda.	obebyggda.										
Uppsala: 1871	571	—	6	11,956	1,926	1,651	463	15,996	40,5	12,947,000	526,730	13,473,730
1872	573	—	3	11,956	1,926	1,651	463	15,996	40,5	13,073,650	525,820	13,599,470
1873	606	—	2	11,956	1,926	1,651	463	15,996	40,5	13,832,600	522,050	14,354,650
1874	616	—	2	11,956	1,926	1,651	463	15,996	40,5	14,061,600	519,550	14,581,150
1875	618	—	7	11,956	1,926	1,651	463	15,996	40,5	14,663,600	522,580	15,186,180
Enköping: 1871	189	22	—	3,970	4,547	3,741	—	12,258	16,875	885,200	399,800	1,285,000
1872	189	22	—	3,970	4,547	3,741	—	12,258	16,875	897,850	398,000	1,295,850
1873	189	22	—	3,970	4,547	3,741	—	12,258	16,875	902,600	399,900	1,302,500
1874	189	22	1	3,970	4,547	3,741	—	12,258	16,875	930,000	399,400	1,329,400
1875	189	22	—	3,970	4,547	3,741	—	12,258	16,875	967,000	400,100	1,367,100
Summa för år 1875	807	—	7	15,926	6,473	5,392	463	28,254	57,375	15,630,600	922,680	16,553,280

Anm. Som frågan angående stadsplanens utvidgande ännu är under pröfning, har magistraten i Uppsala förklarat sig icke kunna uppgifva antalet af stadens obebyggda tomter.

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN, ÅREN 1871—1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
År.	Sökta skiftens antal.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n.																							
		Skiftade mantal.		Qvarboende delegares					Utflyttade delegares					Summa skiften.	Skiftade qvadratref.						Utgifter till landtmätare och gode män. Kronor.	Öfriga beräknade utgifter. Kronor.			
		Antal.	Oformellade.	Nuvarande.	skiftesantal.				Summa.	Skiftesantal.					Summa.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.	Impediment.			Summa.		
					1.	2.	3.	4.		öfv. 4.	1.	2.	3.											4.	öfv. 4.
1871	9	8	—	19,25	11	7	11	—	1	30	4	5	1	—	1	11	90	6,421	4,375	548	18,828	1,462	31,634	13,142	13,683
1872	14	9	3,5	15,625	38	16	7	1	2	64	5	11	10	—	2	28	172	5,441	7,498	87	25,029	350	38,405	13,747,52	17,537,97
1873	19	9	23,5	34,25	42	5	6	7	8	68	4	10	5	13	—	32	229	9,365	10,845	386	25,044	126	45,766	27,197,42	13,527,14
1874	15	17	2	34	27	16	15	—	—	58	17	10	2	—	—	29	147	11,564	4,759	1,199	21,832	9,424	48,778	21,526,92	32,294,19
1875	10	15	—	28,875	40	25	9	—	—	74	12	9	3	—	—	24	156	10,399	5,112	1,810	16,337	1,178	34,836	17,829,94	18,922,17
Summa	67	58	29	132	158	69	48	8	11	294	42	45	21	13	3	124	794	43,190	32,589	4,030	107,070	12,540	199,419	93,443,80	95,964,47

Tab. No 12.

STATS- OCH RIKSGÄLDSMEDEL, ÅREN 1871—1875.

1.	2.		3.		4.	5.		6.	
	Statsmedel.		Riksgäldsmedel.			Statsmedel.		Riksgäldsmedel.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.		Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Debet.									
1871.									
Ingående balans för behållning	260,744	19	80,741	20	Ingående balans för skuld	3,653	35	—	20
Inkomster	996,579	94	111,700	30	Afkortningar.....	6,268	86	1,298	74
Ankomna remisser	85,401	39	—	—	Utgifter.....	718,534	41	3,299	80
Utgående balans för skuld.....	187,579	21	1	—	Afgångna remisser	362,584	74	77,644	65
Summa	1,530,304	73	192,442	50	Utgående balans för behållning	439,263	17	110,199	11
I behållningen inräknade restantier d. ³⁰ / ₄ 1871...	3,356	56	846	41	Summa	1,530,304	73	192,442	50
1872.									
Ingående balans för behållning.....	439,263	17	110,199	11	Ingående balans för skuld	187,579	21	1	—
Inkomster	1,344,042	65	102,940	65	Afkortningar.....	6,240	61	1,382	72
Ankomna remisser	96,365	85	—	—	Utgifter.....	744,529	95	3,411	63
Utgående balans för skuld.....	182,921	57	—	—	Afgångna remisser	661,100	—	107,282	94
Summa	2,062,593	24	213,139	76	Utgående balans för behållning.....	463,143	47	101,061	47
I behållningen inräknade restantier d. ³⁰ / ₄ 1873...					Summa	2,062,593	24	213,139	76
1873.									
Ingående balans för behållning	463,143	47	101,061	47	Ingående balans för skuld	182,921	57	—	—
Inkomster	1,390,040	09	—	—	Afkortningar.....	6,631	38	720	70
Ankomna remisser	16,446	05	—	—	Utgifter.....	752,997	57	2,899	63
Utgående balans för skuld	194,531	09	—	—	Afgångna remisser	556,000	—	97,435	14
Summa	2,064,160	70	101,061	47	Utgående balans för behållning.....	565,610	18	6	—
I behållningen inräknade restantier d. ³⁰ / ₄ 1874...					Summa	2,064,160	70	101,061	47
1874.									
Ingående balans för behållning	565,610	18	6	—	Ingående balans för skuld	194,531	09	—	—
Inkomster	1,706,867	84	—	—	Afkortningar.....	6,130	58	—	—
Ankomna remisser	70,528	13	—	—	Utgifter.....	844,195	58	—	—
Utgående balans för skuld	185,618	19	—	—	Afgångna remisser	902,118	14	6	—
Summa	2,528,624	34	6	—	Utgående balans för behållning.....	581,648	95	—	—
I behållningen inräknade restantier d. ³⁰ / ₄ 1875...					Summa	2,528,624	34	6	—
1875.									
Ingående balans för behållning	581,648	95	—	—	Ingående balans för skuld	185,618	19	—	—
Inkomster	1,514,361	82	—	—	Afkortningar.....	6,313	37	—	—
Ankomna remisser	150,681	06	—	—	Utgifter.....	935,667	50	—	—
Utgående balans för skuld	165,950	58	—	—	Afgångna remisser	706,224	64	—	—
Summa	2,412,642	41	—	—	Utgående balans för behållning.....	578,818	71	—	—
I behållningen inräknade restantier d. ³⁰ / ₄ 1876...					Summa	2,412,642	41	—	—
1875.									
Ingående balans för behållning	581,648	95	—	—	Ingående balans för skuld	185,618	19	—	—
Inkomster	1,514,361	82	—	—	Afkortningar.....	6,313	37	—	—
Ankomna remisser	150,681	06	—	—	Utgifter.....	935,667	50	—	—
Utgående balans för skuld	165,950	58	—	—	Afgångna remisser	706,224	64	—	—
Summa	2,412,642	41	—	—	Utgående balans för behållning.....	578,818	71	—	—
I behållningen inräknade restantier d. ³⁰ / ₄ 1876...					Summa	2,412,642	41	—	—

Tab. N:o 13.

S P A R B A N K E R.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
År.	Sparbanker.	Delegare.			Delegarnes fond.				Sparbankernas egna fonder.		
		Tillkomne nya	Afgångne	Qvarstående vid årets slut.	Insatta belopp	Godtgjorda räntor	Uttagna belopp	Behållning vid årets slut.	Inkomster.	Förvaltningskostnader m. m.	Behållning vid årets slut.
	Antal.	Antal.			Kronor.				Kronor.		
		under året.			under året.						
1871	4	2,105	798	11,004	475,670	102,404	302,211	2,184,528	?	?	98,665
1872	4	2,446	1,187	12,263	649,649	120,879	294,397	2,660,659	?	?	110,329
1873	4	3,532	1,541	14,251	895,792	146,531	460,863	3,242,119	16,350	15,718	110,961
1874	4	3,220	1,231	16,241	991,097	174,599	517,473	3,890,342	24,036	18,704	116,292
1875	4	2,757	1,389	17,609	931,316	199,513	662,525	4,358,646	29,233	18,310	127,215

1.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
Klassifikation af sparbanksdelegarne efter deras innestående behållning vid årets slut.															
År.	I nedanstående antal sparbanker.	Under 10 Kronor.		10—50 Kronor.		50—100 Kronor.		100—500 Kronor.		500—1,000 Kronor.		Öfver 1,000 Kronor.		S u m m a.	
		Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.
		Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.
1871	1) 3	265	1,290	525	14,420	286	21,174	678	158,362	120	71,124	39	65,227	1,913	331,597
1872	4	2,428	9,392	2,710	70,318	1,502	108,401	4,168	997,159	979	637,256	476	838,133	12,263	2,660,659
1873	1) 3	286	1,223	732	17,073	313	21,653	880	194,695	200	137,292	84	122,851	2,495	494,787
1874	1) 3	306	1,340	771	19,049	401	28,990	1,010	228,226	288	163,035	114	163,599	2,890	604,239
1875	1) 3	326	1,576	892	22,108	419	30,390	1,077	213,601	258	214,673	130	185,867	3,102	668,215

1) Uppgifter om klassifikationen äro för Uppsala stads och läns sparbank meddelade endast för år 1872.

Tab. N:o 14.
F A T T I G V Å R D E N.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	
År.	Fattigvårds-samhällen			Antal fattighus-antal rotar.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens									
	med gemensam fattigvård.	med fattigvården rotaris delad.	Antal fattighus.		Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	Afkastning af egendom, kollekter m. m.	Personel afgift.	Inkomster, Kronor.				Summa utgifter i och för fattigförsörjning. Kronor.		
					i fattighus.		på annat sätt.		m.	q.	m.	q.							Tillskott		Ersättning			Summa inkomster.	
					m.	q.	m.	q.											efter fyrk eller bevillning.	efter annan grund.	af statsmedel.	af annat fattigvårds-samhälle.			
Landsbygden.																									
1871	75	9	148	107	76	194	112	229	178	193	366	616	982	517	1,243	1,760	17,824,76	10,756,08	28,634,74	10,440,29	206,97	253,19	68,116,03	64,275,35	
1872	74	9	161	106	74	191	99	235	181	193	354	619	973	522	1,243	1,765	15,719,31	12,607,27	30,265,21	9,217,35	95,38	275,66	68,180,18	66,436,85	
1873	75	7	95	109	77	197	88	226	182	204	347	627	974	523	1,214	1,737	16,836,84	11,899,68	33,526,70	8,764,12	123,33	859,73	72,010,40	73,447,96	
1874	74	8	103	111	76	192	103	237	179	197	358	626	984	537	1,258	1,795	17,828,36	13,404,53	33,096,69	10,642,97	143,95	476,39	75,592,89	77,307,00	
1875	74	8	103	115	81	195	105	236	198	197	384	628	1,012	529	1,244	1,773	21,816,94	14,639,73	35,894,04	10,606,24	215,07	296,13	83,468,15	81,704,40	
Städerna.																									
1871	2	—	—	3	68	60	3	22	54	53	125	135	260	96	275	371	8,617,31	1,551,98	2,042,24	33,607,57	—	784,86	46,603,96	46,603,96	
1872	2	—	—	3	59	66	4	29	58	54	121	149	270	77	263	340	8,899,58	1,564,37	2,566,86	26,723,77	—	2,004,70	41,759,28	41,759,28	
1873	2	—	—	3	60	72	4	33	65	49	129	154	283	66	251	317	8,652,41	1,592,03	3,610,14	26,967,18	158,04	1,166,50	42,146,30	42,146,30	
1874	2	—	—	3	65	80	4	29	76	69	145	178	323	56	231	287	8,777,13	1,620,55	2,546,26	30,447,57	36,65	1,368,95	44,797,11	44,797,11	
1875	2	—	—	3	58	83	6	29	78	81	142	193	335	46	232	278	8,401,20	1,641,01	3,143,00	31,812,30	51,63	1,300,02	46,349,16	46,349,16	
Hela länet.																									
1871	77	9	148	110	144	254	115	251	232	246	491	751	1,242	613	1,518	2,131	26,442,07	12,308,06	30,676,98	44,047,86	206,97	1,038,05	114,719,99	110,879,31	
1872	76	9	161	109	133	257	103	264	239	247	475	768	1,243	599	1,506	2,105	24,618,89	14,171,64	32,832,07	35,941,12	95,38	2,280,36	109,939,46	108,196,13	
1873	77	7	95	112	137	269	92	259	247	253	476	781	1,257	589	1,465	2,054	25,489,25	13,491,71	37,136,84	35,731,30	281,37	2,026,23	114,156,70	115,594,26	
1874	76	8	103	114	141	272	107	266	255	266	503	804	1,307	593	1,489	2,082	26,605,49	15,025,08	35,642,95	41,090,54	180,60	1,845,34	120,390,00	122,104,11	
1875	76	8	103	118	139	278	111	265	276	278	526	821	1,347	575	1,476	2,051	30,218,14	16,280,74	39,037,04	42,418,54	266,70	1,596,15	129,817,31	128,053,56	